

1272

1272

श्रीगणेशायनमः नारायणायनमः कृत्यनरस्यैव नरोत्तमम् देविं सरस्वती चैव ततोऽयमुक्ति
 र ॥ ॥ पुनः पुनः मावाडववनदाहू रा मा अनेकपशुपं। क्षीतिगतांतु हेरुकनथमिलेन
 मगन्या महाप्रज्वलितमैकनः अग्निदेवता वलूनग्याः अग्निका भयले वेगले वनदेविनः
 निष्कन्यातिगतांतु हेरुकनः अग्निले वनप्रहारगदिकरा श्रीकृष्णलेचनप्रहारगदिकन स
 ड खडगदिकति केवि अग्निमाषमार्दिदामया रताममयमा पांडववनविषे तक्षकना
 गकाशमविषे मयनामादैत्यवमिरताकोथियो वनविषे चारैतिरवात नमानकतवहले आ
 गोलाग्याको देवीकन दुलो नाराहले मनुक्तमैकनः तक्षककाशमदेवीन वेगले मागुलाग्या र
 मातरहले भागीगान्या मयनामादैत्यकन श्रीकृष्णले देव्याः वायुमारुथिभयाका अग्निले
 मेघकोजलो गभीरमदले गज्जीकनमयासुरलाई भस्मगनको ईदाले प्रार्थनागर्जलायेः

ताहापदि श्रीकृष्णले मयासुरकन माना कोई दाने वक्रप्रहार गनु कनत या रभया ताहा उग्रान्त वक्रप्रहार
 रगनु कनत या रभया का श्रीकृष्ण कन दग्ध गनु कनत या रभया का अग्नि कन देवि दुलो भय
 ले संजुक्त भै मयासुर अर्जुन का मरन मा जाई हे अर्जुन आहू मलाई रक्षा गर भति विती गगो
 मो मयासुर को भयले सहित न मा को वचन मुनी कन अर्जुन बो दा न या हे मयासुर न दश अनु त
 रक्षा गुरुला कतिपय नित्रा स मा नु प दे न यति अर्जुन ले जीव दान दि कै स भय वर दिका को मुनी
 कन श्रीकृष्ण ले मयना मा दै ला कन माना कोई दान ग रे न न अग्नि ले दा द ग रे न न अर्जुन का
 पुत्रा वले मयासुर को प्रा न वा ओ वै सं पा य न मुनी जो द न र सो ज न म ज य क न कह द न र वै स पा
 य न उ वा च हे मा हा रा ज न मे गु य ता हा प दि म य ना मा दै ले ले श्रीकृष्ण कान ती क मा पार्थ अ
 र्जुन कन वें २ पुत्र जा स का रं दि कन अत लि वा यी कन मधुर को मल भया का वचन बो दी

शम
२

भयाः हे कौन्प्रय हे अर्जुन योवाडव वन दाह गन्भी भयाकोः जाज्वले भयाका अग्नि ले दग्धः
गन्भी ग्याकोः मेरा स विरकरा तिमिले वचा यौ र काग यौ अव मैले तिमो का काम गनुषक
मौ सकन आ जाग भाने मय दौ सले किंती ग्याकोः मुनि अर्जुन गेल दा भयाः अर्जुन उवाच हे मया मुर
ति मिले सवे थोक काम गत्ये कोदु अव के हि काम गनुष देनः तिमो कल्यान हवत् तिमि आ फराधर
जावु हा मि हे रुवि बे सदा प्रिति जुक्त मै र हाः हा मि हे रुव निति मि मा थी प्रीति जुक्त मै र हो लाः एति
अर्जुन का वचन मुनिकन फेरि मया मुर ले विती ग्याः मय उवाच हे विमो हे पुरुष ब्रेष्ठ हे अर्जु
नः तिमिले आ जा ग या को वचन पथार्थ हे योग्य हो परंतु प्रीति पूर्वक के हि मो त हल ग नी
को मई दा श द्यः संपान व हे रुका विश्वक मी पु नाना त व ह को शिल्प वि आ म मा द दु हे पाडव के
हि अर्जुन चीजो तिमि आनि मित व नाई दिना को मे रोई द्वा मै र हे के को तर ह को चीज व सु व नाई दि

शम
२

ची

न्याहो सोमकन आशा गरमनि. मया सुइले वितिगया पकि: अर्जुनले आशा गकंर अर्जुन उवाच हे मया सुइ. आ
का प्रातः कन संक वदे वि: कोडा मा को प्रत्युपकार गनी को कोइ का गदी: प्रत्युपकार कोइ का मलाई
कैन: तस थति मिलाई काम थ आउन मस कदिन: अथ वा कदा चीर मैले थ आ को काम पुन्या उ
मुन सया: ति मो प्रतिता न गहो ला. तोयनी मलाई द्यो दैन. तस थ थ श्री क हम ले आशा गमा मा
फिक. कहि ज वनाई देउ. दसा मे रोपनी. प्रत्युपकार रुक. वें संपायन मनीले जन्मे ज मरा जा कन कहं
छंर वें संपायन उवाच एति थ अर्जुन का वचन सुनि. मया सुइले प्रेरणा मग रि मा का संपूर्ण
लोक का नाथ भया का: संपूर्ण प्रजा हर का वति भया का. श्री क हम ले मया सुइ कन आशा
गदी भया श्री क आ उवाच हे मया सुइ संपूर्ण शिष्य विद्या जान्या विवेक भया का ति मिले
अवश्य केहि ची ज वनाई दिना को इच्छा जति गयो ता. श्री धर्म राज मुधि विर का क वद रि गनी
कन मो गप न या कि. स भाव नाई देउ. क तो स भा व ना हुनु न म्या जो उर स भा हे रि कन शि
ले विद्या मा कु मल भया का मनुष्य हेरु इत्थै य को स भा व ना हुन न स को स जो न स

शम
३

क २

आविषेदिरे २ अमिप्रायनातातरहका. आसुरिमानुषि. गांधर्विआदि. अनेकप्रकारका अमीप्राय
लेप. चित्रकारले कामविषे. बोधभुवननिवरहाका. अनेता. निप्रानिहेरुका नानाप्रकारका स्व
भाव. नानाप्रकारकालीला. तिमिलेवनायाका. तमासा. तिमिलेवनायाको हा मिहेरुला. गोनसभा
हैर्दमा. योवृक्षाएगोल. गोलभित्रभयाका सवैवस्तुचित्रविजल्लंकां देव्याकैहवम् यममनुषे
लोकमा कहैनभयाको. कसैलेवनाईनुनस/किन्मा. यत्ताप्रकारका सभावनाईदेउ ॥ वेंसं पायन
मुनिले जनमेजयराजा कहेंदुनः वेंसं पायनउवाचः हेमाहासजन्मेजय. एतिग्रीकृष्णका आ
ज्ञासुगीमयाधुर. वहुतपुतिभैकन. हवम्भनी आशा/सिरचढाई दिवेमानको आकारगदि. ग्रीपु
धिधिरराजाका सभावनाउना कोईछागदीभया. ताहापदि श्रीकृष्ण अर्जुनउपेजना जाईकहा
ग्रीपुधिधिरराजाका हजरमा. मयासुरले सभावनाउनलाग्याको सवैहतात्र विंतिगदीभयासु
रलाई ग्रीपुधिधिरलें सगभेतागराईदिया. पुधिधिरराजाले. मयासुरलाई मथाजोग्यसन्मानपु
जासकारगदीभया. यत्ताप्रकारले सन्मानसकारगदियाका मयासुरले वनि. राजालेगया

शम
३

को पुजा मकार पूर्व कलीया. तत्तपदि. पाडवहे रुका अछी वात दैत रात वृषवर्ष कोना
ना प्रकार को चरित्र. बिदुसरोवर विषे यत्तगया को वृत्तात्त वरिना गरिक हं पा भया
ताहउ प्रात केहिकाल विब्रा मगरि गरिकन. मनमा विचार गरिकन. विबुध कैंसी मर्मा
मया मरुले. पाडवहे रुका मन माफी क. महात्मा भयाका श्री कृष्ण का अजी प्राय
ले. दिवैस निमय सभावना उना कन. उद्योग गर्न लाग्या. सुभ दिन शुभन देत्र विवे
महातेजस्वी भयाका मया मरुले. कौतुक संगल गरिक कन उत्तम भयाका ब्रह्मण
हेरु कन पुजा गरिकन. युतले सहित भयाको बीर भोजन गराया अपने गच्छंकार थन
ब्रह्मण हेरुलाई दिया ताहपदि. यशस्व मिमि भयाका मया मरुले. दूवैरितु का गुगले
महुक्त भयाकी दिवैरुय भयाकी. मनोहर भयाकि. चारैतिर वाट दस हजार. हात विस्त्रा
भयाकी. सभावना उना को ईछा गद्य भया भनि वैरा म्या मन मुनिले जन्मे जयरा
जाव कहं पा भया. एक था नैमिषार रणावन विषे. सूतना मापै रानि कले सोनका

३१५
४

१५ गसिंहगः अषिहस्कन कंदमया इति श्रीमहाभारते सभा पर्वणि
प्रथमोऽध्यायः ॥ वैशंपायन उवाचः हेमहा राज जनमेजयः प्रीतिले संजुक्तम-
या का पांडु वहेरुले ॥ पुजा मन्मान गदिया काः पूजा गर्नुकन जोग्य भया काः य-
ज्ञा जना दनः श्रीकृष्ण जोध सोः पाद वप्रस्थ विवे पाद वसहित नैकन रा-
त्रिका समय विषे मुख पूर्व करुदा मयाः प्रभात समय भया पदिः आक्रा पि-
ता को दक्षर्त्तन गनी को लाल साले दारी का जाना को ईदा गदी भयाः ॥ वडा रने
ब्रभया काः श्रीकृष्ण जोध न सोः धर्म राजा मुधि विरग जा का हतु रविषे जाई कनः
मपिता का दर्शन गनी को ति मितः द्वारिका गा दुः भति विचार मन्ना ह गदि कन-
पु पु पृथारा नी काः दु वै चरन कन सिं दु वाई प्रनाम गदी भयाः पृथारा निले प-
निः त गतं सार ले वदना गदि या काः श्रीकृष्ण का सिं दुः मूची कनः अक मालि-
का गदी भई नः त हा य स स्त्री भया किः श्रीकृष्ण ले वाहिनी शुभ द्रा कनः देष द

हेरुले ४

राम
४

भयाः कल्पाननान्तीवोत्पन्ना भयाकि भुभद्रा कान्तरीक जाई कनः प्रीती ले डुवै आषामाः ८
 व्यासुले भुभद्रा भयाकाः श्रीकृष्णले सतं भयाका पथ्य भयाका हित भयाका भारिभया
 काः थोहिः रै अक्षर भयाकाः एस्ता वचन कन वोदा भयाः भुभद्रा ले पले पनीः भगवान्
 श्रीकृष्ण ले गेलाकाः प्रीति लप सें जे भयाका वचन मानी कनः ग्रहन गरि कन वा
 रंवार पुना प्रना सगदी नईन्ः तह पछीः सुभद्रा सगु विदा मे कनः ॥ दोषाद कन देष
 दा भयाः ताहा पाडुव हेरु का प्रोहितः धम्मना मा मुनिकन पनी देष दा भयाः भगवान् ले थो
 म्मना मा लें मुनी कन प्रना सगदिः दोषादि लाई बुझई ईस मुझई अईन ले सहि ने क क
 नः अरु चार भाई पादव हेरु भयाका थाउमा जाई क कनः पाव पां डुव ले मही तने कन
 देवता गन ले सहि भयाका रिलो न सो सो भापा उदन्ः तल्ले सो भा कन पाउदा भयाः ताहा
 उप्रान्तः श्रीकृष्ण ले यात्रा गमनः काल विषे जो गभ भयाका कर्म गणी का निमित्त मान गदी
 भयाः बुची मे कनः अने क प्रकार का अलं काल गहना पहिरि कनः नाना प्रकार का मा

राम
५

म
लाभुपादिपादि अपनकारगणिकन देवता हेरुवन ब्राह्मण हेरुवन पूजागर्भभया मधु
वंसविषे श्रेष्ठभयाका अनीनातिभयाका भगवान् लेमाशाकालमागर्नुपन्मी सर्वेकार्य
गणिकन तहा कचहरिचरवाठ उठिकन वाहिरुआउदाभया दहिपूर्णपात्रफल अदे
तले ब्राह्मण हेरुवन कसिवाचनगडाईकन तिनैवा ब्राह्मण हेरुलाई दक्ष क्षीराणादे
कन परिक्रमगदाभया तहापदि सुठनलेषचीतभयाको छिआविषे गुरुदुभयाको
वेगले जात्याभयाको गदाचक्रतद्वाल सारंगधनुआदि सस्त्र अस्त्रले संयुक्तभयाको
मैयसुग्रीवनामा घोडाले सहितभयाको दिव्यरथविषे बुभतिथि बुभनदेव वारभक
रुण मृदुव्रतफल गुनले संयुक्तभयाको बुभदिन विषे पुरादिकाक्ष श्रीकृष्णचढदाभया
ताहाउप्रात लगते प्रेमले मुधीछिराजाउसै रथविषे चठिकन दारुकनामा सारथिना
ईरथदेवी उतारिकन घोडाकावाग आपैले समाप्ता आपैराजा माथीभया अर्जुनप
नि उमैरथविषे चठिकन सुवर्णकोडंडिभयाको पुलोसेतोचवरलीकन श्रीकृष्णमनदे

राम
५

लाउल लाग्या. तसो भीसेनपनि. नकुल सहदेवले सहित भैकन. वश्य भैकन. होता बालरा
हेरुले सहित भैकन. श्रीकृष्णकारथकायदि २ जादा भया. एता प्रकारले पाव भाई पाड हेरु
ले सहित भयाका. विरमत्रु हेरु कन मान्य भया. श्रीकृष्ण जो दुन्दुभ सो. बहु ते सो भा कन पाड दा भ
या. मरुत गनले सहित भयाका. इन्द्र सो भा पमान भया के. सो भित भया. ताहायदि केहिदि
श्रीकृष्ण संग विहोद दुलाग्यो भति पीडित भयाका अर्जुन कन. भगवान् श्रीकृष्णले. अंकसा
लिका गरिकन. सनमान विचार गरि. समुद्राई कन. पुथी छिर राजालाई. पुता संनमान गरि.
भिमसेन लाई नकुल सहदेवलाई. आदरसत्कार गर्दी भया. केरि पुथी छिरले राजा. भीमसेन
अर्जुन. इति नजनाले. श्रीकृष्ण कन. अंकसा लिका गग्या. नकुल सहदेवले. प्रनाम गग्या. तहा
यदि पुथी छिरले भगवान् कारथकन. वेगले चलाया. दुई कोस पुग्यायदि. श्रीकृष्णले पुथी
छिर राजा कन. अवफिर्नु हवम्. ननिविंति गरि दुई पाउल माति प्रनाम गर्दी भया. पुथी छिर
राजाले पनी. पाडवा विषेष्ट भयाका. कमल लोचन. श्रीकृष्ण कन. दुवै हातले उठाई जानुह

वरु चनी आ गदा नयाः हा पदि. श्री कृष्णले. भीमसेनादि पाडु वहेरु सग मथा जोग्य विचार संम
 र गरिः मफे दिचादे आउला नानि कन. सेवक चाकर हेरु ले सहित भयाका. पाडु वहेरु कन. अ
 व आउनु पद्रेन फकिडाउ ननि. वरा कटिन संग विदा गरि कन. आ फ नापुरि द्वार का विवेः
 ईद्र अमदा वति नगर विषे गमाऊं जांदा नया. तहा पदि. प्रीती ले संजुक्त भयाका. श्री कृष्णका
 दर्शन गनी मा वृद्धि न भयाका. पाडु वहेरु ले. आवाले र मण ले. श्री कृष्ण का पाडु ववा रिग्या
 देखि न्या ताउ संम. श्री कृष्ण कन हेला ग्या. एसा प्रकार ले. पाडु वहेरु का हे दं दं दा. श्री कृष्ण ता
 ता पु ग्या. न देखी न्या नया. श्री कृष्ण विषे. चित्त गमा का. श्री कृष्ण कन हेर्ना मा. नंदा मा का
 पाडु वहेरु. फकि कन. चाबु डे ईद्र प्र म्बे ल्य विषे जा दा न्या. श्री कृष्ण पनिरु थ पदि जाना
 सा ल किर. दा रु कना मा सार थी ले. सहित नै कन. गरुड को न मो वेग गरि कन. सिद्ध दा
 रु का पु क गदा नया. वै संपा मन मुनी ले. जन मेज य राजा कन क हंदा नया. वै संपा म्बु उवा
 चः हेसा हा राजा जन ते जयः मुधि किर राजा पनी फकि कन भाई हेरु ले. ईद्र मित्र मे

क चाकरले सहित भौकनः उत मया को सह्यः पादुव प्रवृ विवे प्रवेसगर्दभयाः हायदि
ईष्ट मित्रः नाईविंधूः पुत्रसेवकः चाकरः सर्वे नाई विदादिजनः आकु श्रान्त पूरजाईकनः औप
तिशानितंगः सुष पुर्वकनरहाभयाः उग्रसेनप्रभृति मादव जेष्ठ देह पुजा गरियाकाः श्री
कृष्णयनीः द्वारका विवे प्रवेसगर्दिकनः बृधभमाका पिता वसुदेवः कन प्रनामगर्दभया
यससिनीभया किः महतादि देवकीकनः जेष्ठदा ~~जुवल~~ नमद्रकन प्रनामगर्दिकनः सुष
पुर्वकविभ्राभगर्दभयाः श्रीकृष्णका पुत्र प्र ~~प्र~~ शुभशांभ्यानीमठः वारुदेहभगद
अनीरुडभानुः इसवै आईकन प्रनामगर्दभया श्रीकृष्णलेपनी इसवै पुत्र देहकन अ
कमालीकागर्दभयाः हृषाभमाका यादव देहकाः आशालिकनः रुकुमनिका धरविवे
शादाभयाः वैसंभ्यामन मुनिलेः जन्मेजयराजा कंदनः वैसंभ्यान उवाचः हेमहा
नजन मेरुयः महाभाग्यमानिभयाकाः समामुरलेपनिः धर्मपुत्र पुर्वीष्टीरराजाला
ईः संपूर्णरत्नले भुषितभयाकी सत्ता विधी पुर्वकन वनाईदिनला गोभनिः वैसंभ्यामन

मुनिसे. जनमेजयराजाकन कहंदाभया. मोहिकथानैमिषारंशपविषे. सुतनासापौरा
निकले. सौनकापी अजसिहजार सविहैरु कनकहंदाभया. इती श्री महाभार
ते सतसाहस्र्या संहिताया वैशाखि व्याधीर्ति योथ्यायः ॥ ॥ वैसं म्या घनउवाच ॥ हेमा हारा
जजमेजयः मयनामा दैतजोघन मोकोल्ला विषेनेष भयाका अर्जुन कनके दीवच
नवोदाभया. हे अर्जुन. एकपेरासजां दु. विदाजुं नु होला. केरिसचारै आउन्मा दु. व्या
शिमित्रजां दु. नन्मा. कैलासपर्वतदेधिर उतरदिसा विषे मैनाक पर्वतदु. ताहमे
नाक पर्वतदे विषेर मनिय भको. सुदरभया को. विदुसरोवरवदा तलाउदु. इतरतहा उविषे. स
तपराके कसभयाका. दैतराज वृषपर्वराजाले म. राहमा: मैलेवनाई दियाको स
भा. ताहाअनेक प्रकारका: सनिमय भादवर्तन. नानाप्रकारका चित्र विजयनद
नु. चित्रकारलेष्या नाना प्रकारका रंगदु. ताहाजाई कन तिचिज वस्तु सवैरहिरहा
को भयालिकन: सचा दे आउला. ताहापदि पांडव हेरु को जतवथाउन्मा

३२

भयाकि सतविषे आकाद वज्रन्मा भयाकि संपुर्नरत्न ले भुषित भयाकि सभावना
इदेन्मा उतुं रविन्दु सरोवर विषे वृष पर्वरा जाले संग्रा मविषे सभुं हेरु कनमा
रि उत मभायाकि गदागयाको छु कस्तो गदाभन्मा सुर्वनको वीरुलो चीत्रकि
चीत्र भयाकि भारिभयाकी रुरि भारिकन सहन्मा भयाकि लाष्ट गदासंग
वरोवर भयाकि सुदर फलाम भयाकी नस्तो तपाईको गादिवधनु योग्य छ तसै
निमसेन कन योग्य भयाकि यत्ती गदाछ केरिवरुन देवताको ठलो वडो सभुं वृभया
को देव दंतनाउ गयाको माहासंघपनी उतै विन्दु सरोवर विषे वृष पर्वरा जाले राष्या
को छ हे अर्जुनयो सबै चीत्रत्माई कन मैले तपाईला इदेउला यस्मा संदेह धैन भनि
यतिवृत्ता ते समालुरले पादुव हेरु कन वोलि कन ईशान दिसाति रजांदा भया कैला
सपर्वत देविन उतर मैना कजाई कन सुर्वनष्टुग भयाको महा मनि मय भया
को मैना कपर्वत विषे विन्दु सरोवर विषे ज्ञांदा भया ता हा भगीरथ राजाले गगाका

३।म
६

जो ४

दसनिपाडनाका निमित्र. अनेक वर्ष पर्यंत तपस्या गता था. जाह संपुन भुत
प्राति काई ब्रह्मा. मुखे रमया का समय करन न जइ गता था. जो न पशु विषे व
न मइ साला सवे मनि मय मया को धरु पपील इदि. सुवर्न मय शोभा का निमित्र व
नाया का. चित्र विचित्र मनी लेष चीत भया का धन. हास हस्राथ इडि ले. जइ गरिक
न. सिद्धी पाया था. महा तेजा विभया का. महा देव ते जइ गरिक न. संपुन लोक वृ
ष्टि गरि. हजार न भुत प्राणी. उपासना मना गदाई कन व श्या का धन. जाह नर नाना राय
न. वृद्धा. जमराजा. महा देव. इया चनाले. हजार न पुग पर्यंत. यइ ले उपासना गता था
जाहा भगवान् विष्टुले. प्रदा ले गदि कन. हजार न वर्ष संम. धिम पाडना को निमित्र य
इ गता जो न पशु विषे. पंभा तोरं. पंभा तोरं न जइ साला. वेदि वर. भादा वर्तन. सवे सुवर्न म
य. मनी मय भया का कोटि. अर्ध दसं रयाले. ब्राह्मन हेरु ला इदिया था. तह जाई कन व
ष पपीले राष्या का गदा. इं स्वल्प टिक का ताना प्रकार का मनि मानिक्य मय भया का रंग

३।म
६

मतोरातो. कालो पेटला. हरियो. इनैप अरुगमिसाईकन. नाना प्रकारका तुल्या याका सभाव
नाइनाकन जोगे नयाका. वृषपर्वराजाले. मरुगर्दामा सभावनाईकन. वाकीरुलाका. दुवे
लीकन. चाकराक्षी. क्षमदेरुले वोकाईकन. मयातुरकेरी. पाएडबहेरु नयाका ठाईमा भा
उपानया. स्वर्गमथेयाताल. तीनैलोकमा प्रधांत नयाकि. दिवे नयाकि मनीमय. नयाकि
भुन नयाकी सभावना उपानया. इतम नयाकी गदा. भीमसनलाई दिया. इतम नयाको
देवदत्तमय. अरुगालाई दिया. जौन मखको सचले. संपुर्न नृत्यानी हेरु को मरदहन. वै.
शपायन कटंछुन. हेमाहराज जनमेजय सनाकर्त्ता प्रकारकी वनाया नया. चारैतिरसु
वनमिपवृक्ष नयाकी. चारैतिरवात दसहेजार हातका प्रमानलेवी मारलै नयाकि. ~~हनु~~
सूर्यचंद्र. अग्नीकातेज जलो. देदिवे मान नयाकी. आफनातेजले. सूर्यका. तेडाकन. चताया
हे देखिमाकि. जालालमान नयाको. दिवतेडाले. प्रजोलित नयाकी. नविन मेचले वर्षागरा
यानै. नाना प्रकारका चमत्काररूपि अमृतकन वर्षागमनी नयाकि. आकास पर्यंत

राम
ट

ग्वाकी. वहुतै उच्चा भया कि. लम्बा समान भया की. विस्तार भया कि. समनिष भया कि. नुंग
 रस विरस. करुना रस. अद्भुत रस. हृदय रस. नयान कर रस. विनय रस. रोड रस. सांति रस
 एतिन रस. चित्रकार विषे प्रगुना नाले. लोभीय भान भया की. पाप हर्ष भया कि. परिश्रम कर
 दोरा उन्ना. दूँ भया की. इति मद्रुलै. पु. क भया कि. इति को वकील. भीता तो रन ठे का भया की
 लाना प्रकार का चीत्र नी चीत्र भया की. वहुतै धन ला ग्या की. शिल्प विद्या विषे यंदित भया
 कामया मुरले. मुदरतरु शितवना भया कि. एर सभा को वरोवर. वति रागा को सभाय.
 निखोन. वाना मुर प्रच. तिकै कावनी दैन. देव सभाय नी दैन. शिला का सभाय निदैन
 एर सभा कन. मया मुर का शानले. का काम मार्ग भा चत्ना. फि. श्री भया का. भयान कार मरि भया का
 महायल पदाक्रम भया का. लाल रनेत्र भया का. कुशिनैत्र भया का. लाल कान भया का. प्रहार गन्ना भया का
 एता प्रकार का. आषट्कार कि. तरना उ भया का राक्षस हेर. आगे प्रहृष्ट रक्षा यौ कि. प्रहृष्ट गन्ना ला ग्या. जौ भ.
 जन्मो. ता हा हो कि कन पु. मारुत पनी ला ग्या. एता प्रकारले. चत्ना. फि. मा. नंग भया की. एति मभा

राम
ट

विवे. मया सुरले. एक सरोवर. तलाउ वना उदा भया. कला तलाउ नन्मा. जो न तलाउ का वरो वरु यमा
 दिन कन. अ के तलाउ है न. वै यु यम नि. च दु नील मनि मय. जल जल ले व्यापु भया को. जो तलाउ विवे.
 मनि सप भया का. सुवर्न का कमल फुल्ला का दन. फेरिय दू राग मनि मय भया का. अने कमल फुल्ला
 का दन. नाना तरह का पदि गन ले संजु क भया को. फुल्ला का अरु नाना प्र का वका. कमल ले सो मि
 त भया को. सुवर्न का. अने क प्रकार का माहा. कहु गले वि वि र का को. को फट्टि क को. जो वै तिर मी
 दि भया को. पा क हिले क तिय नि न भया को. निर्मल जल भया को. शुभ भया को. जो तलाउ विवे. मड २
 वहु या. वता मले उदा मका. जल विदु कमल का पात का मा प या का. मानो मोठी का र न ले व्यापु भया
 जै दे वि दन. मरु मनि मय भया का सिला प ह ले. जो वै तिर वे दि वा दि या को. अने क प्रकार का म
 नि रत ले व रित भया को. ए सा प्र का र को तलाउ वना उदा भया. सभा को ज मि न भया. वै दू र्घ म
 निले. का उ ले व री त भया को. तलाउ मा सभा का भिता मा ज मि त मा व री त भया का. अने क प्रकार
 का. मनि का तेज. प का को तेज. प का सा गा गि ना ना रंग का तेज ले. रु का रु क भया कि. ए क्षि त भा

विषे कैलेपनिनदेवमा. मनुवेहेरुपहिलेजांदाभा. मोजलहे. मोस्थलहे. भनि. वरणा ३
 दैनन्. जलका भमले. स्थलमालोद्वन्. स्थलका भमले जलमालोद्वन्. एवमभोका
 शरैतिरु. शरैमहिनापु. ल्या. फल्या भयाका. निलवर्णभयाका. शीटलक्षया भयान्.
 माभका. मनोहरभयाका. वडा २ वृक्षोद्वन्. अनेक सुगंधभयाका वनद्वन्. निर्मलया
 तिभयाका. वावुरिद्वन्. उवावुरिविषे. हंस. वकुला. वकुलाक. इत्यादिवंदी हेरुवेरु
 द्वेद्वन्. तासपदि. जलकमल. स्थलकमला का सुगंधलीकन. कापुदेवताले. पादुवे
 रुका. मेरागर्दिन्. एसा प्रकारकी सजा. मयासुरले. ओर्थ १५ माहिना मासिथाईकन. पुथी
 विरजा जालाई चक्राईदिपो भनी. वेसंवायन सुनिले. जनमेजय राजा कनकहंदाभया. सो
 दिकथा सुतले. सौनकादि. अठासि हजार अषि हेरु कनकहंदाभया. इति श्रीमहा
 भारते. सतसाहस्रां संहितायां. वैमालिक्या. सभापर्वणि. सभावर्णनं शां सप्ततियोध्या
 मः ॥ ॥ वैशंपायन उवाच. हेमा हाराज जमेजयः तहापदि पुथी विरजाले. सभाविषे

प्रवेष्टं सगर्गा कानी मित्रः दस हजार ब्राह्मन हेरु कन धिउले. सहेले सहित भया को बिर. नाना
प्रकार का भक्षः फल मूल. यज्ञ बराह को मासु. हरि न को मासु. तिल सहित भया को
भात. विरजना उग मा को भात. हरि विषे. अनेक प्रकार का मासु. चपाइ कन बान्ना दूध मा
पिउन्ना यक्षा प्रकार ले. नाना तरु रुका. भोजन गर उदा भया. फेरि दिशा २ वात आया का ति
ब्राह्मन हेउ लाई. न मावत्रै पहिराई. अनेक प्रकार का फूल का माला पहिराया. फेरि ती
दस हजार ब्राह्मन हेरु लाई एक २ लाई समय २ गोदान दिदा भया. ताहा ब्राह्मन हेरु ले पु
न्या ह वाचन ग मा को सह. नाना प्रकार का वाजा बजाया का शृले. आकास पर्यंत व्याप्त भ
यो. दिवे भया का चंद्र ना दिले. देवता हेरु का पूजा गरि कन. उम्र समाधिषे. प्रवेस ग दी भया
यक्षा समय विषे. मल्ल भन्ना कुसी बेल्ला पहन्ना न हेरु. न दुवा हेरु. मल्ल भन्ना का पहा बेल्ला
हेरु. भात हेरु आई कन. आकास २ गुन ले. पृथी विराजा को कन रिजा उन ला गया. यक्षा प्र
कार ले. स्वर्ग का समाधिषे. भाई हेरु ले. सहित भै कन. पृथी विराजा मुख दुर्व क वस

स

का २

भया. पत्तासमयविवे. अनेकदेसदेवि. अविचरहेरु आईकन उरुसभाविषे. युधिष्ठिरराजा
 कनडपासनागर्नुलाग्ना. अतितनामा. अवीवर. देवलनामा. सविमातिभनाका. महासिराना
 मा. अर्वाविसुनामा. सुवित्रनामा. मैत्रेयनामा. शुनकनामा. बलीनामा. वकनामा. दामभ्यनामा
 सुललतिरानामा. व्यासदेवनामा. शुक्रनामा. सुमंतुभनाका. जैमिभनाका पैलभनाका. व्या
 सकासिष्पहसिदेरुपनी गमौ. तैतिराभनाका. पाशुपत्यनामा. सूतनामा. लोमहर्षितनामा
 मुहोत्रनामा भयाका धैम्यनामा. आनीभनाका. पादुवनामा. विश्वामित्र. दासोष्णी. वत्रैवलौ. प.
 रणिद. घटजानु. मौ जायन वायुन कोयरासर्प. सारिकवलीशक. सिनिगक. सप्तपाल. कृत.
 अम. जातु. कर्ण. सिधान. आलंवर. पारिजातक. पर्वत. साहसुनीमार्की. रादुय. पवित्रपानि.
 सावणि. भालुकि. गाल. लव. जंघावर्कु. रैत्य. कापवेश. भृगुहदि. वक्रं. कौदिन. वंजु. माहली
 सनातन. काष्ठीवर. औमिज. नाचीकेतु. गेतमपैग. वराह. तुलक. सारिद. कोतवेरा.
 जंघ. कोलाप. कत. अवीधुर. यतिकहिपाका मुनी हेरु. अरुप. निर्धर्म. जान्या. मनको. वेग.

धामना भयाका इन्द्रियकन ग्रीष्माका वेदवदंग विषे. पारुणमाका. एता सुनीश्वर हेतु. स
 नाविषे. युधीकिराजाकन. अनेक प्रकारका भुविनामाका. निर्मलभयाका. पुरायकथाक
 हिकन. इयासनागर्भलाया. तत्तै प्रकारने. देस रकारा जा हेतु. नीमाननन्याका. माहात्मा भ
 न्याका धर्मीत्मा भनाका. मुंजकेतु. विवर्द्धन. सगामजीत दुर्मुख इग्रसेन. कक्षसेनके
 मक. अपराजात. कांकोजराज. कमह महाबलि भयाकि कंपनराजा जनले. एकेनेकन.
 वपुर्वाथले. संपुक्त भयाका मछ. अस्त्रविसेबले जाना भयाका. एता सुसलमान हेतुक
 न. सगामविषे. कजलियाका. ईद्रले. कालकेयदैत्य हेतुकन. कंयायाके. कंयायाथा. जता
 लूर. मददेसका राजा पुन्द. किरातिराजा. अंगदेसका राजा. वंगलादेसका राजा. पुंदुकराजा.
 पायराजा. उदुराजा अर्धकंसुमित्रमैय. अमीवकर्शुन. सुमना. या ~~हं~~ हर. देवराज
 पुरुकेतुमान. वसुधन. वैदेह. कृतेक्षरा. भोज. निमर. कलीगदेसका राजा. धुतापुर्ध
 मगर्धदेसका राजा जयसेन. सुसमीरकेतान. उर्ध्वमी. अपनीरुद्र. अनूपराज. अस

॥ ८
 ८ मित्र
 ८

श्रीगणेश
१२

नीर. सुदर्शन. पुत्रलसहित. मिसुपालराजा. करुषदेसका राजा. बुद्धिबंसविषे. उत्तम
नभयाका. देवदुपिकुमारहेरु. आहुक. पथुक्. गदमारण. अचूर. कृतवर्मा. सात्मे
कि. भीष्मक. आहति. सुमसेन. केकेयहेरु. यक्षसेन. केतुमान. वसुमान. क्षातापु. ए
तिराजाहेरु. अरुपनिमुष्यराजाहेरु. सभाविषे. मुधिषिरराजाकन. इवामनागर्नुला
ग्या. केरिसहावल्भयाका. राजपुत्रहेरु. मगकादा लावहिरिकन. अर्जुनसंग. धनुर्वे.
दक्षिणनुलाग्या. तसैवृद्धिबंस शर्विके. उत्तमनभयाका. कुमारहेरु. प्रभुसुशंर. पुपुधान.
सात्पकि. सुधर्मा. अनिरुद्ध. शैवयति कहिमाका. अरुपनीठेरैराजाहेरु. अर्जुनसंग. धनुर्वे.
वेदसिबुदाभया. ताहापदि. अर्जुनकासंगी. तुवरुनामा. गंधर्व. आईकन सभाविषे नि
त्तरहनुलाग्या. चित्रसेन आदिसत्ताईर. गंधर्व हेरुले सभाविषे. मुधिषिरकन. विरु
उनुलाग्या. अक्षराहेरु. नारनुलाग्या. गीतगाउनाविषे. वातावजाउनाविषे. तालकाप्र
मानविषे. लयस्थानविषे. सात ७ स्वरतिनग्राम. एकै ममुदिना. उनंवचा सकोकोटि

श्रीगणेश
१३

तानविषे. ववर्हभयाका. तुंडरुका आहाले आयाका. गर्धर्वकिन्नरहेरुले. सुदरतरहेले
सभाविषे. गगनवज्रागुगदिकन. पादवहेरुकन. अषिहेरुकन रिक्ककाउदाभया. एताप्र
कारले. तेससभाविषे. वल्पाका अषिहेरुले राजाहेरुले. गर्धर्वकिन्नर. अप्सराहेरुले स्व
र्गविषे. देवताहेरुले. बुलाकन. आशयनागमाके. मुधीछिराजाकन आशयनागदभया
भति. वैसंपामनमुनिले. जनमेजयराजाकन कंदराभया. मोहिकथा. नैमिषारण्यविषे. दू.
तनामा अषिले. सोनकादि अणसिंहजाव अषिहेरुकन कंदराभया. इति श्री महाभारते
सप्तशाहत्यां संहितायां वैशाखिन्यां सभापर्वनी सभा प्रवेशनाम अष्टमोऽध्यायः वैशंपायन
नडकाच. हे महाभारतजनमेजय. वडा २ मुनिहेरुले गर्धर्व. किन्नर. अप्सरागत. देस २ काश
जाहेरुले. सहित नैकन. पादवहेरु. सभाविषे वडपावदि. नारदमुनीवर आउदाभया.
कला नारदमुनीवर भया. चारवेदरुपनी वरकन जान्या भयाका. सर्वव्रगमनया.
का. देवता गनले दू. जागरिमाका. इति ह्यस्य पुराणकन जान्या भयाका. सयै अर्थकन

श्रीराम
१३

प्रतक्षेपमात्रमाका. न्याय. निमापजान्मात्रमाका. धर्मजान्मा. तत्वजान्मा. उत्तमजमाका. अने
ककन एकगदाउनु. एककन अनेकगदाउनु. सिलाउनु. दक्षाकासविषे. कुशलभमाका. वक्ताभ
माका. बवर्धनभमाका. बुद्धीमानभमाका. नानाप्रकारका विज्ञानजान्मा. नीतिजान्मा. पक्षि
न्यावृत्तान्तजान्मा. ग्यानकाएव. कर्मकाविभागकनजान्मा. प्रसक्तानुमानप्रमानजान्मा. पाइ
अवरावलेयुक्तभमाका. वाकेको गुणदोषकनजान्मा. भयाका. बोलन्यावृत्त्यतितीकापनी
उत्तरोत्तरजवापदिन्याभमाका. अर्थधर्मकाममोक्षईत्यारूपदार्थविषे. जसाकोतस्तो गरिति
व्ययगमाकायो. संयुक्तबुद्धिमाद. गोलविषेतजमाथी. दाहिनाबाउ. सर्वत्रप्रतक्षादेषन्याभ
माका. आत्माकनजान्मा. सांख्ययोगकोविभागजान्मा. देवतादेवदेवकनकलहगदाउन्मा
भयाका. संधिविग्रहको. तत्वजान्मा. आप्तालम्करकोर. शत्रुको लम्करको बलाबलविषा
रगनुजान्मा. संधीविग्रहमान व्यासन. दृग्गण. आश्रयईद्वन्द्वगुनले युक्तभमाका. संयुक्त
सासास्त्रकनजान्मा मुद्रप्रिय. गानप्रियभमाका. कहेपनीनदकिन्याभमाका. महातेजस्वी

श्रीराम
१३

रा

भयाका. अनेकगुण ले युक्त भयाका यस्ताना नरद मुनि जो हन सो. संपुर्ण लोक विषये. उ
त्था कि दी. मुधि छिर राजा का सभा हेतु मि मित्र. प्रसन्न भै कन. पारिजात मुनि. वैवत
मुनि. मुमुक्षु मुनि. सै मे मुनि ल. सहित भै कन. मन को जस्तो. वेगग विकन. मुधि
छिर राजा का सभा विषे. प्रवेस गदी भया. ता सपथि. हेमा हा राज. हजुर को जय २ कार हो र भ
नि. आशिर्वाद दिंद भया. भर्म कन जा न्या भया का. मुधि छिर राजा ले. नारद मुनि वरुणा
या का दे विकन. भाई हेरु ले सहित. चा डो उठि कन. प्रितिले न सु भै कन. प्रनाम गदी भ.
मा. सना विवे रहमा. अरु सबै जना ले पनी प्रनाम गमा. मुधि छिर राजा ले नारद मुनि
कन. योग्य भया को. लुदर गमा मन दिया. विधि पूर्वक. एक ग ई दिया. मधुपर्क दिया
अथ दिया. अनेक रत्न ले संपुर्ण का मना ले गरिकन विधि पूर्वक पुजा गर्जन मा. एसा प्रकार ले. यु
धि छिर राजा देवी पुजा पाई कन. नारद मुनी बुसी भया. एसा प्रकार ले या डव हेरु ले. पुजा गरि. वेद
वेदांग विषे पार गमा का देवर्षि. नारद मुनि ले. मुधि छिर कन कुरुल प्रछ गरि. अर्थ धम

श्रीमद्

१४

सं ७

कामः इति न पदार्थत्वे संज्ञक भयाका केहि वचन बोद्धा भया नाद उवाच हे धर्मराज पुथि किर ह
जुग का शरि विवे असल फकि हजुर का धन आ फना का धर्म विवे ज रा दान कुटु व दुःखि का
भरन पोषन गर्मा काम मा खर्व फु फकि हजुर का मन धर्म विवे र निन कुं ध कि अत रात्मा
त गगन विषे लग पा को मन अरु वि विषे जा दैन कि संपूर्ण सुख भोग ग वि वि कि हे न र दे
हजुर का पीता पिता म हा दिले आ चरन गरि मा कि दु दु न भया कि धर्म ले सहित भया
कि वृत्ति उत्तम मध्यम अर्धम तिन प्रकार का लोक प्रजा हेतु विवे वर्तमान गरि द कि ध
न को लो भले धर्म वा ध दे दैन कि धर्मा नि मित्र धन कन वा धि दैन कि काम का लो भले
धर्म कन धन कन वा धि दैन कि हेम हाराज नी व भया का मनुष्य हेतु ले धन का नी मित्र
धर्म गमा उछन विरक्त भया का मनुष्य हेतु ले धर्म का नि मित्र धन का मारु छन कामु क
भया का मनुष्य हेतु ले काम भोग का नि मित्र धन धर्म म दुवै गमा उछन सम य ज्ञान्या पुरुष ले
अर्थ धर्म काम तीने पदार्थ कन विरोध पानु वरो वर गरि से व गनु त स अर्थ सन य र विवे

श्रीमद्

१४

इति न ३ पदार्थको सेवागदि च कि. हे भारत. राजगुनद्वय ६ थोकद्वय. वक्ता ५ नु १ शत्रु हेरु कन. द
मनगदी मा. आक्रामहव देवा ५ नु २ बुद्धि का विचारले. तर्कगनी विषे. कुमल ५ नु ३ अधिविंति
गया को वृत्तान्त जानु ४ पदि ५ न्या क्रो जानु ५ नीति सात्त्विक न जानु ६ ईद्वय थोक राजगुन ले
युक्त ५ नु ५ च कि. आक्रार शक्र का वला वल बुद्ध ५ नु ५ की. राजा का सात उपाय दन. सामदान भेद
विग्रह. मंत्र औषध. ईद्र जाल. ईलात उपाय कन. परिक्षागदि रहनु ५ नु ६ कि. राजा का चौथ दोष द
न. परलोक देन मन्त्रा. देवता शालन. शास्त्र कनन मान्या काम १ मिथ्या वोलनु २ वक्त कोथग
न ३ विहो नर ५ नु ४ कोनै काम साठिला ५ नु ५ दिव ५ नु ५ शानि मया का जान्या मनुष्य हेरु संग भेदन
गन्मी कामा ६ लालस्य ७ इद्रिय का वक्ता से ५ न्या काम ८ कोनै कुरा पनिये ले विचार गन्मी ९
हेरु संग विचार गन्मी १० विचारगदि यत्तै थ हन्मी हे भानि हृदया पदि इत्त काम कन. नगदि

श्रीराम
१५

रहन्मा ११ मन्त्रना विचार गन्मा का कुराका कुराकन फो होर गन्मा १२ मंगल उत्सव देवपुजादि
रागन्मा १३ एकैवेर अपसं हार गरि हेरै कामको अपरंभ गन्मा एति चौध दोष कन हो पुनु न
न्मा छ कि फेरि रागाले अवल गन्तु वन्मा चौध काम छन देसको षवद राषनु १ गठिको षवर रा
षनु २ रथको ३ हाथि ४ जोधा सिपाहि हेरु प देस गठि कैं सेना कामाली क तुल्ला ई राग्या का
अठि कारि हेरु ले कौन काम गछन कौन काम गदैनन यो षवर राषनु ६ अन्नपुरमा रागि हे
रु को षवर राषनु ७ हाति घो दाधन अन्न का लेषा वुज्जु देर रुतः ८ शास्त्र को विचार गनुः ८
आमदा निषर्ब को विचार गनु ॥ १० ॥ नगर व्रजाना राषन्मा षांजी को षवर वुज्जु देर रुतः ११
वाढो का हा २ वाकि छ देस को षवर राषनु १२ चित्रा संचार ले आका देश अरु देशा वर
का वृत्तान्त वुज्जु १३ मदि राजै आका दि गन्मा गुप्त मया का शत्रु हेरु कन विचार गदैर

आमा ८

श्रीराम
१५

मा. सुवर्णक वस्त्राका चिरभयाका. नारदमुनि लाई देषिकन. वृधिया अत्र सरवाईकन. सनमा. न्या
 का सवैराजा हेरु लाई. मुनाईकिन दिवै मनीमयसभा याउनाले. अहंकारनभयाका. महतेजसी भयाका
 युधिष्ठीर राजाले. नारदमुनि संशकेहि वृत्तांत सोधनुलाग्वा. युधिष्ठीर उवाच हेनारदमुनिवर. पुन
 पुरमा वृत्ताले वनायाका. नानाप्रकारका अनेकलोकविषेतिमिचलवो. किदेवो. तिमिनपुत्राको
 ठाडकहिपनीछैन. यंत्रतंत्र हेर मनको जतो वेग गरि संपुर्ण लोक हेदे तिमिकी दीवो. बतुदस. भुवन को
 वृत्तांत तिमि जादवो पदिहुन्ना वृत्तांत पनि जांदवो. तस अर्थ तिमि सिता. सक हे वृत्तांत सोधदवो. हेम
 नीधर. जसी मेरि साभाय. तत्ता प्रकार कि सभा कौनिलोक मादेषनभयाको छ कि. अथवा यमसा
 भा भंदापनी. श्रेष्ठ भया कि साभा कहै देषनुभयाको छ कि. यति वृत्तांत कन आशानुह्वर. वै संयायन
 मुनिले जनमेजय राजा केन वृत्तांत दाभया वै संयायन उवाच हेमहा राज. जनमेजय. यती धर्मराज
 का वचन मुनि कन. नारदमुनी. अलि कृतमिकन. मर्द्धि रभयाका वचन. युधिष्ठीर राजा कन बोदी
 भया नारद उवाच हेमा इत जत्ता प्रकार ले यो मनीमयसभा वना कि छ यत्ता तव हले वना कि. देदियन
 याकी सामा. मनुबेलोक मा मेले कहि देषाको छैन. मुनाको पनी छैन. देव लोक मा नन्या. दिवै रभा
 भावन. जौन साभा का वर्नना सुदावेरि. शरिको आलस्य थकाई दुटि जांद यमराजा का. साभा. व

श्रीराम
१५

रुनकासाभा. इद्रिकासाभा. कुवेरकासाभा. ब्रह्माकासाभा. कौं... सं... यतिमनादिभ्यः अनी
प्रायलेसंश्रुतभयाका. नाना रूपले. अनेकचमत्कारले सहितभयाका. दवगनपीतुगण. सार्थ
गनसात्तुरुपभयाकामुनीगन. इद्रियकनजित्वाभयाका. होताहेरु गरुवेदधीनालेसहित
भयाका. अनेकयज्ञ. ईवैले सेवा गरियाका गङ्गा कनकहंदाभया. वैसंजायनउवाच. हेमहारा
ज रामेजयतिनारदमुनीकावचनमुनीकन. धर्मराजमुधिष्ठीर भाईहेरुलेसहीतभैकन. इत
मभयाका ब्राह्मणहेरुलेसहितभैकन. अज्ञसिवाधिकन. नारदमुनीसंगविंतिगर्नुलाग्या. ये
धिष्ठीर उवाच. हेब्रह्मनर तिसाभाहेरुकोवर्णीसभाको मकनबहुतईसाभैरहेछ. तिसाभाहेरुवि
षेकोनर २ डबेलाग्याकाछन. कतिरत्नामुछन. कतीरविस्तारछन. कतिउवाछन. ब्रह्माकासभावि
षे २ लेउपासनगछन. योसवेवृत्ताते. मकनअज्ञागनुहवम्. तहापादि देवराजईरुका. यम
राजकन. वरुनकन. कुवेरकन. आप्फारसाभाविषेकहुरलेउयासनागछन. हेदेवर्षे. योसवे
यो कतिमामुषदेविन. मुनीको लमिहेरुको बज्रतैईसाभैरहेछन. कमले आगमागनुहवम्
भमि. युधिष्ठीरराजालेप्रह्लादयापदि. नारदमुनीलेतिदिद्यर सभाका वितारवर्णीनागदि. आप्फाग
नुगनतयारभनी. वैसंजायनमुनिले. जनमेजयराजाकनकहंदाभया. लोहिकधानैसिद्धारंगपति

ना ७

श्रीराम

Handwritten text in a cursive script, likely a historical document or manuscript. The text is written on aged, yellowed paper with visible damage and staining. The script is dense and fills most of the page.

श्रीराम
२६

इयासनाधरः हेवार्थः तस्यै प्रकारेण कतिपयनिपापनभयाका प्रज्वलितभयाकाः अपि ज्ञाता देदिष्य
मानभयाकाः तज्ज्वलीभयाका सोमयागगर्भा शोकसंतापनभयाका यस्ता देवर्षि हेरुले ईदृक्कन
इयासनागधरः कोरः रभन्मा उप्रातः परासरमुनिः पर्वतमुनिः सावर्णिमुनिः गालवमुनीः संभमुनीः
लिखितमुनिः गोरसिराममुनिः दुर्वासा मुनीः श्येनमुनीः दिव्यतपमुनीः पवित्रपानिमुनीः याज्ञवल्क्या मुनिः आ
लुकिमुनिः श्वेतकेतुमुनिः तांशमुनीः भाद्रायनमुनिः दृष्टिष्ठा मुनिः गरिष्ठमुनिः रुद्रिचंद्रशजा हृदे मुनिः
शोशितुल्यमुनीः व्यासमुनीः कुसिलवमुनिः वातकंधमुनिः विसाखमुनिः विद्याताः कालः कालदंतवल्का प्रजा
पतिः विश्वकर्माः तुंबुरुः इति ईशा केहिजानी देविः उत्तमभयाकाः कोहि अपजोनिभयाकाः वायुभया
भयाकाः होमगयाको अफुतिको भागवान्मा भयाकिः एतामुनी हेरुले सवैलोककामालि कभयाका
वज्रधर ईदृक्काणः नित्य इयासनागधरः सहदेवमुनीः मुनीथमुनीः वाल्मीकमुनीः समिकमुनीः सप्तवा
कुमुनीः सप्तसंगरमुनिः मेधातिथीमुनीः वासदेवमुनीः पुलस्त्यमुनीः पुलहमुनीः क्रतुमुनीः वरुतमुनीः म
दिवीमुनीः कांक्षिवानः गौतममुनीः वैश्वानरमुनीः कालवृक्षीयमुनीः आश्रयमुनिः हिरण्यमुनिः संव
र्तमुनिः देहव्यमुनिः विष्णुकर्तेनमुनी तदापादि दिव्यभयाकाः जलश्रीवर्धीः ब्रह्मा मेधा सरस्वतिः अर्थ
धर्मः कामः विजुली हेरुः जलवर्मा इन्मा मेघहेरुः उनं वनास वायु हेरुः पूर्वादि सायं इका भाग पुन्या इन्मा

श्रीराम
२६

अभिहेरुसताईरुग आशिवोम. इन्द्राग्नि. मित्र. समिता. अर्घ्यमा भगविष्णुदेव. वृहत्याति. वृत्तावा
र्घ्य. विष्णुवसु. चित्रसेन. समना. तारुण. आदिगधर्बहेरु. दक्षि. नासहित भायाका यज्ञहेरु. ग्रहन. मो
तागन. यज्ञका मंत्र एतिसर्वे थोक मिलिमा भाविषे. इन्द्रकन उपासना गधर्न. तसौ प्रकारले यक्षगन. गंध
र्वगन. किनरुगण. अपमरागनले. मनोहर भयाका. वाजावजाई. गीतगाई. नाचीहा मन्मा. नानाप्र
कारका कथावार्ता गरि. देवराज इन्द्रकन रिज उधर्न. फेरि आने क प्रकारका इन्द्रले गथाका. कर्मपरा
कर्मवर्ती लण गरिकन. मंगल भयाका स्तोत्रले स्तुति गधर्न. तसौ प्रकारले. आश्विजस्ता दो दिवमान भया
क्तमाला. गहना पोसाकले. सो भी त भयाका दस्ता वृत्ता विहेरु. राजर्षि हेरुले दिव्य विमानमा चढि
ने इन्द्रका सा भाविषे आईकन स्तुति गरि. रिज ईजाधर्न. वृहत्याति मुक्ता वाय्य. इन्द्रजना. इन्द्रका
सा भाविषे निज र हधर्न. एती कहियाका. अरु २ वनिमहा मा भयाका. वृत्ता भयाका. देवना
मा चंद्रमा जला मुद्र भयाका. अशिहेरु देवता हेरु. चंद्रमा को काति जाला प्रकास भयाका. वि
वानमा. चढिकन. इन्द्रका सा भाविषे हजारन आउ धधर्न. जाइ धधर्न. वृत्ता का समान भया
का नृगुन विष्णु. मन्मन्मिहले सा भाविषे इन्द्रकन उपासना गधर्न. हेमहा गज दस्ता प्रकारकी
इन्द्रस भासले देव्या था. सो सभा मैले वर्णना गरि कला. अवफेरि जमरा जा का सभा. वर्णना गरि

कहें न. सुनुहुवम्. अनिनारदसुनीले. पुधिछिरराजा कहें दाभया. सोही कथावै संपादन मुनिले. जनमे जय
राजा कन कहें दाभया. सोहि कथाने मिथारं न्याविषे सुननामा सविले शौनकादि अछासी हजार सवि
हेरु कन कहें दाभया इति श्रीमहाभारते सभापर्वणि नीति सुभावरणि नाम सप्तमोऽध्यायः ७ ना
रदवाचा हेमतराज युधीष्ठीरः विभ्वर्क मीले वनाया कि. जमराजा किसभा कहें छु सुनुहुवम्. ज्यो
तिर्मय भया कि. तमजोत नलामु. सयजोत नचोडा भया कि सूर्जका तेज रै. प्रकास भया की. जोसाभा
विषे. जहने ज्ञाव सुकोई छागयो. सो वस्तु तक्ष्णरामा. आई पुग्गमा. जोरसा भाविषे अपाति सीत दैन
अतिगमि यनी दैन. शोक दैन. दुखा श्री दैन सुधा नृपा दैन मन लेन रुचाया को केहि कुरो दैन. गरि
विचार दैन. दुख दैन. कशैं को कमें संग सवुपना दैन. स्वर्गमा हुन्मा. मनुष्ये लोकमा हुन्मा सवैं कामनाग
दिन्मा विषय सुम्. उलैसा भाविषे दैन. इसले युक्त भयाका अधिक भान्या विदुन्मा बाहुन्मा चुम्मा च
पाहुन्मा. अनै कप्रकार का वटिमा सुवाद भयाका. भक्ष भोज्य. इससा भाविषे दैन. मनो हेर भयाका. वटि
या सुगंध भयाका. जो फल कोई छागयो. इस फल कन नित्य फलाई दिन्मा वृक्ष दैन. सर भयाका सितल
गर मपानी दैन इससा भाविषे. निर्मल भयाका. पुराया सा भयाका. बुद्ध भयाका ब्रह्म विहेरु से जम
राजा कन आशार्थनाग दैन. तसो राजा विहेरु ले जमराजा कन. आशार्थनाग दैन. कोन २ राज विधि भया. यका
तिराजा. नहुष राजा. पुरुमा धाता सोमक नृग व्रत दस्यु. कृतवीर्य व्रत भवा आदि कनेमि. सिद्ध. कृतवैश्व.
कृति निमि. प्रदर्सन मिमि. सत्य. पृथु लाक्ष. वृहदुध. वार्त मरुत. कुसिक. साकास्य. सां कृति कुर्व चतुरश्व. स

इत्योमि. कान्तविर्म. भरत. सुरथ. निसट. अनल. दिवोदास. सुमना. अवारिष. महारथ. अथ सदन. वरिष. वृथुवेग. पृथुव्या. पृथुव. वसुमना. सुपदुपदु. वृमसेन. पुरकु. सखीजी. रथी. आर्द्धिसेन. दिलीप. शसि. नर. करंधम. बाहिक. प्रशुव. मधु. एक. कपोतसे. मातनक. सहदेव. अर्जुन. अथ. कृताव. ससावे. दु. दसरथका. पुत्ररा. मेचंद्र. लक्ष्मण. प्रतर्दन. अलक. कक्षसेन. गव. गोदाव. अमदमिका. पुत्र. वरसु. राम. ना. नाग. संगर. भूरि. सुम. महा. पृथाल. जनक. इन्द्र. मिमजानु. गौरिष. नल. जयपथ. सुवृ. द. रि. प्रसेन. जतर. प्रभु. जय. मय. मय. राजा. सय. सनानी. प. राजा. सय. जना. हय. राजा. एक. सय. धृ. त. रा. अ. सि. जना. जन. मे. जय. एक. सय. वृ. स. द. त. एक. सय. वि. रि. राजा. एक. सय. इ. रि. राजा. दु. रि. सय. नि. ष. एक. सय. मि. स. एक. सय. प्र. ति. विं. थ. राजा. एक. सय. ना. ग. राजा. एक. सय. पा. ला. स. राजा. दु. रि. सय. का. ल. कु. सा. दि. राजा. सां. त. नु. राजा. हे. रा. जें. द. ह. र. का. वि. ता. पा. रा. उ. राजा. वनी. त. है. ध. न. त. हा. व. दि. उ. थ. ग. रा. सा. र. थ. राजा. दे. व. रा. ज. राजा. अ. य. द. थ. राजा. वृ. षा. द. चि. राजा. वि. दु. डि. मा. न. न. या. का. म. श्री. ह. रु. ले. स. दित. भ. मा. का. त. हे. र. हं. ध. न. के. रि. ह. रा. र. ज. ना. रा. स. विं. दु. राजा. हे. र. अ. थ. मे. ध. ज. रा. ग. रि. प्र. स. ल. द. वि. ना. दि. क. न. ग. या. का. त. है. ज. म. रा. जा. का. सा. भा. वि. वे. ध. न. ए. ति. रा. ज. विं. हे. र. व. रा. र. की. ति. भ. मा. का. पु. रा. या. त्मा. भ. मा. का. व. रु. त. वृ. ता. त. सु. या. का. त. सै. स. भा. वि. वे. ज. म. रा. जा. क. न. अ. रा. ध. ना. ग. ध. न. ता. हा. व. दी. अ. ग. ल. ल. मु. नी. म. तं. ग. मु. नी. का. ल. मृ. त्म. व. द्वा. र. ज. रा. ग. र्णा. हे. र. सि. ध. हे. र. यो. ग. धा. रि. हे. र. आ. नि. षा. ता. भ. मा. का. वि. त. ग. न. सो. म. वा. भ. मा. का. पी. त. ग. न. के. न. वा. पि. त. ग. न. ल. धा. वं. ध. पि. त. ग. न. मृ. ति. मं. रा. वि. त. ग. न. त. मृ. ता. भा. वि. वे. र. हं. ध. न.

श्रीराम
२६

साक्षात्कालचक्राफै ताहउंछन. सर्वदेवताहेरुलाई जगको भागपुआउन्ना. अग्निदेवता तहैरुंछन. पा
पकर्मगर्मा. दक्षिणयनमासमाका मनुंहेरु. कालका आशाकारिपुरुषहेरु. जमराजाका आशाकारिपुरुष. ज
मदूतहेरु. एतिसवैजनाले. साभाविषे जमराजाकने. उपासनागछन. ताहउंछन. शिवापावृक्षकासकुस.
ईलादिसवैले मूर्तिधारना. गरिकक. साभाविषे. यमराजाकने उपासनागछन. हेजनाधिप कहिमाका. आ
रु २ पनीहेरु जना. यमराजाका साभाभा वसुदछन. हेनरेन्द्र जमराजाका साभाविषे. रहन्नाहेरु जाना मले
कर्मले एतजनाछन. एतापराकमछन. एतावैदियाकर्मगछन भनि. संख्या गरिसकुनछन. वर्त
नीगरिसकुनछन. हेपार्थविष्वकम्पले. अनेकदिन पर्वततपस्यागरि. तपस्याका जोरलेवनापाकि. य
मराजाकीसाभा. आक्रातेजले प्रज्वलित भयाकि. जाजोला मान भयाकि. एतिसाभाविषे उग्रतपस्याग
न्ना. रहियातरहले व्रतगर्मा सत्यवादि भयाका. सांतस्य भाव भयाका. काम्यकर्मकनत्याग गर्मा
भयाका. संन्यास कर्मगर्मा. बुद्ध भयाका. आक्रा २ कर्मले पवित्र भयाका. एता २ प्राणीहेरु जा
ईकन. वसुदछन. अतिप्रानि हेरु. जमराजाका साभाविषे वसुदछन. तिसवैजना. भाववर देदि
पमानसरिरनयाका. उज्ज्वलवस्त्र पहिनाका. चित्रविचित्रकामरुंछ. बाहुबंधमालाईलादि. अने
कप्रकारका गहना लेखनित भयाका. तेजले प्रज्वलीत भयाको कुडलले सोभित भयाका. पुन
कर्मगर्मा भयाका. एताप्रानि हेरु. यमराजाका साभाविषे वदछन. ताहउंछन. लाष संघर्ष. किनरः

श्रीराम
२६

अपसरगनहेरुले. वाजावजाई गितगाई नाची हास्यरसका कथावातागति. साभाविवे यमराजाकनरि
जाउधर. हेवार्थ तेससाभाविवे. चारितिरवातपुराणगंध सुगंध आउधर. बठिया रसद सुनिधर. दि
वे २ भयाका. फुलकामालावर्षधर. तासवधि मनस्वी भयाका लाबंनरधमी साहेरुले. संपुर्ण प्रजाप्रा
निकामा लिक भयाका महात्मा भयाका यमराजाकन. आराधनागधर. हेराजंन महात्मा भयाका वि
हराज. यमराजाका साभा. एस्ता प्रकार किधर मन निवर्णागागति. मैले हजरला ईकहा. आव के रिष्ट
कर आदिती थ हेरुले तेवागिरियाकी. वरुन देवताकी साभावर्णागागति क हं दु. सुनु हे वरुमनि. नाद
दमुनिले. युधी छिर राजाकन क हं द भया. सोहि कथा वैसंयायन मुनिले जंन मेज यराजाकन क हं
दा भया. सोहि कथा. नैमिवारंगय विवे स्याले सोनका दि अडा सिहजार सविहं रुकन सुनाउदा भ
या **इति श्री महाभारते सभाषर्षिनीयमसभाषर्षिनीनाम अष्टतमोऽध्यायः ८॥** नापुद उवाच. हे
युधी कीर वरुन कासाभा. दिवे भयाकि. सपेत उज्वलका ति भयाकी समयो जनलमाई. समयो जनचौ
डा भयाकि. सपेत उज्वलपर्वाल. तोरन भयाकि निवरातयानी राविकन विष्वक मीले बनाया कि.
दिव्य रुरते मय फल फुल ले संजुक्त भयाका. अनेक वृक्षाले सोनित भयाकि. तिलो पहेलो ते तो. का
लो गतो हरि मो वरु भयाका. वंदुवा के दाई रसाका वृक्षाले संजुक्त तामंजरी जाल ले सोभा यमान भयाकी ची
त्रविची व भयाका. मधुरस्वर भयाका. बडा रस हरि भयाका. समय करन पक्षि गन ले सोनित भयाकि सुवत्स

श्रीराम
२८

स ४

संभयाकि. जोरसाभाविषेकृतमितलछैन. वरुतगमिछैन. अपसरहेरुका आसनलेसोभीतभयाकि.
 सेतो रंगभयाकि. वरुनदेवतालेयालियाकि. एसाप्रकारकिसाभाविषेदिवेआसनविषेदिवेरत्तलेष.
 चितभयाकोठसुभषनगहनाले. भुषितभयाको वारुनिसकिलेसाहितभयाका वरुनदेवतावसुदर
 न. एसाभाविषादिवरुमा लायहिआका दिव्यगंधभयाका. वरुनदेवतावदंछन. एसाभाविषे दिव्य
 मालायहिआका. दिव्यगंधभयाका दिव्यबचनलेपितभयाका. वारुआदित्यहेरुले. जलेश्वरवरुनकन
 इयासनागछन. नागराजवासुकि तंक्षक. ऐरावत. कृष्णनाग. लोहितनाग. पद्मनाग. कंवलनाग. अ
 नंतरना. हतशुभनाग. वलाहकनाग. मानिमाननाग. कुंरुधरनाग. कर्कोटकनाग. धनंजयनाग. अ
 निनाग. मांद्रवनाग. प्रज्ञादनाग. मूषिकादनाग. जनमेजयनाग. एतिनागहेरुयाताकालेसोभितभया
 का. मंदलभयाका वडा २ कनाभयाका. रागलोकसंतापलेहिनभया. अरुपनीवहुतसर्वहेरुले. तेस
 साभाविषेमहाभाभयाका. वरुनकनइयासनागछन. तसैप्रकारले. दैत्यराजहेरु. वलिराजा. संक्राद
 विप्रचीती. कालखंजभयाका दानवहेरु. सुहनुभयाका दैत्यराज. सुमुख. संवसुमना. भुतिचन. ध
 तोटर. महापार्श्वकथन. पितरविश्वरूप. सूरूप. विरूप. माहासिरा. दसग्रिव. बालि. मधवास. दसव
 र. हिदिभ. विटपाभ. मझाद. ईद्रापायन. दतिकहेयाका. दैत्यदानवहेरु. अरुपनि. अपनेकदैत्य
 दानवहेरु. सबैसुदरकु राडल पहिआका. सुवर्णका माला रागायाका दिवेवत्तले सोभायमानभ.

श्रीराम
२८

माका. तपस्या गरिकन. वरदान पाईकन. निर्मल भूमाका. मृत्यु को बड़ा मानवनी. ब्रज धारि भूमाका.
 यस्ता देवता दल बहेरुले तेस. साभा विषय महात्मा भूमाका. धर्म पास हात बिषेली माका. वरुन देवताक
 नरुपासना गर्दन. फेरि भागि रथी गंगा जमुना. बारस मुद्र विदिमान दि. वेना नदि. नर्मदा. पिपासा
 मत दु. चंद्रमा गा. सरस्वति. ईश्वरति. वितस्ता. सिंधु देवनदि. जोडा वरि. कछावेला. कावेरि किंपुना. विम
 ला. वैतरनि तृतीया. खडिला शोन महानद चर्म रवति. यनासा महानदि. सरयु. वारवत्ता. लागलि. क
 रतोया. आत्रेयी. लोहिम. महानद. लंघती. जेमति संध्यात्रि. ओतशी नदि. हेजा ज्येष्ठ. एति कहिया
 का. अरुपनी अनेक नदि. नद. तिर्थ. सरोवर. कुवावा वरि. तलाउ पोषरि. संपूर्ण लोकमा प्रख्यात भया
 को जती घर. अरु साधारन जल. एति सबैले मुर्ति धारिकन. तेस भाविषे वरुन कन आशयना गर्दन
 हे मुष्टि छिद्र. दस दिसा. रथी संपूर्ण पर्वत. सबै जल चर. जीवा जंतु ईसवैति मिली कन तेस. सभा विषे
 महात्मा वरुन कन नरुपासना गर्दन. हे भारत गंधर्व गणा. अपसरा गणाले. बाजा बजा ईना चीकन. सु
 ति गरिकन. वरुन कन रिजु उर्दन. अनेक रत्न ले सहित भूमाका. पर्वत हेरु. अनेक रस हेरुले. सुंदर भूमा
 का. मुद्गर कथा कहिकन. तेस भाविषे वरुन कन नरुपासना गर्दन फेरि वरुन का मंत्री. मुना नना
 म भूमाका. आ पू पुत्र गोनामा. नाति पुष्कर नामाले सहित. सबै जना मुर्ति धारि भै कन. वरुन दे

श्रीराम
३०

गताऊनउपासनागर्जन. हेमहराज. यस्ताप्रकारकिवरुनदेवताकीसभा. मैलेदेव्यामाफीकव
रीनागरिकला. अवफेरिकवेरकिसभावर्ननागरिकनकहहु. मुनुहवम्भनिनारदमुनीले. मुधिधिर
राजाकनकहंदभया. सोहीकथावैसंपायनमुनीलेजनमेजयराजाकनकहंदभया. सोहीकथानेमिया
रंभविषेसुतनामायोरानीकले. सोनकादि. अथासिंहजारभविहेरुनकहंदभया इति श्री
महाभारतसनापर्वनिवरुनसभावरीननामनवमोऽध्यायः ६ नारदउवाच हेराजंर कुवेरका
साभा. सयजोऊनलमाईभयाकि. सत्ररिजोऊनचोडाभयाकि. सपेतकांतिभयाकी. वीरकमीलेव
नायाकी. कुवेरलेतपस्यालेजीयाकी. आप्रयकांतिलेचंद्रमाकाकांतिकनजिन्नाभयाकि. चारौती
रहिरामने. मानीकलेवचितभयाको. पर्वपाललेसंपुक्रभयाकि. मानोकैलासयरवतजैशोभित
भयाकी. गुहकगरालेवोकिरायाकी. आकासठिवेलागिरलाजैदेविन्नाभयाकि. दिवेरुपभयाकी
सुर्वशमभयाकि. उचारभयाकी. अनेकहवेलिलेसोमायमानभया. महाबलेवचितभयाकि.
नानाप्रकारकाचित्रकारलेसजितभयाकि. दिवसुगंधलेपुक्रभयाकि. सोभालेसंपूर्णलोकका. म
नऊनरमाउभयाकि. सपेतरुगीभयाको. मध्याकासमाघाईरलाजै. शोभादेवियाकी. सुवर्ण
मयनमाकाहुजायताका. वतासलेफहरायाका. मानोविजुलिचम्क्याजैदेविंदन. यस्ता

श्रीराम
३०

प्रकारकिसाभाविषे दिव्य २ विधाउनाले युक्तभयाको. पुरायरूपभयाको. दिव्य २ तक्रियावालिष्ठ ले
संयुक्तभयाको. परमसुदरआसनविषे वस्याका. संपूर्ण ऐश्वर्य धनप्रजाना कामालिकभयाका. कुवे
रकन. कायदेवताले. पालिजातफुलकावनमाडुलीकन. सुगंधलिकन. अरूपानिसुगंधवनको सु
गंधलिकन. कमलफुलका. अनेकतलाउका सौरभलिकन. थलंकापुर्विमा वगैचाभाफुलका
नानाप्रकारकाफुलसुवासलिकन. नदवनमारसिकन. नानातरुका सुवासलिकन. क्षीतलभया
का. हृदयविषय आकाशदहर्वर्ध्याउभयाका. कायुले. तेसलाभाविषे कुवेरकनसेवागर्धन. ह
महाजाततेसलाभाविषय. सबैदेवताहेरुवसधन. गंधर्वगण. अप्सरागनले. दिव्य २ रागतान. गानगर्विक
कुवेरकनउपासनागर्धन. निष्ठुकेतिभन्याकिअप्सरा. रंभाभन्याकि. चित्रसेना. सुचिस्मिता. बा
रुनेत्रा. धृताचि. मनका. पुंजिकस्थलि. विष्वाचि. सहजान्या. प्रसन्नोचा. उदयि. ईशवर्चा. सौरभेई. समि
चि. पुद्गुदा. लना. यतिकहिष्ठाका. अप्सरा. अरूपनी. हृशरंन. अप्सराहेरु. वाजावजाउनाविषे. ना
चनाविषे कुसलभयाका. एसाअप्सरागनगंधर्वगनले. तेसलाभाविषे कुवेरकन. आराधनागर्धन
हेराउन. गंधर्वगन. अप्सरागणले. वाजागीतनाचले कुवेरकासाभा. कैलेयनीपालिहुदेन. रात
दीनसदागीतनादहुदैरुहय. किनेरनामागंधर्वहेउ. नरनामागंधर्वहेरु. मनीभद्रनामागंधर्व. धन
दगंधर्व. स्वेतभद्रगुह्यक. कसेरलगुह्यक. प्रद्योत. गंडुकंडु. महाबल. कुसुबुद्ध. पीसाव. गजकर्षी. वि
शालक. वराहकर्षी. ताम्रोद्य. फलकदा. कलोदय. हंसचुंडु. सिधावर्त. हेमनेत्र. विभीषन. पुष्पान

श्रीशम्भु
३२

न. विगलक. डोनि तो प. प्रगलक. वृक्षवासि. अनी केत. चीरवासा. दतिनाउ कहिया का. अतप.
नितावन. गुहकगन यदा गन हेरुले. तससा भाविषे. कुवेरकन भजना गडधन. उनचासमिह हेरुत
हेरुधन. साधुत भगवतिल दमी. तेसैसा भाविष्य वरधन. कुवेरका पुत्र नल कूवर त हेरुधन.
हेरुप. मयनी वरुधा वरुत कालत हेरुधु. मेरा समान का मुनि हेरुयाने. तेसैसा भाविष्य वरधन. केरु विल
विदे वरि त हेरुधन. महा बल भया का. राक्षस हेरुले तेसैसा भाविष्य कुवेरकन भज दधन. हेरुप सां
दल. लावन. भूत गन ले सहित भया का. पार्वतिका पति भया का. त्रीभूलधारि भया का. तिनेत्र भया का
ईंद्रका शरिर मा गुरु का बाप लेह रु रभ गभै ग या को. छो डारि कन हेरु गौर नेत्र ग राई दिना भया का. पसुप
ति ईश्वर महा देव यनी तेसैसा भाविष्य विराजमान गधन. केरि छोटा र सपिर भया का. विकता कार भया का.
कुब्राज भया का. लाल र नेत्र भया का. योरु द भया का. कोल मा सुवाना मातपर भया का. उग्र भया का. धनुर
धुर भया का. महा बल यरा क म भया का. नाना प्रकार का शस्त्र अस्त्र प्रहार गभीर भया कि. कृष्ण को जलो महा
वैर भया का. एता गगल सहित भया का. कतिपय नी परिभ्रमन मा भया भया कि. प्रसन्न रूप भया कि. पार्वति दे
विले सहित भया का. एता सिव जो धन सो. आक्रु संगी कुवेर संग. तेसैसा भाविष्य विराजमान गधन. केरि वृत्ति भ
या का. एता गं धर्व का मालिक हेरु. विश्वा कस हा हा कुरु. तुरु. धरुत. दोलूष. गीत जां न्या चित्र सेन. चित्र रथ. ए.
ति कहिया का. अरु पति गं धर्व का मालिक हेरु. तेसैसा भाविष्य कुवेरका उपासना गधन. भाई हेरुले सहि.
त भया का. चित्र धर्मा विद्या धर यनी त हेरु कुवेरकन भज दधन. समय करन की वर हेरुले तं धन को मा

श्रीशम्भु
३१

लिक कुवेरकन भजन गछन. भगदत आदिग आकाश जा हेरुत है वर दछन. दुमना मा किं पुरुषाधिपति है. ध
नदकन प्रभु कन इयासन गछन. शब्द साधीपति. महेंद्र. गन्धमादन त है वर दछन. यक्षगन. गंधर्वगन. संपू
र्ण निशाचरगले सहित बैकन. धर्मिष्ठ भयाका विनिषन लेपनित है भाई समर्थ भयाका कुवेरकन भजद
छन. हिमालय पर्वत. पारियात्र पर्वत. कैलास पर्वत. मंदर पर्वत. मलय पर्वत. दर पर्वत. महेंद्र पर्वत. गन्धमा
धन पर्वत. इन्द्र किल पर्वत. सुनाभ पर्वत. यती पर्वत हेरु कछिया. अरुप निमुमेरु आदि गन्धमाका. अथन गय पर्वत हेरु
ले. धनेश्वर प्रभु कन. इयासना गछन. फेरि नगवान. नदिके छर. महा काल. शुक कर्ण. आदि गन्धमा हेरु का
बनामा गन्धमा. कुठी मुख. दंति. अधिक तयसा भयाकि विजया देवि. त है र है र दछन. सेतो वन भयाका. महा
वल भयाका. धर्मरूपिवसादा गर्जमान गवि. त सैमाना विषे. सिवकान जीकर सछन. फेरि गन्धमा गन. धिसा
वगन ले. तात कुवेरकन आराधना गछन. हेभारत प्रथम गन ले सहित भयाका. पार्वतिनाथ महेश्वर स
हा देव. संपूर्ण देवताका मालिक. त्रैलोक्येनाथ सिवकन. पुलसे मुनीका पुत्र. कुवेर ले. सिरुले प्रनाम गरि.
सिवका आशा पाई कन. आक्रासा भाविषे सिवकन आराधना गछन. भगवान शिवपनी ते ससा भाविषे.
आक्राम्य गीधनपति कुवेर संग कदा बीर यक काल विराज दछन. फेरि नवनिधिका मालिक भ
याका. संवर पद्म. इंदुई २ नीधी ले सवै नीधी ले सहित बैकन. धन्यश्वर कुवेरकन इयासना गछन. यत्ता
प्रकार कि. इम नियम याकि. कुवेरका साभा. मैले देव्यात्मा. सो कला अव फेरि. ब्रह्मा का साभा किरन गछु मुनु
द्वभनी नाद मुनी ले. युधिष्ठीरकन बुद्धा उदा भया सोहि कथा वै संपादन ले जन मे ऊय राश कन कला

भया मोहि वृतात्त. सतनामा सखिले सौनकादि. अतासि हजार सखि सरहे रुकन कहुं दामया **इति श्री**
 महाभारते सभापर्वनी कुवेर सभावर्ननं नाम दसमोऽध्यायः १० : नारद उवाच. हे राजसादूल. पुरा पूर्वमा.
 सत्सयुगमा भगवान् सूर्य जोय नो. आकास देवीन मनुष्य लोक देना कोई छाले पृथी मंदल विषे आउटा भ
 यात हाउ प्रात. मनुष्य को रूप लि कन. पृथी मंदल विषे किनु चनुला ग्याः एसा समयमा. मसंग भैत भैयो. मै
 ची झा. तहा पछि. ब्रह्म लोक मा देखाव मो जी म ब्रह्म सा भावर्नना गरि. भगवान् सूर्य ले कया गरि कन. मलाई क
 हुं दामया. देना दद. मैले ब्रह्म लोक विषय ब्रह्मा का सा भा हे रि आभा. आस जे रूप नया की. अभिना सिभ मा कि दिव
 य मा कि. मान सिभ मा कि. आकाश भाव ले संपूर्ण भूत प्राणी का मन र माउ न्या भया की. जो सा भा को स्वरूप यत्ने
 हो भनि. नील यजु देन. नीली सूर्ज ले मलाई कहा पछि. मैले विनिग या. हे भा रकर. हे भगवान् धितां मह ब्रह्मा का
 सा भा देना को मलाई वहुत ईछा भयो. तपस्या ले. अथवा क्रिया कर्म ले. औषध ले. जोउर काम गरि करा. तोउत
 मभया की. पापना सग न्या भया कि सा भा हे नु पाउला. सोउ पाय म कन आशा गर्नु ह्वम भनि. मैले विनिग या
 पछि. सूज ले आशा ग या. हे ब्रह्मन्. हजार वर्ष संम. निमै म मा रहि कन ईंद्री य जीती. निबुल चिंत भै कन व
 ह्वत गर. तहा पछि. ब्रह्म सा भा. देखो ला भनि सूर्य ग या पछि. हिमालय पर्वत मा जाई कन मैले महा व्रत ब्रह्म व
 त. आरंभ ग न्या विधि पूर्व क ले. हजार वर्ष पर्यन्त. ब्रह्म व्रत मै ले ग या उ प्रात. के रि भगवान् सूर्य आ कन
 म कन ब्रह्म ब्रह्म लोक मा ले जाई कन. ब्रह्मा का सा भा देवा उडा भयाः तहा पछि. ब्रह्म सभा देखा. हे
 नराधीय. देखना विती कै. मेरो संपूर्ण पाप. थकाई परी श्रम. दुर भै ग यो. कता प्रकार कि सा भा देखा

भन्मा. जौसाभाकोस्वरूपयसौहोभनिशकुनदैन. हेदहैदैन. क्षनभरमा. स्वरूपकिरिजान्मा. अरुतरहकोस्वरूप
 देविन्मा. दतिलामु. दतिबोडा. दतिउचा. भनिकोहिप्रमानवाइदैन. हेव. सअनेकलोकमाफीदेरुहकु
 एलोस्वरूपमैलेकहैपनिदेविन. वहुतसुषदिन्मा. भयाकि. गहासिबहैन. गर्मिदैन. तृषादैन. दूलातिदैन
 निद्रातंद्रादैन. भास्वरदेवमान. नाना रूपभयाका. सनिलेवचितगरिवनाईराधाकि. हेठादहु. जोन
 साभाविषेधंभायकपनिलाग्याकोदैन. एसिसाभासदरहन्मा. भयाकी. दिव्यभयाका. प्रकाशमान
 भयाका. नानाप्रकारकाभावलेसहितभयाकि. आकृतेजले. सूर्यचंद्र. अग्निमातेजकनजितन्मा.
 भयाकि. आकृतेजले. सपुर्णककनप्रकासगरी. सूर्यकनगंजनगया. हेभासमानभयाकि. ए
 ताप्रकारकि. साभाविषे. संपुर्णयैश्वर्यलेसजुक्तभयाका. संपुर्णलोककापितामहभयाका. ब्रह्माजो
 दैन. नसो. देवमायाले. आकृतिविद्याले. गरिक. संपुर्णदेवतामनुष्यइत्यादि. लोक. बृहिक. गरिकन. आफु
 ले. बृहिक. गथाकाई. द्रजालजलावदार्थविषे. आफु. एलो. भयाका. एता. ब्रह्मा. शतदिनसाभाविषेव
 सुदधन. हेपांडव. एता. ब्रह्मा. कन. संपुर्णप्रजापति. हेरुले. साभाविषे. उपासना. गर्धन. कोन. २. प्रजाप
 ति. भन्मा. उपास. दक्षप्रजापति. प्रवेता. प्रजापति. पुलह. प्रजापति. मरिची. प्रजापति. कत्यव. प्रजापति.
 भृगुप्र. अत्रीप्र. उषिष्ठप्र. अगिराप्र. पुलस्त्यप्र. क्रतुप्र. प्रजादप्र. कर्दमप्र. अथर्वशि
 रप्र. वालविलेप्र. मरिचीप्र. एतिप्रजापति. हेरु. केरिमन. आकास. संपुर्णविद्या. वायुतेज. जलधरी

वि. सद्यस्त्यर्ष. रूपरसगंधकृति. विकार. अपहृषनी जोषधी का कारणाद्यन. तिसवैले. साभा विवेकब्रह्मा क.
 न. आराधनागर्धन. महातेजस्वी भयाका. अगस्त्यमुनी. मा. कृष्णदे मुनि. जमदग्निमुनी. भारद्वाजमुनी.
 संवत्समुनी. दुर्वासामुनि. धर्म्यात्मा. श्रवणभृगुमुनी. महातपस्वी भयाका. योगाचार्य भयाका. भगवान्
 मनसुमारमुनी. अमिताभमुनि. देवलमुनी. तत्त्वज्ञान्या जैमिष्यमुनी. श्रवणभृगुमुनी. जितसत्रमुनी. महा
 विद्या भयाका. मणीनामामुनी. एतिमुनी. हस्तलेतेसमाभा विवे. ब्रह्माकनड्यासनागर्धन. के. दि. अ. कां. ग. आ.
 पुर्वे. दे. धा. दि. भैकन. तहा ब्रह्माकनड्यासनागर्धन. तसै नक्षत्रसहित भयाका. हं. द. मा. ह. ज. अ. की. र. न. भ. य.
 का. त. य. उ. न. अ. स. वा. यु. स. पु. र. ज. ज. स. क. ल. य. प्रा. न. ए. ति. स. वै. म. हा. त. मा. भ. मा. का. महाव्रतगनी विवे. त. म. र. भ. य.
 या. का. मूर्ति. धा. दि. भैकन. तेसमाभा विवे. ब्रह्माकनभउ. द. र्ध. न. हे. भा. र. त. अ. य. ध. र्म. का. म. ह. र्ध. दे. व. त.
 य. म. य. द. म. इ. स. वै. मु. र्ति. धा. दि. भैकन. तहै. र. हं. ध. र. के. दि. हं. स. हा. हा. ५५. वि. ज्ञा. व. सु. व. र. रु. छि. वृ. ष. ना. तं. वृ. रु. ई.
 त्या. दि. स. त्ता. ई. स. गं. ध. र्ध. हे. रु. स. पु. र्ण. लो. क. पा. ल. हे. रु. लु. क्ता. रा. म्य. वृ. ह. स्य. ति. वृ. ष. मं. ग. ल. स. नै. श्व. र. के. त. न. व.
 ग्र. ह. सा. मं. त्र. र. थं. त. र. ह. रि. मा. न. व. सु. मा. न. भ. न्या. का. क. र्म. वि. से. ष. बा. रु. आ. दि. त. म. आ. नी. धो. म. ई. द्वा. ग्नि. शी. त्व.
 क. र्मा. अ. क. व. सु. वी. र. ग. रा. संपूर्ण. वि. हि. स. वे. द. य. दू. र्वे. द. सा. म. वे. द. अ. थ. र्व. वे. द. संपूर्ण. सा. त्व. ई. ति. हा. त. व.
 आ. र्वे. द. ध. नु. र्वे. द. गं. ध. र्व. अ. थ. र्व. आ. त्म. सि. क्षा. आ. दी. य. दां. ग. ग्र. ह. रा. रा. य. क्ष. ग. रा. सो. म. संपूर्ण. दे. व. ता. गा.
 य. श्री. सा. वि. त्ती. स. र. स्व. ति. सा. त. प्र. का. र. कि. वा. शि. आ. का. र. उ. का. र. अ. र्ध. सा. रा. ना. र. वि. ड. स. त्ति. ए. ती. सा. त. प्र.

काकिकानी. अथवा. सकुत प्राकृत. पैला. अथवा. ललित मागध. गद्ययय. एति सात प्रकार किंवा
नि. मेधावृत्ति. अतिप्रज्ञा. उद्दीयम. क्षमा. अतिज्ञा. नाना प्रकारका गाथा. भाष्य तर्क शास्त्र. नाना
प्रकारका टर्क. काव्यकथा. आध्यायिक. काव्य. अरूपनी शूद्र पूजा गन्धी हेतु. इस वै मुक्ति धारि भैकन. वृ
त्ता साभाविषे ब्रह्माकन इया सना गधन. हेतु यथा न. लव मुद्रत. दिन रात्री. अर्ध मास. महिना वा क्र. वसं
त श्रम. ग्रीष्म श्रम वर्षा रितु. श्रम श्रम. सि. र. श्रम. हेतु श्रम. प्रभव आदि साठि हेतु. सप्त जुग. त्रेता मु
ग द्वापर युग. कलि युग. अष्टोत्तर. दिवेन या को. नीते भया को. अक्षम भया को. काल उक्त धर्म उक्त.
एति स वै मुक्ति संत भैकन. साभाविषे. ब्रह्माकन आशय नागधन. देवता अदिति. देव माता दिती. दनुस
मा. विनता ईश. कामिका सुरभि देवि. सरमा. गौतमि. प्राधा कटु. रुद्रानी. श्री लक्ष्मी. भद्रा धवि. स्वास कि
र्ति. सुरा देवि. शक्ति. पुक्ति. अरुंधति. संवृति. आंसा. नियति. सृष्टि. रति. एति क हि क ही मा का. अरु य नि दे वि हेतु
ले ते साभाविषे. प्रजापति ब्रह्माकन. इया सना गधन. आदित्य १२ वसुत ११ मरुत ४२ अश्वीनी कुमार. वि
श्व देव. साध्य गण. मन को ज. सो वेग भया का पितर हेतु. केरि मुख्य वित्तु गन. सात जनाना त मध्ये मुक्ति मंत्र
चार जनाना. तीन जनाना सरिर न भया का. विश्व देवी उन्नत भया का. अग्नि स्वाता आदि पीतु गण. गार्हपत्य.
भेन्मा का. नाक चरु भन्मा का. संपूर्ण लोक मो प्रख्यात भया का पितर हेतु. सोम पा भन्मा का पितु गन. एक
भृगु भन्मा का चतुर्वेद भन्मा का. कला भन्मा का. एति पीतु गण. शासन क्षत्री वैश्य. लूट चारे वन ले पूजा
गधन. ऐसा प्रकार का. संपूर्ण पितर हेतु. ते साभाविषे ब्रह्माकन. आशय नागधन. शक्ष सगन. पीसा

श्री राम
३४

उग्ररुद्र. दानवगण. गुलकगन. प्रसूगन. यतिगन ले सा भाविषे. अथारव लप न भयाका. ब्रह्मा कम उपासनी
गर्धन. व्यावरजंगम. पंचमहाभूत. पुरंदर ईंद्र. करून. कुंभार. जमराज. पार्श्वतीले महिभयाका महादेव. कुमार.
नागयन. एतिसवैदेवनाहंरुले. तेम सा भाविषे. ब्रह्मा कम आराधना गर्धन. कालखिला अविष्टे रूपनी तहैरुं
धन. हेपाठु व. शेनी देखिन. उतां न भयाका. मन देखिन उतां न भयाका. अविष्टे रूपने. सा भाविषे. पिता.
महेकन. आराधना गर्धन. हेपाठु. सगुमध्यपाताल. इतिनेलो कम. व्यावरजंगम जतिप्राणी धन. आकेहि
ब्रह्मपदाथ धन. तीसवैमैले. तहै ब्रह्मा का का सा भाविषे देव्या उद्धरेता भयाका अविष्टे रूप. अथारविष्टे रूप प्रजा
पति भयाका अविष्टे रूप. पञ्चमहेकार. यतिमध्यापुष्टे रूप. संपुन देवता हेरु नितम व्रंता लोकविषे. जा ईकन सा
भाविषे. ब्रह्मा कम. सीरले प्रणम गरिकन. ब्रह्मा का का आता पाईकन. सा भा मा वसि कन. अनेक मोत्रले क
थावतीले पितामह ब्रह्मा कम विरुई. केरिप्रनाम गरि. विदा भैकन. जहा जाला उ आया था तहा २ आया २
ह्यान मा जा धन. हेपाठु व. अथारवुकी भयाका दयागन भयाका. संधर्न लोक का पितामह भयाका. विश्व संसार का.
आता भयाका. स्वयं भु आके उतां न भयाका. महाभये प्राणी भयाका. महापजसी भयाका. दत्ता भगवत का
न ब्रह्माले. आया सा भाविषे आयाका. पाऊ ना रूप भयाका. देवता दैत्य. नाग. मुनि. यक्ष. मुनर्त्त कालेय गधर्व. कि
न्नर. अप्सरा. इति दिसवै कन तथा योग्य गरि. आदरभाव. सममान सत्कार गरि. बुराई समुहई. नाना प्रकार कार.
का. अर्थयदाथ संभोजले सुसी तुल्यई. विदा गरि वटा उधन. केरि आउ धन. सा भा कम हरी जाधन. दत्तै प्रकार
रले. नितम आउ न्या जाले का प्रभया की मा. सुख कन दिना भयाकि. सर्वता जो मय भयाकि. ब्रह्म विं गन ले से.
सा

श्री राम
३४

नागदिया कि. ब्रह्माजवथा कि. समतपस्या. सो बईतादिब्राह्मसपतिले दे दि. प्य मानभया कि. रोगमोक
संताप दुषले सपति. भूमनभया कि. संपूर्ण लोक सा दुर्लभभया कि. एता प्रकार कि ब्रह्मसभा. मैले
देखा था. हे राज सा दुर्लभ. तसो प्रकारले. मर्त्य लोक सा दुर्लभभया कि. हजुरा कि सा भायनि मैले देखा. हे भा
रत. देव लोक सा उत्तमभया का इन्द्रसभा. वरुनसभा. यमसभा कुबेरसभा. ब्रह्मसभा. मैले देखा था. मनुष्य
लोक सा. हजुरा का सा भा उत्तम देखा मनी. नारद मुनीले. पुथी छिर राजा कनबुद्धा उदाभया. सो छि कथा वे
संम्या मन मुनिले. जगामे जयराजा कनकहंदाभया. सो छि कथा नौमि पुरन्य विषे. मृत को न निकले सो न
कादि. अथा सि हजुरा सा भी हेर कनकहंदाभया. इति श्री महाभारते सनायवर्नी ब्रह्मसभा वरीन नाम
एकादशोऽध्यायः पुथी छिर उवाच. हे नारद मुनीवर. तया इका मुख देवीर. संपूर्ण लोक का वरीन सुन्या.
जमराजा का सा भा को वरीन सुन्या. वरुन का सा भा विषे. नाराज न. देव न. इन्द्र न. दिनालास मुद्र. इत्मादि
वरीना गरिक हो. तसो कुबेर का सा भा विषे. यक्षगण. गुह्यगण. गंधर्वगण. असुरगण. भगव
न वृषभर्षि जमरादेव का वरीना गयो. दिता महब्रह्मा का सा भा विषे. महर्षि हेर. देवा हेर. संपूर्ण
शास्त्र हेर वरीना गयो. इन्द्र का सा भा विषे. देवता हेर. किर्तन गयो. तं पूजले गरिक न. गंधर्वगण. नाना
प्रकार का महर्षि हेर कन किर्तन गयो. हे महा मुने. इन्द्र का सा भा विषे एक जना राजा वि. हर्षि वं इभयो.
ति हर्षि वं इन्द्र राजा ले का कर्म गथा था. को न तपस्या ने मग था था. जो न कर्म ले गरी ले. इन्द्र का विषे
इंद्र मंग वर भै कन वल्लु पाउधन. तहा इ प्रांत यमराजा का सा भा विषे. हाथा वावा पा दुराजी क सो गथा.

तथा ईले देवदासा. तथा भ्रातृकनका वृत्तात्त वीला थ्या. पति समाचार. तथा श्री कामुपदेविर्. मुत्राको मलाई व
 डोईछा भैरु हेछु न. कहनु हवम्. यति युधिष्ठिर राजा ले प्रलम्भ गथा पछि. नारद मुनि आशा गर्दन्. नारद उवा
 च. हे राजा इन्द्र विमान भया का हरि इन्द्र राजा को वृत्तात्त. जोम संग मोधनु भयो. सो हरि इन्द्र राजा को महात्मा.
 मकहं दुसु हवम्. पुनः पूर्व विषे हरि इन्द्र राजा सं पूर्ण. पृथी मंडल कामाहिक. वक्रवर्ति इन्द्र भद्र. ति हरि इन्द्र
 राजा का आशा मि ररुहार्. नम्र भै प्रणाम गरि. वक्र भै कन. सं पूर्ण देश र का राजा हेरु वंस्या का थिया. जौ न
 हरि इन्द्र राजा ले. सुवर्ण लेष जीत भया को. जैत्रनाड गथा को. एकरथ विषे चठी कन. इन्द्र का प्रताप ले. जम्बू द्वी
 प कुसु द्विप. माक द्विप कौच द्वीप. मल्ल लि द्वीप. जोमेद द्वीप कुरा द्विप. पति मात द्वीप कुरा जित्ता थ्या. हे जल ले
 चर. हरि इन्द्र राजा ले. मात द्विप नव वं ड. संपूर्ण पर्वत. अरु न्यवन ले माहित भया की. पृथी जीति कन राजा सी जरा
 गर्दी भया. तस्य यज्ञ विषे. हरि इन्द्र का आशा ले. देसर का राजा हेरु ले. ब्राह्मण लाई दिना का निमित्ति. अनेक प्रका
 र का धन लाई कन उद्राया. तहा उद्रात. हरि इन्द्र राजा ले प्रिति गरि कन. राजा मुय यज्ञमा. जति दक्षिण दिनु
 भया को छ. तेस भंडाया उगुन ले. अधिक गरि. संपूर्ण ब्राह्मण हेरु लाई. जा चक्र हेरु लाई. दक्षिणा दिया. ना
 ना प्रकार का. धन दि कन. ब्राह्मण हेरु लाई तसी गराया ताहा उद्रात. यज्ञ को. अथ श्री विश्वार्जन गन्मा. समय थ्या.
 ई पुण्या. पछि दिसा र देखिन्. नाना देस देखिन्. आया का ब्राह्मण हेरु. जा चक्र हेरु लाई अनेक तरुह का भोजन
 सामग्री ले भोजन पु. वाई जज्ञे ज्ञा मा गे. ज्ञाई का गयो. सो चीज वस्तु. अनेक रत्नादि दि कन. तपि गडा उद्रा भया

हे नृपयज्ञा समयमा तपुभयाका ब्राह्मणे हेरुकोलनुलाभ्या. हरिचंद्र राजा ते जल्मी. यस श्री राजा कोहि भयन
नला. यस्ता वचन को लिंकन बुसि भैकन. आका २ देस विषे ब्राह्मणे हेरु जा दा भया. हेमा दुव. यकारनले. ह
जारन राजा भंदा. हरिचंद्र राजा. अधिक भया. तहा इ प्रांत. हरिचंद्र राजा ले. राजसुय यज्ञ समाधि गदा भया.
केरि वदा २ अविस्वर हेरु ले. साप्रा ज्यले गरिकन. राजालाई. अभिसे भगव्या. हेमरा राज मुखि छीर. उसम
प्रविषे. हरिचंद्र राजा परम सोभा विषे. प्राय भया. यस्ता प्रकारले. राजसुय यज्ञ गमाको. प्रभावले. हरिचं
द्र राजा स्वर्गमा जाईकन. ईद्रुस भाविषे. आनंद सित वस्त्रा का छन. हेरान. यस्तो प्रकारले. जो का हि राजा हे
रुले. राजसुय यज्ञ गर्नर. तिराजा हेरु पनी. ईद्रुलोकमा जाईकन. ईद्रुसंग सुख भाग गर्नीर. जो राजा हेरु.
संग्राम विषे नभा भयाका. युधकाल विषे सन्मुख माययाका. तिराजा हेरु पनी. स्वर्गमा जाईकन. ईद्रुकान
जिक विषे सुख भोग गर्छन. जो मनुष्य हेरु ले तिव्रतय म्याले गरिकन. कलेवर छोडु दछन. तिनी हेरु पनी ईद्रुका
संभियमा जाईकन. श्रीमंत भैकन. सोभा पाउछन. हेमरा राज. अवफे रिह गुरका पिताया दुराजाले भनी प
ठायाको वृतात्त. कहं दुसुनु हवम. या दुराजाले. हरिचंद्र राजा का देखु श्री स्वभा देखिकन. आसर्थ विस्मय
मानि. वस्त्रा का थीया. यस्ता समयमा. मनुष्य लोकमा. आउना का निमित्त. लोक २ मा दुर्दै हेदै. मयस लोकमा
पुग्ग. तहा जमराजा का साभा विषे वसिरला का यां रादु राजाले. सकन देखा. मैले पनी देखा तहा पदि. मर्त्य लोक

श्रीराम
३६

माजांधनभनिपालपाईकन. ~~स~~ मलाईप्रनामगरी. नम्रनैकन. मकनकेहिबहनकोईनया. हेमुनीकर
तपाईमर्त्यलोकमाजानुहुद्वर. तहामेरोपुत्र. युधीछिरकाजतिकडाईकन. मैलेभनिपथायाको. संवादवार्ता
भनिदिनुहोला. क्यसंवादभन्याउप्रातः हेयुधिछिरतिमिसंभुर्नपथीवीजीलाकनसामर्थदौ. भीमसेनप्रज
तिभाईहेरुतिस्त्रावसमारमाकादौ. तसर्थसंपूर्णयज्ञमध्यश्रेष्ठभयाको. राजसुययज्ञतिमिगर. तिमिजलाप
राक्रमिपुत्रपाईकन. मैलेपनी. हरिचंद्रराजाले. ईंद्रलोकविषेसुखभोगगयाकै. अनेकवर्षपर्यंत. निरंतरसुखभा
गगरुलाभनि. तिस्रावाकापाण्डुराजालेभनिपथायाकोछभनि. तपाईलेयुधीछिरकन आशागरीदिनुहोलाभनि.
पाण्डुराजालेभन्याकाबहन. मैलेउत्तरादिआ. हेनराधिय. ममत्यलोकमागयाहुदि. हजुरकापुत्रयुधीवीरराजाकन
योसवैवृतात. मकहिदिउलाभनिआयाथा. हेपुरुषबाधुयुधिछिर. हजुकीवितायादुशजाकामनुसुवापुन्याहुनु
हवम्. राजसुययज्ञगत्यापछी. पीतायितामहादिलेसहीतनैकन. हजुरयनिईंद्रकासालोकेपदविमाजानुहोला. हे
नृप. यसंराजसुययज्ञमहायग्यविषे. अनेकप्रकारकावडा. विघ्नहुद्वर. ब्रह्मराक्षसहेरुले. यसमहायज्ञविषे.
छिद्रफेरीहुद्वर. केहीकर्ममाहुआपछि विघ्नगछन. यसंराजकानिमित्तक्षत्रियहेरुकाविनासगर्मी. युधि
न्याह. केहिकारनपाईकनवडोक्षयावहपुछहुन्नाह. योसवैयोक्कविचारुशरिकन. आकासशरिकन. आहुक
स्मानहुद्वर. सोकामगर्नुहोला. हेराजेद्र. जोवृतातहजुरलेमसंगसोधनुभयो. सोवृतात विस्तारपूर्वक

श्रीराम
३६

मैले कला अवतार मत्तन मैकन स्थिर मैकन बालन क्षत्रिय वैश्य ब्रूड रचारै वणिकार रक्षा पालगर्नु हउम
दिन २ वध नुहउम हव पूर्व करहुन हउम धन ले बालन हेरु कन तपन गनु हउम अवम विदाहुनु दाशा हनु गदि
विषे जाकु वैसं म्या यन ले जन मे जय राजा कन कहं छर वैसं म्या याग उवाच हेम हा राज जन मे जय पाडुवे
रु लाई नारद मुनि ब्राले यती वृत्तात कहिकन आफु संग आमा काया गी जात अपि रैवत अपि सुमुख अपि
सोम अपि ले सति मैकन दासा हन गदि विषे जा पा भया हे कौरव नारद मुनि विज्ञा भेग या पधि पुथी पीर रा
जाले भाई हेले सति मैकन संपूर्ण यज्ञ मध्य ब्रेष्ठ भया को राजसूय यज्ञ गर्नी कन विचार गर्नु लाग्या भाने वैसं
पायन मुनि ले जन मे जय राजा कन बुझा उदा भया सो कहि कथाने मिषार रूप विषे सूत पौराणिक ले सोन का दि अप
थासि हउम अपि हेरु कन कहं दा भया **श्री श्री महाभारते सभा पर्व नी** दा सो ध्याय वैसं म्या यपा न उवाच
हे भारत पुथी पीर राजाले नारद मुनि **श्रुत** का वरुन मुनी कन शिमा स दोहिकन कशो ग विराज सुय यज्ञ
संपूर्ण होला भनि विचार गदी कदा संच पाडु दा भयनर माता भया का राज विहेरु का सहिमा मुनि कन
पुराय कर्म गना ले यज्ञ सिल भया का राजा हेरु ले इतम लोक या या को देवी कन विसे बले यज्ञ सिल भया
का हरि चंद्र राजा रोचमान राजा को सहिमा मुनी कन पुथी स्थिर राजाले राजसूय यज्ञ गर्नी को इच्छा गदी भ
या आफु साभा विषे रला का संपूर्ण लोक ले पूजा अपी गदिया का पुथी स्थिर राजाले वैसं विज्ञा साभा
विषे रला का लोक कन पूजा सत्कार गरी यज्ञ गर्नु को इच्छा गर्नु लाग्या हे जन मे जय कौरव विषे ब्रेष्ठ भया

७६
५५५५

का. युधी छिराजाले वेर २ चित्त नागरिकन. राजसूय मज्जना विवेत तपर जुं दानया. अद्भुत पराक्रम मयाका.
युधी छिराजाले वेर २ धर्म को चित्त नागर्न लाया. कोन का मगरिकन. संपूर्ण लोक जो हित होला. वधी पाहोला म
नि. दसै अर्थ विषे. मन् राषु लाया. संपूर्ण धर्म धी विषे. लेख मयाका. युधी छिराजाले. आक्रास वै प्रजा हे
रु कन. कटिपनी विसे जत गरिकन. सवै माथी कवा अनग्रह गरिकन. सवै प्रजा प्राणी हेरु का हित गर्न लाया
युधी छिराजाले यति कै गोला को सुनी थो. सवै लाई देउ २ सवैले. धर्म गर २ सवै न रा धर्म वडा छन. दाती कै गो
ला का सुनी थो. अरु पनी सुनी दैन थो. हेराज न दसा प्रकारले. धर्म धारि मयाका. युधी छिरले. सवै प्रजा प्रा
नि का हित गरि. धर्म को चित्त नागरि रहंदा छन दा. युधी छिराजाले ब्रह्म गनी. सत्रु को हिय निभयनन. द
सै कारनले. युधी छिराजाले कन. अज्ञात सत्रु भंछन. युधी छिराजाले. सवै प्रजा प्राणी हेरु कन. कवा गर्न
ले. नीम सेनले पाल नागर्नले. दुवै हातले वरोवर प्रहार गर्न मयाका. सवै साही अर्जुनले. सत्रु हेरु का क्षम
गर्नले गरिकन. वधी मान मयाका सहदेव का धर्म सि काउनाले. गरिकन. नकु कुल का वैतं नगराउनाले ग
रिकन. संपूर्ण प्रजा हेरु निर्भय भैकन. आक्रा २ कर्म विषे रत जुं दानया. हेराज न. दुसम प्रवीषे वीषे. कसै को क
सै संग. रुग रा कल ह दु दैन थो. समय २ मा काम नागर्न न परिकन. वधी छु थो. संपूर्ण लोक हेरु. आनंदले स
हित भैकन. प्रसन्न भैर हं ध्या धि मा युधी छिराजाले. निती सित राज मगनाले. यज्ञ हेरु का सा म ध वदु

७६
५५५५

नुलाग्यो. जाईगोरुईमादि. वृद्धि दिनु नलाग्यो. येतिकि सान्द्रवदुनलाग्यो. वारिज्य वेपा रविसे वगदि. चलन
 लाग्यो. राजा का माल. पोता द्रव्य वत्थानि न अकाई कन. सर्वे प्रजाले दिनु लाग्यो. करना का नीमित्र. राजाले
 कलै कन पिडा दिनु परेन. रोग बाधी सर्वे प्राणि का घटुन लाग्यो. अभि भय दू देन थो. गोरडा क देव विन. राज
 जाले रुशमा का मानि सुदेविन. कलै कन पानि. भय दू देन थो. हे कुरुन दन. देस रका राजा हेरु का. आ
 पुस मा कल दू देन थो. वंचक हेरु ठक दृति गन्या हेरु देविन. भय दू देन थो. एसा प्रकार ले धर्मी. मा. यधी
 छिर राजा ले राजाई गदी मा. वरुत राज्य वरुता. उत्तर समय विषे. लोभी पापि. पाबं डी को हि भय नन. देस र का
 राजा हेरु ले. वनी श्री महा जन ले दिया है. समय र मा आफै कर्दिनु आइया. सर्वे प्रजा प्राणी हेरु. भाका २
 ईछाले. यथेष्ट दिवे. अन्न वस्त्रादिका. भोग गन्या भया का. वरुत सुविदुदा भया. हे महा राज. एसा प्रकार
 ले राजनीती गन्या. संपूर्ण राज्य को वृत्तात्त वरुन्मा सर्व व्यापि भया का. संपूर्ण गुन ले मुक्त भया का. सर्व ग्रन्थ
 कन सहन्या भया का. महा यशी भया का. महा तेजस्वी भया का. एसा यधी छिर राजा ले राज्य गदी मा वि
 ता ले पुत्र कन सिकाया है. सिद्धा गनीले. महता दिले पुत्र कन पिया से. प्रतिपालन गन्या है पालना गनीले. वा
 लक हेरु का माता. पिता विषे विद्या सनया है. सर्वे प्रजा हेरु ले. पुषि छिर राजा का विद्या सभरो सामानु ला
 ग्यो. वे. मन मुनिले. जन मेय राजा कन क हं धन. वे संयापन डवाव. हे वोलन्या मध्य ब्रेव

भयाका जनमेजयः युधिष्ठिरराजाजाले आक्रान्तः स वै मंत्री भाई हैरुलाई कोलाई कन राजसुयज्ञ
 गर्णको ईश्वरलाई भैरहेछ कसो गरी संपन्न होला क्वा होला भनी वेर २ संमत गर्दा भया तसापछि मंत्री हैरुस
 वै मिली कन राजसुयज्ञ गर्नु कन तत्पर भयाका युधीष्ठिर कन केहि वरुन कोलाई भया हेमहा राजकुरुनंद
 न राजाले राजसुयज्ञको अभी लेखलि पावछी जलधातु जय भूधातु यदि क विजय गनु पर्छ तो उक्रव
 ति गुणले योग्य भयाका हजुरका राजसुयज्ञ गर्नाको समय यहि हो भनि ईष्ट मित्र हैरुमा दछ संपूर्ण दि
 स २ का राजा हैरु हजुरका वसमाछन् जो कोहि वस भयाका छैनन् तियनी वस हुन्याछन् हामि सबै
 हजुरका वसमाछौ हेमहा गुरु हजुर समर्थ हुनुहुन्छ हजुरका आशावाई कन निर्वय प्रतिज्ञा भयाका व
 शालिन हैरुले छवडाउ अग्नि स्थापना गर्नाका निमित्त त्यदिल बनाई साम मंत्रले अग्निकारुणा गर्नी
 न् जो न राजस्वीय यज्ञ ग्यावछी अग्नि होत्रा पबुयाग साम ग्यादि सबै यज्ञ ग्याऊँ छु आत्ममुद्रा
 न् पृथी जीती कन सर्व यज्ञ स्वरूप भयाको राजसुयज्ञ गरि समाप्ति भयावछी जज्ञका अगम
 याको अभी लेखलि ईष्ट एत अभी लेख कन सर्व जित भएन् हेमहा गुरु हामि सबै हजुरका वस
 माछौ हजुर समर्थ हुनुहुन्छ थोरै दिनमा हजुरले राजसुयज्ञ कन पाउनु होला हेमहा राज यस
 र्थमा विकार यनि नगनु हुकुम् राजसुयज्ञ गर्ना विषे रित्त स्थिर गर्नु हुकुम् यत्ना प्रकारले प्रतिवृत्

ज्ञानसर्वे मंत्री हेरुले. वालै सित. दकर जनाले विंती गथा. मंत्री हेरुले विंती गथा को. धर्म ले सहित भया
को वचन सुनिकन. पुधी छिर राजाले. मन ले मंत्री भया का. ब्रह्म भया का. भक्त जन का पाप नास गन्मी
भया का. हरिक नम्र नाग दी भया. आक्रा सामर्थ जा दे थियात यनी. ईष्ट मित्र हेरु का वचन सुनिकन. राजसु
य यज्ञ गना लाई. वेर मन्त्र सुभा गदी भया. हे भारत. पुधी मान भया का. पुधी छिर राजाले. केरि भाई हेरु महा
त्मा भया का. अवि क शत्रु न हेरु यौ म्य सुनि. व्यास देव सुनि. आदि सुनी हेरु. मंत्री हेरुले सहित भै कन. राजसु
य यज्ञ गना को. वीधार सल्लाह गदी भया. पुधी छिर उवाउ. हे भाई हो. हे सखि सोर हो. हे मंत्री हो. राजस्वी य यज्ञ ग
ना को मलाई ईक्षा भै र हेरु. यो यज्ञ. सिद्ध होला किष्ट हो ईन. कसो होला. आगन्मी हो. यम कुरा को वी शर.
तीसी हेरु सर्वे जनाले. मलाई पेटु. वेस पायन सुनी ले जन्मे जय शत्रु कन क हंछु. हे राजन. यति पुधी छि.
राजा का वचन सुनी कन. होता हेरु. अवी खर हेरु बोला भया. हे धर्म राज पुधी छिर. राजसु य यज्ञ गना क
न. नृज र जो ग्य कु नुंछ. वही पातर हसित राजसु य यज्ञ संय न होला. हे धर्म राज. केहि संदेह न मानु हेरु. राज
सु य यज्ञ महा यज्ञ. गर्नु हेरु मन्त्र नि. अवि क होता. अवि हेरुले विंती गथा. तहा यधी. भीम सेन प्रभृति भा
ई हेरुले. मंत्री हेरुले विंती गथा. हे महा राज. अवि खर हेरुले वरी या कुना विंति गथा. हे राजन. अवी हे
रुले ज थार्थ भोनि. अवि हेरु का वचन थालि दिया. तहा उग्रान्त. सन्त न भया का. पुधी छि राजाले के
दि. वितला गिता को सामर्थ हेरा. यम्य शक्ति. अनेक विघ्न उपडु वहुंछ. मलार गथा भनी

नाग दर मुनि लो जनी गया. तो संसार क स्वग रि होला. कति मे रा धन संपति व जाना धन. कति आ
 म हा नि दुख. कति बर्ष दुख. कति र ह को दे स दु. कस्तो समय दु. एति सर्वे थो क मन विषे वेर २ वि
 चार ग र्हा भया. बडा २ यज्ञ कर्म को आरभ. आक्रे विचार ले दु देन. बडुत जल सित गर्नु पद. तसर्थ. मेरा
 सहाय. सहा ह पात्र. श्री कृष्ण धर. ति श्री कृष्ण कला धर भया. संपूर्ण लोक विषे श्रव भया का. यो
 काम नाग या वधि या होला. यो काम न गर्नु न मि पथार्थ. अति दिनु सकन्या भया का. अनी ना सि भ
 या का. देवता हेरु का. के ही का र्य साध नाग नी का. नि मित्र. सत्य लोक मा ज न म हिन आ पा का. जम्भ मर
 ने ले हिन भया का. गल क ग्रा व ल्या देवी न. देव तुल्य कर्म ग नी भया का. इ न ले न जाना को के हि अर्थ
 छेन. सर्व ज भया का. सर्व का र्य ग नी भया का. सर्व कन स ह न्या भया का. स दु न लोक का गुरु भया का
 य का भगवान् ज नार्दन. श्री कृष्ण संग विचार गरि. मै ले का र्य आ रं भग कं ला भनी विचार गरि. मन ले
 श्री कृष्ण का सर नु लि कन. द्वार का पुरि विषे श्री कृष्ण कन. युधी छी र रा जाले वो ला हात पथा उ द भया
 हे न प. तो दु त ले. युधी छी र रा जाले आ जा. तीर बढाई वे ग ले जाना भया को रथ मा च डी कन. श्री कृष्ण क
 न वो लाई ला उ ना को नि मित्र. द्वार का पुरि विषे जा द भयो. त हा उ प्रांत. तो दु त द्वार का जाइ कन. या द ग हेरु
 स ग भेत मु ला का र गरि. द्वार का जा सि. श्री कृष्ण कन प्र ना म गरि युधी छी र रा जाले वो ला उ न पथा या को

वृत्तान्त विंतिगदी भयो. तदा पदि कैले पतिन कुन्मा भया का. अशुत श्रीकृष्णले आका दर्मनको आका
का भया का. पादव युधिष्ठिर राजा का. दर्शन गना को ईक्षाले. पादव धौष्ठ भया का. ईन्दु सेन ले सहित नै
कन. ईन्दु प्रष्ट जाना को निमित्र. प्रधान गदी भया. तदा उवाच. वेग ले रथ चला इकन. जाना तरुह का देस
नाथिकन. ईन्दु प्रत्यु कदा भया. तदा ईन्दु प्रत्यु का दर्शन दिसे. युधीष्ठिर राजा का हजुर मासं प्राप्ता
या का. श्रीकृष्ण कन युधीष्ठिर राजा ले. जारै उथी कन हस्ते धी पादार्थ दि कन विधी पूर्व क. पुजा गदी भ
या. ताहा पदि प्रिले युक्त भया का भीम सेन. अर्जुन. नकुल सहदेव ले. गुरु कन उपासना गथा जै. उपासना
पूजा गरिया का श्रीकृष्ण जो धन सो. पादव हेरु ले दिया को. मुद्गर आसन दिसे. विश्राम गदी भया. एसा
प्रकार ले पादव हेरु पावै भाई ले सहित भया का प्रसन्न भया का प्रीतिले रुक्म भया का समथ भया का
जो नै अर्थ माने कुन्मा भया का. वदिया अवसर भया का. श्रीकृष्ण कान जी कजाई कन. युधीष्ठिर रा
जा ले आका अर्थ को प्रजो जन विंती गदी भया. युधीष्ठिर उवाच हे भगवान् श्रीकृष्ण राजा सुय
यज्ञ गनी को इक्षामे से भै रहे छ. जो उपाय ले भोजन सिद्धि होला. तो उपाय सबै तयाइ ले जानु भया का
छ. जो न राजा देषी न सबै थोक नुस कुंछ. जो न राजा विषे सबै. अर्थ योग्य छ. जो राजा सर्वत्र पूजा गरि
छ. जो न राजा संपून पृथी वि को माही कहुंछ. सो राजा. राजा सुयज्ञ भगनी को योग्य कुंछ. हे जनाई न

मेरा सुहृद ईषि मित्र हेरुले. राजसूय यज्ञ गन्ना हो भानि. सर्वे मित्रा सत्त्वादि द्युन. मेरो निबुध यन्त्र
 तपाई का वरुन ले होला. ~~अ~~रुले भन्या का कुशले मेरो शीत को निबुध यज्ञ दैन. आन भन्या उपान्त.
 मल्लार्ई मल्लार्ई दिन्ना हेरु कतिजना भन्या. मैले ईखा गमा को जानी कन. मोका मग म्ये हो भनि. मे
 रो मन को. अनुस्वार कुहि कन. माफिक कुश गद्यन. दोष देवा देन कतिजना ले. आफा कार्य सा
 धना गनी को नीमी व. यो यज्ञ गन्नी हो भानि. मल्लार्ई उल्लार्ई दिन्ना द्युन. कतिजना मैले चठिया भ
 न्या. घाती पा हो भन्या. वठिया हो भन्या. मैले बोल्या माफी क बोल्या पनी द्युन. कतिजना मेरो हित कुन्ना
 उठिया कुन्ना कुशमात्र बोल्या पनी द्युन. यस्ता प्रकार का ईनि हेरु सर्वे द्युन. तस अर्थ हे पुण्ड्रिका हे. त
 पाईल ईकारण सर्वे जानु कुन्ना. मो प्रपंच कार सर्वे नाची काम को धनु हो मादि. आग रिकन मेरो क
 परम कल्याण होला. लोक विषे यज्ञ होला. सो पुत्रा न. यथार्थ गरि मजन आशा गर्नु हेरु. एति युधी
 धिर राजा का वरुन मुनि. श्री कृष्ण आशा गद्यन. भनी वे संम्या यन मुली ले ज. मे जय राजा कन कह
 दा भया. सो हि कथाने मिषा र सम विषे. सुत पौ शनिक ले. शोन कादि थ. हा मिहजार सवि हेरु
 कन कह दा भया. ~~इति श्री महाभारत सभाष्ये निबन्धो दशोऽध्यायः~~ ॥ श्री कृष्ण उवाच ॥ हेम
 हा राज युधी धिर. सर्वे गुन ले हेरु. राजसूय यज्ञ गन्ना कन योग्य कुनु कुन्ना. हे भारत हेरु ले

सर्वे अर्थ जानु न मा को छ तै वनि केहि वृत्ता त म कहं छु मनु हू म् पु रा पु र्व विषे य म द शि मु नि
का पु त्र पर मु रा म ले क्ष त्रि य ग ति भ या का सर्वे मा वि ति क्ष त्रि य ग या था त म् मु ध विषे भा
गि लु कि वा शी या का नी च क्ष त्रि हे रु अ व क्ष त्री य भ नि ना उ क हा उं ध न द क्षा प्र का र का ति क्ष त्रि य
हे रु ले उ प दे स वा के ले ग दि क न द क थो क सं के त ग दि रा ध्या ध न का सं के त भ न्ना उ प्रां त ज
ले स पु र्ण क्ष त्रि य क न जि तु स कुं ला लो हा मि हे रु का वि ष मा रा जा हे रु का प नि रा जा स म्रा त् च
क्र व र्ति रा जा हो ला पा वृ त्तो त्त ह रु ले जा नु भ या को छ हे रु सु धा धि य म नु रा जा दे वि न् ई ला
भ न्ना कि कं न्ना र ई क्षा कु रा जा ई दु वै उ त्त न भ या त हा ई ला दे वि न् पुरु र वा आ दि रा जा हे रु उ
त्प न्न भ या ई क्षा कु दे वि न् ना भा ग रा जा आ दि ग मा का उ त्त न भ या ई दु वै सूर्य वं शी रा जा वि
षे मु ष्य ह न ई दु वै रा जा का अ रु रा जा हे रु अ रु क्ष त्रि य हे रु क र दि न्ना हु ना ले प्र जा ह न ति प्र
जा ज ता भ या का रा जा हे रु ई नै का आ रा ले वा शी या का ध न ई दु वै रा जा पुरु र वा र ई क्षा कु
का वं स विषे द क द क स ये उ क्र व र्ति रा जा भै ग या हे म र त र्क भ य या ति रा जा भो ज रा जा का

वंसमाशनलेविष्णुभयाकाशजाहेरुलेआजकालजरैदिसायापुगरीराव्याधुन. तिनीहे
 रुकिराजलक्ष्मीकन. संपूर्णक्षत्रीयहेरुभज्जदधुन. हेकौतेयय. आजकालथरैदिनदेवि
 न. ओहोतिराजाहेरुकाशजलक्ष्मीजीति. जलासंधराजाभैरसाधुन. सर्वेशाहेरुले. ज
 लासंधकनराज्यानिशेषगया. तिजलासंधले. आकावलपसक्रमले. सर्वैतिरगत. अहेतिक
 नसर्वैलाईदगाईकन. संपूर्णराजाहेरुकाक्षिरमाउठिकनवसिरसाधुन. अदहामिहेरुद्वार
 कागयापधि. मध्यमपुथिविकोभोगगरिकन. हामिहेरुसंग. बेरभावगर्नुलागिरहेधुन.
 सर्वैलोमाप्रभुश्रेष्ठभैरसाधुन. जसकावसमाजोअगसंसारधुन. एसाजरासंधराजा
 कासंज्राअपदवीजुगुल्लेपाईन्याधवललेपाईन्याधुन. तिजलासंधराजाकासर्वैतिरगत.
 आश्रितभैकन. प्रतापिभयाकासिनुपालसेनापतिभैरसाधुन. तिनेजलासंधराजाकनम
 हावलभयाका. मायाजुधजान्नाभयाका. ककुषदेसकामालिक. वक्रराजा. शिवेजसाभैक
 न उपासनागधुन. केदिअरुदुवैजना. महावलपराक्रमभयाका. महाभाभयाका हंसरा

गार. दि. संकशजा. ईडुवै. जलासंधराजाका आशीतभैरहाधन. फेदि. दंतचक्रशजा करभराजा. मेवरा.
 हनराजा. मिरविषेदिअभाको मनिलगायाका. जौरमशिकन अद्भुतमशिलोक हेरुनांदधन. फे.
 रिहनामा. नरकनामा. मरनार्थीपतीकनसिवाइया. मासनागर्भीभयाका. अवारवलनयाका पन्नि
 मदिमाका माक व हनजस्ताभयाका. वृद्धभयाका. हजुरका पिता पांडुराजाका संश्रिभयाका. यस्ताभ
 गदतजोधन सोवउले ठिसेषगरि. जरासंधराजातिरभैरहाधन. हजुरमाधिपनी प्रितिले संजुक्तधन. य
 स्ता प्रकारले हजुरका पिता कन मादथा तसै भक्तिगरिकन. हजुरकन मांदधन. पन्नी मदिमा दधीरा
 दिदिमाका अर्थीपतभयाका. भगदतराजा शत्रुपनिधैर. मित्रपनिधैर. मध्यस्थधन. हेपांदवहजुर
 का मा माधुराभयाका. मजुहेरु कन मान्मीभयाका. कुंतिभोजराजा. एकजना प्रितिले गरिकन हजुर
 का पक्षमाधन. तहाइप्रात. पांडुक. वासुदेव भानिलोकमा प्रख्यातभयाको. अधिमेलेन मारिछोदिदि
 याको. यमलोकविषे पुरुषोत्तमभयाको मैहुं भक्ति आप्रसंसागर्भी. मोहले सदा सर्वदा मेरो देवासि
 विगर्भी. मेले जस्तो मरुकपीतांबर. वनमाला वासुदि. गरुडध्वज भयाको रथइत्यादि सबै विद्रात
 लाई. वासुदेव कृष्णभयाको मैहुं तेव सुदेवका छोरा कृष्णभयाको ता. गाला हेरु कन प्रतापरा
 गरि. पुरुषोत्तम मैहुं भनी ठग्न्या गोठालो हो. पुरुषोत्तम मैहुं भनिहिदन्माभयाको. वेडिहेरु विषे

दुर्मतिभया को. वंगदेस. पोद्देस. स. किशतदेस का शशाभया को. बलवान्भया को. दसो पौडक
 वासुदेव जोध. सोपनिजला संध को आशित भैरहेधर. हेमसाशठवृथिविमा शरभा गमा. यकभा
 ग को भोगगर्नी. भोज को ईचु को संगिभया का. बलवान्भया का. जन्ले विशा का बलू ले. पादेक चट
 कैशिक ईया दिहेरु कन जित्ता था. जन्का भाई कृतिभया का. भूराभया का. परभूराभया का. समानभ
 या का धर. पलाभीष्म क जोध. सो. आका कुवा भिम संगपनिक लगर्नी को ईहा शषू धर. आका
 बलपराक म कुल के हिपुके नर. समिहेरु का विगारगर्नी विषेत मरभया का. समिले प्रीतिरा
 व्यावनी. समिहेरु का साथी प्रीतिरा धै नर. आका मरंधी दाजू भाई हेरु कन. जला संध को हित गरज
 धर. जला संध को शयने जदे धिकन. जला संध को आशित भैरहा धर. हप्रभौ. उत्तरदिता मा.
 रंन्या. भोजभया का. अथारु कुल सवै जला संध का भयले. पक्षी मदिता मा जाई कन वरणा का
 धर. केरु उत्तर रंन्या भूरशोनभया का. यार्धभया का. शाल्वभया का. पटलधुरभया का. सु
 स्थलभया का. सुकुटुभभया का. कुलिंदभया का. कुलिभया का. सात्वायनभया का. भाई
 हेरु ले आकर ले सहितभया का. दधन दिता मा वरणा का जल हेरु. पूर्वदिता मा वरणा को सलहे
 रु. उत्तरदिता मा वरणा मत्पभया का. संमसायादभया का. दतिसेवक शकर लकर ले सहित

भयाका दाहु भाईले सहित भयाका राजा हेरु. सवै जला संधका भयले. दक्षीन दिशा मा जाई कन वस्या
काधर. अघी कोहि सम सविषे. अथ विधी भयाको कंसले यादव हेरु कन मथन गरि. जला संध राजा
कि पुत्री. अति भन्या कीर. प्राप्ति भन्या कि. दुवै कन्या कन देखि रूप सौंदर्य ले मोहित भै कजरा संध कन
जाई माग नुगयो. तहा पछि जला संध ले कंस लाई कन्या दान गरि दिया पछि. बल ले संपूर्ण शांति
दाहु भाई हेरु कन. जीति आक्राधर माला यो. जो दुशाभा भयाको कंस लपि दुरि दया का भोज वंस
विषे. वृद्ध भयाका राजा हेरु ले आक्रा शांतिकार भागनी को ईछाले. यादव. अथ सूर सेन लाई. सु
दरि भयाकी आहु क किछो रिदिकन ही मि संग मिलन आया तंहा ई प्रात वल न डले सहित भै कन. क
कंस कन मैले माया. सुना मा कन बल न डले माया. यसै विषमा कंस किशनी दुवै जाई कन.
आक्रा पीता जरा संध राजा कन. मैले कंस कन माया को वृत्तात. रुदै कहिया जो वृत्तात सुनी कन.
को धले मूर्धित भै कन. सपूर्ण यादव का संहरा गनी को ईछाले. हाती घोडा. रथी प्यादा अतुरंग
सेना ले सहित भै कन कंस को सनु सार्ध नागनी को ईछाले. अति भयानक भयाको. महा सेना ले
सहित भै कन. नाना प्रकार का. शस्त्र अत्र ले सहित भयाका. महर्ध नुर्थ भयाका. आक्रा २ ल कर
ले पुत्र भयाका. जरा संध का हित गनी विषे तत्पर भयाका. जरा संध का प्रताप ले नम्या का देस र का ह

जारन. जा हेरुले सहित भैकन व्याप्रा को विहेरुले. घेरना गरिया का महावल पराक्रम ले युक्त
 या का. प्रतापि भया का. यत्ता जला संघरा जा को धले अग्नि जला प्रवलि त भैकन. वेगले जाई कन
 मथुरा सह कन घेई भया तहा इ प्रात. मथुरा सह कन. जारेति रात घेई संपूर्ण लस्कर ले. कोला
 हल सद ले सिहना द गरि. गतीन गया. हेरा जून. तोल लस्कर गयी को सब २ हाति घोडा रथ कराया
 को सद ले. दिहा विदिता सवेया पुनै गयो. यत्ता समय दिखे. पुराना शस्त्र अस्त्र कनता मुज्यो. वल
 भद्र ले सहित भैकन. समुज्जना वित्रिकै. आकास देवीन पुराना सस्त्र अस्त्र. सर्वर्तक भन्मा को हल. सुन
 द भन्मा को मुसल सारंग धनु. कामोद की गदा. ईश्वर थोक गथा. हेरु मुसल. वल भद्र ले लिया. धनु
 व गदा मै ले लिया. ईने सस्त्र अस्त्र लि कन. जला संघ को सेना संहार गयो. तहा पछी मंत्रि प्रोहित
 सेनापति. इत्मादि अटार राजा गहेरु सित मंत्रना गयो. यहे जरा संघ कन मानु धैन. वेर वेर सेना लि कन
 हा मि संग युद्ध गर्न. आउर धं. ईर को सेना मात्री मारि दिनु. अने गप्रकार का महास्त्र प्रहार सहि
 त कन. शयवर्ष जत्ता भया का. तिर वर्ष संम सहनु छ भति. दलै सखा हठ हरा अतहा पछि जला संघ
 का जोधा दिखे मुखे भया का. देवतुल्य पराक्रम भया का. वल बान् भडा पनि वल बान् भया. हंसर
 डि भकना उगया का. दुई जना ले सहित भैकन पराक्रमि भया का. जला संघ राजा हा मिमा

चया. हेराजेंद्र. ति. ति. नृजना. आ. इ. व. त्या. मा. ति. नै. लोकमथन. ग. र्च. न. कि. न. न्या. कै. मान्यु. हा. मिले. मा.
मा. न्या. को. हो. ई. न. स. वै. राजा. हे. उ. ले. प. नि. ते. सै. था. न्या. च. न. त. उ. प्रा. त. व. ल. भ. द. ले. स. हि. त. भै. क.
न. अ. ध. र. रा. ज्ञा. ग. ले. स. हि. त. भै. क. न. उ. र्ध. ग. यो. ए. सै. वि. य. मा. ह. स. म. हा. रा. ज. म. यो. भ. नि. क. सै. ले. न. नि. दि.
यो. हे. रा. ज. न. ह. स. म. यो. न. न्या. वृ. ता. त. सु. न्या. वि. ति. कै. ह. स. रा. ज्ञा. वि. ना. ये. स. स. सार. मा. मै. ले. जि. तु. दै. न. मै. रो. प्रा.
न. व. शै. व. र. भ. या. को. ह. स. रा. ज्ञा. न. भै. क. न. मै. ले. जि. ति. स. क. न. दै. न. ए. ति. यो. ति. क. न. उ. मु. ना. मा. का. ल. हा. रि. दु. वि. ग. यो.
त. हा. प. धि. दि. भ. क. म. यो. भ. नि. ह. स. रा. ज्ञा. ले. सु. न्या. र. ह. स. प. नी. ज. मु. ना. मा. का. ल. हा. रि. दु. वि. म. यो. ए. सा. प्र. का. र. ले. ह. स.
रा. ज्ञा. र. दि. भ. क. रा. ज्ञा. म. यो. को. वृ. ता. त. सु. नी. क. न. ज्ञा. स. र्ध. रा. ज्ञा. म. न. य. त. न. भै. क. न. उ. द. स. भै. क. न. आ. क्रा. दे. स. वि.
धे. कि. दि. ग. या. हे. भ. र. त. र्ध. न. त. हा. प. धि. हा. मि. हे. रु. प. नी. आ. न. द. ल. स. हि. त. भै. क. न. म. थु. रा. स. ह. र. वि. धे. जा. ई. क.
न. व. यो. हे. पा. र्थी. व. द. सै. प्र. का. र. ले. ज्ञा. स. र्ध. रा. ज्ञा. हा. मि. मा. थी. अ. थार. वे. द. आ. इ. व. या. था. अ. ने. क. मु. क्ती. ले. था.
मा. जै. ले. क. स. कि. रा. नी. जा. ई. क. न. आ. क्रा. वि. ता. ज्ञा. स. र्ध. क. न. हा. मा. आ. मि. क. न. मा. न्या. क. क. न. जि. त. विलं. भ. न.
ग. र्ध. र. भ. नि. वे. र. प्र. र. रा. ग. रि. न. त. हा. प. धि. हा. मि. हे. रु. ले. अ. धी. मं. व. रा. ग. या. को. स. मु. नी. अ. व. ई. स. ग. मु. र्ध. ग.
नृ. दै. ए. पु. व. प. रि. क. र. स. वै. लि. क. न. भा. गी. ज्ञा. उ. भ. नि. स. वै. मा. द. व. ति. त. स. म. त. ग. रि. पु. व. प. रि. क. र. ले. स. हि. त. भै. क.
न. प. ज्ञी. म. दि. सा. मा. ज्ञा. ई. रै. व. त. प. र्क. त. ले. शो. भी. त. भ. या. कि. क. स. स्थ. ली. पु. रि. वि. धे. प्र. वे. स. ग. यो. त. हा. दे. व. ता.

हेरुलेपनी प्रवेसगर्दिन सकुनुभयाको दुर्गमगदिवनाई संपूर्ण यादव कुलले सहित भैकन वस्यौ जौ
 नगठि विवे लीजन हेरुपनि युद्ध गर्नु सकुधन वृद्धि वस विवे विरभयाका महारथी हेरुले युद्ध गर्नु
 को व्यास देहेय हे अमित्रध्व इस्गठि विवे निर्भय सित वस्यौ पर्वत मयै ब्रह्म भयाको गोमंत पर्वत देवी
 कन भासजग संधि गजा को गमरु दैन भनि सबै यादव हेरु वरुत हर्ष भया यत्ना प्रकारले पहिले जला स
 धि को केहि अपराध गया को हुनाले सामर्थ्य भयापनी गोमंत पर्वत को आश्रीत भैकन वस्युं तिनर जो जन वि
 लार भयाको एक जो जन उरा भयाको धर २ जो जन को तिनर आता वृजी भयाको धर २ जो जन मा सम २
 दर्श जान भयाको वीर यशक भयाको तोरु ले सोना यमान भयाको मंत्री सेनापती आदि गयाका अठार
 राजा गले रक्षा गरियाको युद्ध विवे वरुत कुसल भयाका क्षत्री य हेरुले चारै तिर गत धेरियाको यत्ना
 प्रकार को गरि विवे संपूर्ण यादव हेरुले सहित भैकन वस्युं हे विर दामा कल विवे अठार हजार दामाई हे
 रुधन आउक का सम पुत्र धन एक भद्र एक श्रेष्ठ भयाको देव तुले भयाका तहाउ प्रात चारु देहा भयाका
 दुवै नाई चक्र देव सायकि सबल भद्र सांव एति सात जना हा मि हेरु महारथी धौ के रिश्वर सात जना महा
 रथी धन सुनु हवर्ष कृतवर्मा अनार्धुति सभिक समिति जय कंक संकु कृति एति सात जना के रि
 श्वर सविषे वृद्ध भयाका भाद्र राजा का दस जना पुत्र धन कला भया वज्र जलो रुठोर प्रहारा गन्यौ

भयाका महावलपराक्रम भयाका महारथी भयाका इदमजनापनि मध्ये मदेसकन स्मरनगरिवृक्षी
हेरु मध्यथा ईकन वस्या काधन हेभा रत अवसंपूर्ण उक्रवर्तिका शुनले संयुक्त हजुरकुनुंछ संपूर्ण
क्षत्रीय कनजिती साभ्रा जयदविलीनुहवस् हेराजान महावलपराक्रम भयाका जला संध राजानमभ्या
संम राजसूयजज्ञुंन सकिन्ना दौन भनि मेरा वित्त साविशर आउछ ॥ निजरा संधिले अनेक देस
रका राजा हेरु कनजिती महापर्वतका ओठानुविषे धुनि राखा धनः सिंहले मत्त भयाका वदा रहति
कनधुन्या रै धुनि राखा धन तिजला संध राजाले राजा हेरु कनजिती पुरुषव्रत गर्ना को ईछाले
महात्मा भयाका पर्वतिका यति भयाका महादेव कन उगायस्थाले आराधना गर्दा छं स अनेक दे
देसका राजा हेरु कनजित्या आका प्रतिज्ञा का पार कन जानला ग्या तिजला संध राजाले को ज सहि
भयाका राजा हेरु कनजितिकन आका महरमद्य देसमा लाई ने लुछे कि वंदिमाना मा धुनला
पा यत्ता सम यमा जला संधका भयले मधुरा दौ दि कन हा मि हेरु स वे दारका मा शा ई कन वसु
हे महा राज अवहजुरले राजसूय जज्ञुना को ईछा जति गर्नु छुछता जला संध कन माना को तिवं
धन मा यथाका राजा हेरु कन वंधन दे बिंर छोडाउना को कुगुत्ता ला नुहवस् जला संध नमाया
सम राजसूय यज्ञ संपूर्ण गर्नु सकिन्ना दौन भनी मेरो वित्तले देष दछन हजुर का विशार मा जो टह

राउनुहुछ. आक्रामनले अनेककारन बुझी विचार गदि. निश्चय छह राई म कन आ शागर्नु हवस
 भनि. श्री कृष्णले. सुधी विरगग कन बुझाउदा भया. सोहि कथा वैसं पावन मुनीले जन मेज यरा-
 जा कन कहंदा भया. सोहि कथानै मिथारण विवेकूत यौ रा निकले सोन कादि अथासि हजार्न का विहे
 ककन कहंदा भया. **इति श्री महाभारते महापर्वणि उत्तराध्यायः १४॥** सुधी विरगग हे भगवान्
 श्री कृष्ण बुझी मं व विवेकूत भया का तथा श्रीले यथार्थ आशागर्नु भयो वस्ता कुरा अरु कोहि भनु स
 रुदै नर. एव प्रिथी विमा तथा ई विना संदेह हो डाउ या अरु कोहि दैन आन काल गजा हेरु धरं घ
 र आक्रा आक्रा वेठिया हित गर्नी भया का छन सा मारा जे पद विविध पुण्या का कोहि दैनर अरु वनि सा
 म्राजे पद वि कवैले पाई छ. अर्की को भाव कन जान्नाले. आक्रा प्रसंसा सजाउनि गर्नु कस्य गदि जो जे होला
 अर्कीले जे कन सजाउनि प्रसंसा गर्दैन सोहि श्रेष्ठ कदाउछन हेज भाईन. पृथी विरगुत विस्तार भया
 कि छन यो प्रिथी विपाउना को मन्त्राण विवेक दुषि कन गछा पुण्या पछी. आक्रा भला मदा को वर पाउछ
 मैले संपूर्ण नीती सास्त्र विवेक वि कन विचार गर्दमा मिलि जुलि रहनु रग रात क्रा रन गर्नु मिली रहना
 ले मेरो कल्याण होला मिल्ना काम जो छन सोहि श्रेष्ठ काम हो भन्ना जे मेरो पीतले देख छ राज
 सूर्य मङ्गल गायत्री यज्ञ जो पल पाउनु कथी नछ तस्य अर्थ तथा श्रीले मनमा विचार गर्नु हवस

तयाईलेसंपूर्णकार्यकोनीकृत्यजीनुहुंछु. समिहेंरुकाहितगनीविषेतत्परुनुहुंछु हेजनादिन
ईमेरासाभाविषेरत्ताका. वरुं कुलविषेजन्माका. मसुकापरभयाका. भीमसेनआदिगयाकासवैज
नालेकादाजीत. कोहिपकजनासवैकनतिनुसामर्थमयाकाहुंनभनिसवैजांदछुन हेमहाभागसमिभ
न्यातिहुंछात्ताभयाकाजलासंधकाभयले. सदासर्वदासंकासांदछोडगईरहंछो. हेप्रभोमभन्यातपाईका
राहुवलकोभलोसामारहन्नाहुंतयाईलेजरासंधकोभयमायाकोदेखिकन. मैलेआफुकनबलीयोछुभनी
हादिनसमिहेंरुमर्थेजरासंधकनजीनुसकून्यायराकमिमैलेकसैकनपनिदेखदिन. हेमार्थव. तयाईहेंरु
काअपारसामर्थछु भनिजांदछुतपनि. तयाईदेखिरवलभदुदेखिर. भीमसेनदेनदेखिर. जरासंधकासृत्य
होलाकिहवैनभनिवेरवेर. मनमाकिराहुगईछु. हेकेसरसंपूर्णकाज्यविषेमैलेतयाईकाप्रमानमांदछु
इतिपुंछीष्टीरराजाकावचनमुनिकन. वोभुजीन्याभयाकाभीमसेनगेल्दाभया. भीमसेनउवाच. हेराज
न. अनेकप्रकारकासमानि. कार्यआवंभनगन्माजोरजाछुन. सोराजापानिमाययाकोनुनगल्माजैग
लिजांदछुन. आफुदुर्वलभैकनइवायनजानीकनबलीयासंगजोलहुनुजांदछु. सोपनीतसोप्रकारलेगलि
जाछु. आलसेनभयाकोमनुबेलेवहुंछाआफुदुर्वलभयापनिनीतीलेइवायलेबलीयोसद्रुकनति
तछुन. आफुहितभकोअर्थकनसाधनागई. श्रीकृष्णविषेनीतिछुहुंछिछु. सविषेवलछुपार्थ

अर्जुन विवेकयुक्तः समितिर्जनानामित्यादिः दक्षिणाग्निः आहवति याग्निः इति न आग्निले यज्ञक
 न सार्धना गन्धार्कैः जगत्संघं कनसाधौलाः यतिनीमसेन लेखोपायदिः भीमसेनकातेन वठाउता श्रीकृ
 ष्ण आज्ञागर्ह्यन्तः श्रीकृष्ण उवाचः कालबुद्धी भयाको मनुष्यले कार्य आरंभ गर्ह्यः पदियत्सो लोकः
 लोको भानि विचारगर्ह्यन्तः विचारगर्ह्यन्तः ईर्ष्या केवल आक्रुकार्ज्यमात्रे गर्भा कालवको नलो बु
 द्धिभयाको मनुष्ये कनः सवुले गर्ह्यन्तः हेमरतर्कभः जित्त्वर्था सर्वे कन जित्वालेः मायातारा जावक्र
 वर्ति भयावृद्धिमातरहसितपादनागर्नीले भगिरथराजावक्रती भया तपोविप्रले कार्त्तवीर्यर्जु
 नराजावक्रती भया वलयराक्रमलेः भरतराजावक्रती भया अर्थी कथननुनाले मरुतराजावक्रव
 ती भया हेमुधीक्षिरः एक एक गुनले युक्तभया काईपाउजनाले युक्तभया काईपाउजले साम्राजे पद
 विपायाथाः जयपालनाः तपोवलः नितिबल अर्थी कथनयतिपाउथोंक गुनले संजुक्त भैकनः हजूर
 ले साम्राज्यपाउना कोईछा गर्न उंच अकथ्यपाउनु होला जलासंधले पनीधमलो ननीतिः दतिलः
 जगलसंजुजन हेरु काविशमाः एतौ हो भनि विचार गरि मंत्रनाटहराई साम्राज्यपद विपायाथाः परं
 तु येक समेश जकुलले जगत्संघं कनमान्मा को धैरः आक्रुक्रमभयाका राजा हेरु लाई वडुत पिदा
 दिखन् तसर्थ जलासंधले वलाकारले साम्राजे पद दिलिया को छ नीतिवीहित गरि पायाको होईन अ

आ३

नेकरनलेसहित भयाका राजा हेरुले जरासंधकन उपासना गर्दिछन् तपनी-वाले बुद्धिले भन्या यमार्जविषे
रत्नाका जनाले-कति कैरव पाया पनी जलासंधतु विभयाको धैन-राजा भीषेक पाईकन लेख भयाका
राजा हेरुलाई कुचवसगरी धुनी राख्छन् एतौ प्रकारले युता विभयाका जरासंधले-सवै राजा हेरुका
नवसग रिसव्या-हेभारत-पञ्चमुवति जोरुद्रछन्-तन्का मोदिल विषे वज्रयाग गर्ना कानी मित्र ई
पञ्च हेरुद्र देवत भया भनिसं कल्पका कृष्ण गरी पानी पाया कापजु हेरुका जीउनाको आमुन भयाजै-जरा
संधमा धिजाई पनी जो जीउनाको भरोसर हेरुन क्षत्रीय भैकन युवधीषे सन्मुख सन्मुख ले मन्त्राको मन्त्र
गतिहुन्छ-जलासंधले एक समय राजाकन शिति-एक समय राजाका शिरकाटि म हा रुद्रकन अर्प्यन् गर्ना
लावली पान गर्ना भनी कठोर कर्म भयाको पुरुष प्रतर्गन् लागिरत्ना छन्-ध्यासितना राजा उद्देग
मा भयो योथ जना राजा राकिछन् सय जना पुत्रा विविधै वलितान गरी समय जना राजा हेरुका शिरम हा रु
द्रकन अर्पन् गर्नाको ईछाले महात्मा भयाका महा रुद्रकन उग्रतपस्याले आराधना गर्नु ला गि
रत्ना छन्-एता कुरा कर्म गर्ना जरासंध संग दुर्वल भै जान हजूर लेक सो गरी लनु होला-हे पार्थ कसवैत
रहेले सा म्ना ज्य पाउनाको ईछा गर्ना भयाका हजूरकन विषय पुग्ना जलासंध छन् तस अर्थ पहिले
जरासंधकन जीनु पर्थ जसले जलासंधकन जिना तेसम-नुष्यले-पृथीवि मंदल विषे ठुलो जसपा

उला. सोहिमनुषे उक्रवतिराजा होला भनी श्री कृष्णले पुधी छि रराजा कनकहंदा भया सोहि क
 थावै संवायन ले. जनमेजय राजा कनकहंदा भया. सोहि कथानैसि। पारं प विवे सूत यो रागिक
 सोनका दिअटा पिहजार नम पिहैरु कनकवुडा उदा भया. ~~इति श्री महाभारते समाप्तं~~ पंचद
 सोधायः १५ पुधी छि रउवाउ हे श्री कृष्ण भै मैले सा सा जय द विपाडना को नीमित्र. श्री कृष्ण
 अर्थ प्रजो जन विवेत तय र भै कन. जला संव वंश गनी लाईत पाई कन. श्रीमसेन कन. अर्जुन कन. के
 वल साह ले कलोग दिवटा उभी मसेन र. अर्जुन मेरा नेत्र कन. तथा भि मेरो मन कनु कनु. तरे
 हेरु तीन जना लाई विदा गरियटा या दछि. नेत्र मन ले दित भै कन सक मो गरिनी उला. दुष ले पनी पार
 जानुन स कि न्या भया को. भयानक पराक्रम भया को महाबल भया को ॥ जरा संध ले संशाम विवे
 जमराजा आई पया पनी जीत्या छ. यसा जरा संध विवे तथा अि हेरु ले व्यापराक्रम गर्नु होला हेकेस
 येम अर्थ विवे मन ले सीता या को फल पाउनु कटिन छ. विप रित फल केहि अनर्थ कुरे आईला
 आछ. तसर्थ राज सुय जज्ञ गर्ना कन. ईछा गनी भया की. मेरि बुद्धि शुभ फल दिना होईन. हेजना
 हुन. अथ मेरा चित्त ले निरय मठ हरा या को दक वृतांत सुनू हउन् परराज सुय जज्ञ कन

कोदिदिन कदाशीतवनी नगर्न वस्तुतुः खलेकलेसाथ भयाको. एत राजसूयजज्ञले. मेरोमन
 वस्तुतुमाउनुलाग्यो नानाप्रकारकासूती कि कि रमापानुलाग्यो वैलंम्यायनमुनिलेजनमेज
 यराजाकनकहंघन. रैसंपायनउवाच हेजंन. एतिपुथिदिराजाकावचनमुनीकन. संपूर्ण
 धनुविषेष्टभयाको गांदिबधनु कैलेवनीवालीनहन्या दुईतर्कसु. एतमानर्थजामाभयाका
 दिवेरथ. दिव्यभयाकिमनीमयसभापाईकन. कसैकोयर्वाहनगर्न भयाकापार्थअर्जुनजोघन
 सोपुथिदिराजाकनकैहिवचनबोल्दाभया. अर्जुनउवाच हेमहा राज दुबलेवनीवाइनसक
 नुभयाकोमनमाफिकभयाको गांदिबधनुमैलेजायाकोछ. अथुकमेरासरधन अथवायमेरा
 दुईतर्कसधन. श्रीकृष्णजन्मा मेरावक्षधन. मंत्रनायस. वलपराक्रमयतिबवैथो कसैलेपायाको
 छ मज्जनभयाकासास्त्रजान्याभयाका वंदितहेरुलेवराकुलविषे ज्ञाका. अर्जुनकावरोवरवल
 पराक्रमकसैकोछेनभनीमकनसत्ताउधन. कृतवीर्यराजाकाकुलमाजन्मालियावनी. उ
 त्साहपराक्रमनभयाकोमनुष्यलेकाकामगर्ला. कसैदिनभयाकोकुलमाजन्मायनीमनु
 विपराक्रमिभयाकोमानीरथैछुछ. शत्रुकनजित्तावृतिभयाकोक्षत्रीयजोछ सो. तवैगु
 नलेदिनभयापनीउत्साहपराक्रमसंयुक्तभयाहुदिक्काकामगर्ला. पराक्रमीभयाको

मनुष्यविषे. दोषभयापनी उनजसो दुंदुबको. आदिकारगाउत्ताहपशक्रमहे. आफुलेउत्ताहगदि
 कनकायकाउशोगलाग्यावली. देवसहायभैकनकार्यसिद्धिहुंछ. आफुवलीयोभयापनम
 नमुकानभयाकोहेहासभयाकोमनुष्यकनदिनदिनसबुहेरुले. अरेतिकनकीरागरीईदिह
 न. बलवान्भैकनजिविजालगर्मा. बलवान्भैकनमोहमापनी. इदुवैनासाकाकारुआन. ज
 यकोआकाछागर्मागजालेडुवैकनत्मागगर्नु. हेयार्थिवराजसूयजसगर्माकोनीमित्तजलासंथको
 नासगर्नु. जससंथलेथुनीराव्याकागजाहेरुकनवांदिषानादेविनछागईरदागर्नु. एककासग
 र्मातिनकाससिद्धिहुंछमाछन. ताहादेविनरुलोकोनकासहेला. काजकोआनंभगर्मासाविमना
 भैकनविपरीतफलहेलाभनी. संकामानिकन. गांदिबुधनुआदिगयाकासंयतिरूपभयाका
 गुनदंदाददैजससंथकनजीतनुसकसकुन्याछेन. भनीक्यानहारमानुहुंछ. आफुसकेभरव
 राक्रमगर्माकनपनी. भयनभन्याउग्रान्तमिलनुहेला. गेरुकावलाबहिदिकनसांतिरसमारह
 नुहेला. देहामिलन्यावेलाभयाकोधैए. साम्राज्यपदविपाउन्यावेलाछ. हासिहेइलाईआज्ञासात्र
 दिनुहवत्संपूर्णत्रुसाधनागर्माहासिद्धदैछोभनि. अर्जुनलेमुधीकीरराजाकनबुझाउदाभयाभ
 नि. वैसंपावनसुलेजनमेजयराजाकनकहंदाभया. सोहिकथानैमिषारंयवीषेसूतलेसौनकादि

नी

आठामिहजार अष्टैरुकन कहुंदा भया इति श्रीमहाभारते सभापर्वनी राजसूयसंत्रे अरु नराका नामको
दुसोधायाः १६ ॥ श्रीवासुदेव उवाच भरतवंसविषे जन्मा काकुंतिपुत्रले जसी बुद्धि गन्गी होत सौ प्रका
र कि बुद्धि आज अरु नले प्रकास गया मनुभन्या को अवसेध सवैले मनुपनीधु गत्री सामरनहुंछ ॥
अथ गदिन सामरनहुंछ योषवरपनी कोटि पाउ दैन नः युद्ध गन्गी मधु युद्ध न गन्गी वाधु दधु भणी
दसौ पनी कहै दे विद्या को सुनीया को दैन काल आया पधि कोटि वराउन सक दैन तसर्थ किधीयू
वक नीतिले गरिकन सवुहेरु कन जिती आका हृदय कन संतोष दिनु पुरुष हेरु ले गन्गी का म
पति कहै नितिले सहित भयाका वडि या मंत्रणा भयाका राजा सेना कर्म भयापनी संघा मावि
षे जमहुंछ नीति मार्ग मानवल न्या जुक्ति नजान्या केवल सेना ठेरैछ भनी सेना को भरो समा
रहन्मा राजा को पराजयहुंछ तसर्थ हुलो सवुध भनी युद्ध दे विन निवृत्त हुंछ हुनु योग्य दैन हामि
हेरु लेति मार्ग मारहि कन शत्रु को नजी कमा जाई कन युति बुद्धि ले लागी पया पधि नदिहे
रु का वेग ले वृक्ष कन ठाल्या ऊँ सवु कन ठान्यै छौ आकुछे दमे दसवै ठाकि सवु को छे द प्रकासग
री जुक्ति लीत लनुपनीधु अतिबल भयाको सवु मित चतुरंग सेना ले सहित भै कन युद्ध
नगनुभनी बुद्धी वांति हेरु ले कला को नीति छ भरो पनी ते सौ विचार आउंछ हे पुरुष श्रेष्ठ सभ

या भी मतेन अर्जुन. हामिली नरना जरा संधका धरमा सुवेस गरि. सत्रु सार्धना गरि. आका का ज्यति दुग
 रो ला. युक्ति बुझी ले. जरा संधक न जीया वधि. अरु सबे सहजै जीति या. जला संधका ईसा रि वंछी जाना
 मा शब्दा का राजा हेरु लाई. वंधन देवी न दो दुई लाया वधि. जाति हेरु कार भाग या को धर्म ले स्वर्ग कन
 पाउला भनि. श्री कृष्ण ले आशा ग या को सुनी. युद्धी धीर राजा वोहा भया युद्धि छिर उबार हे श्री कृष्ण.
 यो जला संध भन्ना को को हो. कसो गरि उत्पन्न भयो. एकौ कतो उत्साह ध. व्यापराक्रम ध. जो जला संध.
 आग्नि समान भया का तपाई कन दोई कन सल भस्म भया कै दग्ध भयन. यो आ अर्थ ले हो. यति सबे वि.
 स्तावसित मकन आशा गर्नु हव स. यति जूथी छिर राजाले सो ध्या वधि. श्री कृष्ण आशा गर्नु श्री कृष्ण उबार.
 ॥ हे राजन. जरा संध को जतो बल पराक्रम ध. उत्तो उत्साह ध. जता प्रका रले जन्मो थो जो न कारन ले.
 हामि हेरु का वहुत अवगर्थ ग यावनी. न मा रि जरा संध कन दो दिदि या थो. यो संपूर्ण हुतात का हं दु मुनु हव
 स. मगध देस का मालीक वृहद्रथ भन्ना का राजा थीया कलाति राजा भन्ना. उपाततिन अक्षौहिनी सेना का
 मालिक भया का संग्राम विषे दुलो अहंकार भया का. बडो उत्साह भया का. देश धर्म ल युक्त भया का अतु
 ल पराक्रम भया का. अनेक वरा गनी. नीत्यरोज मरु दि क्षा लिन्ना भया का. दो थो ईद्र जला भया का तेज
 ले सूर्य समान भया का क्षमा ले पृथी विजला भया का. को थले जमरा जला भया का. संपतिले कुवेर स

मानभयाका. दत्ताष्टदुधराजाका गुनले सूर्यका किरनले पृथ्वीव्याप्तभयाके. संपूर्णपृथिवीव्याप्तभैरव
न. दत्ताष्टदुधराजाले कासिराज कि पुत्रीरूपसौभाग्यले पुक्तभया कि दुई. थोटी ठिकाण गर्भभया
तिवृद्धदुधराजाले विवाह गरि. आक्राद्वीरमाल्यायापधि. दुवैरानीका अविवाहको लक्ष्मभया हेरानि हो
मैले तिमि दुवैजन वरो वर देवौला. कतिपनी भेद विसेष गर्नुको न. यति कोलि जन. ति दुवैरानीले सहीत
मैकन. वृद्धदुधराजा वरुतैसौ भाले जुक्तभया दुईपिनीका मारु मारुलाका हातिसौभीतभयाके. जगजमुनाका.
विषमा मूर्ति संतभयाका समुद्रसौभीतभयाके दुईरानीका मारु मारुलाका वृद्धदुधराजासौभायमानभया
हेरुपछेव. दत्ताष्टदुधराजाले दुईरानीले सहीत मैकन. वृद्धदुधराजाले विषयरसको भोग गर्दछदा. अनेकदि
न वितिगया. जोवन अवस्था वितिगयो वृद्धाई आईकन संप्राप्तभयो. परंतु वंसवटाउन्मा पुत्रपायेनर. दुवै
रानीका पुत्र उत्पन्न भयाको देखि. वृद्धदुधराजा वरुतया कुलभैकन. पुत्रका मनाले. अनेक संकलकर्ममा
ति स्वल्पपन पूजायज्ञयागादि कर्म ग्या. तैपनी पुत्रलाभ भयेन. तहापधि. पुत्रनहनाले उहासभयाका.
वृद्धदुधराजाले आक्रा विद्रुमा विजय गनलाग्या. मैले राज्य भोगनाना प्रकारका सुखविलास विषयरससं
पुर्न भोग गरिध्या. जोवन विताया मैको कुलकन वटाउन्मा भयाको. पुत्रसंतान भयन अब मैले परलो
क सुधानीका निमीत्र. वनमा जाई जन तयस्या गर्नु हो भनी. एति वीरशरग वि. दुईरानी सित संसंत गरि.

राजकोटि दुवै रानी ले सहित भैकन. वन मात पत्न्या गनी कन जादा भया. थोरै दुरग मावहि. वडो आस्र वृक्ष
 क्षीनो मनी बाठ काया ता आका ईछाले आई कन बत्ता का. महात पत्नी भया का महात्मा भया का विष्वा
 मित्र मुनि कन देव्या तहा पछि दुवै रानी ले सहित भैकन वृहदुधराजा विष्वा मित्र कान जिक जाई कन
 यने करत ले सुनी हेरु कन यो ज्य भया का उत्तम कुर्वे ले विष्वा मित्र कन पूजा गरि संतुष्ट गरा उदाभ
 या तहा उपांत. सत्यवरन भया का. विष्वा मित्र प्रसन्न भैकन बोली भया. हे महा राज. वृहदुधम प्रसन्न
 भया मसंग वरदान माग हे सुव्रत. जो वर मागो ला तो वर दिमा हो. दत्ति मुनीवर का वरन सुनी
 कनिकन रानी हेरु ले सहित भया का वृहदुधराजाले मनु खर कन प्रना माग रि. पुत्र का दर्शन गनी वीधे नि
 रास कुनाले उदू विधु भैकन. गदगद रानी गरि कन. दुवै आषा देवि न. आसुनी काली कन कोला भया
 राजो वर हे मंग वर सुनी खर राज कन पनी त्याग गरि. तपो वन जाना का निमित्र प्रस्थान गरि सनी
 का अव अव भया भया को मेले वर मागि. क्या हो ला. श्री कृष्ण ले युधी छिर राजा कन कंठं
 न. श्री कृष्ण उवाच हे महा राज युधी छिर. दत्ति वृहदुधराजा का वरन सुनी कन. विष्वा मित्र मुनी ले
 उसै आस्र वृक्ष का छाया मावहि कन. लंपुर्न इद्र य को भगरि कन ध्यान गरि हेनु ला ग्या. प सा प्रका

रले ध्यान गरी दारुमले सदि मया को. मुगई त्या दिवा दले न विगा या को. दयक आपू रुमि मुनिका कावमा
पया तह पदि मुनि मध्य भव मया को विगा मित्र ले तो आपली कन. मंत्र ले पदि वगैरि कन. वृहड थरा
जालाई दिया. के वरु नू पनी वोई मया. हेन राधी प. यो आप वरु का रानी लाई बुवा वं नु हवत्. यो मेले
दिया को आमु फले को प्रभाव ले. अमुत यरा कम मया को पुत्र या उनु होला हेना जन. अरुत यो व
न जानु पयै न. कृतार्थ भै कन. आपू दरी रवि वे क कि जानु हवत्. एति मुनि वरु का वं नु नी. वृहड
थरा जाले गदू गद भै कन. मुनि वरु का उवै पाउमा मिरले बुवा ई प्रनाम मया दिश नि हे रु ले त हो
त भै कन मुनी ले दिया का. आपू लि कन. आपू दर वार मा वि शर गनु ला गया. मेले पैले विवाह गरी
त्या या को सम यमा. उवै रानी कन वरो वर दे आधु. कति यनि वि से व भेद गनी को न मनी प्रतिज्ञा
गया को थी यो आज मुनी खर ले दिया को यो आपू दक रानी लाई मात्री दिया वही. मेरो प्रतिज्ञा भंग होला त
सर्थ. उवै रानी लाई दिनु पद्य. एति मन मा वि शर गरी. वृहड थरा जाले. उवै रानी लाई. आधा र कधी
पाउ मनी. दक आप दिया. ति उवै रानी ले. तो आपली वरु. आधा र गरी वाया. हे भारत भत व को जो
रले. मुनिका माय वरु न ले. आमु फले जाना ले. दुई रानी का गभ रहले. वला प्रकार ले गभ वति भूया
का दुई रानी देखि. वृहड थरा जाले परम हवत् मया. हेम हरा उ. दस सहि ना पु ग्या पदि सम य मया पदि.

एकै दिन एकै वेली ता डूवैरानी ले आधा २ सलीर भमा को बालक जन्मा या. एक आधा आधा बाल. आ
 नोक. आधा मुख. आधा हाति एक हात. आधा पैत आधा लींग. एक लिंग. एक श्रंड. एक गेदुभमा का
 दुई बालक जन्मा को देखि कन. दुईरानी का मनुला ग्या. वहुत उदेगमां नुला ग्या के दि दुई वहिनी का विचार
 संसत गरि कन. इस दि रथं दु दुवै वनी मा गगन्यो हो भानि. निशु यगरि ठहराई कन. सरिर को. आधा
 आधा जड जन्मा को देखि आस जे मानी रत्ना की आक्री आ फि धाई का हात डूवै वहिनी ले कते मी लका
 ई आउ भनी. तो विदिया ता हा पछि. दुई थाई ले. सरिर को एक एक बंद तजिय भमा को ली कन. अंत
 पुर देखी रनी लि कन दर री देवि रनी लि कन. दर की देवि रवा हरि कते जो गता मा मि काई आ
 या. हे मनु आधु. यसा अन्न सरमा. रगत विउता कन मा सुवाना कन तत्पर भया कि. जगना म भया कि
 ना का मिले. जो गता मा फा लिना ग्या का. आधा २ सरिर भमा का सजी व भया का दुई वा कल देवि कन हवि त
 भे कन. विधा ता ले मलाई वानु कन सजी लो तुलाई दि या को हेर हेर भनि जगना का सिरे गले जाई क
 न. अंध सरिर दुई उठाई लाई. त हा पछि देव का बल ले प्रे र ना गरि या की. जगना का मिले. अर्द्ध सरिर
 दुवै ली कन मिलाई दिई र. हे पुन व प्रे छ ति दुवै वरुड मिलाउ ना वि ति के एक मु ति धाई कु मार का
 ल कत या र न यो. त हा उ प्रांत. जगना का मिले. व डो आधु र्मा नि कन वर वर हे नुला ग्या. उठाई ली ना को

नरदाले लोवा लक कन उवा लनुला गि हेरा जंनर वजु तार मय सिर मया को लोवा लक जरा रा दसि को वले उठेन
 वला अर मय माला लहे को लभया को लोवा लक दुद विउ ना को री दाले मु ठि गयी आकु हा त पु डो छे डो घन घो
 र ल दले रुनुला गो ववा गनु कन तयार मया को मेघ ग गी रे विकर ल स दले लोवा लक से या को करा या को सु
 नी कन आत पुर म मेत लं पुर्न द र्वा र मार ला का स वै ज ना त मी का सोर न मो क हा सोर न मो भ दै वृहड
 थरा जा म मेत स वै ज ना ज रे हेर्नु गमा आत पुर वात मी जन हेर ले सहित नै कन मली न मुख मया की पुत्र पाउना
 को आत दु द्या कि दू दले परि पूर्ण भया को तन मंरु ल ले सहित भया कि दमी रानी दुवै वदिनी ले ज रे हेर्नु
 गमा महर वा सिलो क हेरु पनी ज रे तिर वात दो द्या पहिले राजा रानी हेरु पुग्मा ता हा पदि जरा रा भ सिले अ
 धी क प्री ती ले पुत्र कन हेनु आ मा का वृहड थरा जा कन देषि पुत्र पाउना विषे निरा स भया की दुवै रानि क
 न देषि कन अ त्मंत वलि यो भया को लोवा लक देषि कन आ फा मन मा चित्त ना गरि भ ई न ॥ धर्मी मा भया
 का र्ई वृहड थरा जा का राज मा मर त्या कि छु पुत्र पाउना कन अने क ज न गंभी भया का महा मा भया का
 वृहड थरा जा का पुत्र कन मैले मानु धानु जो ग्य छे न दती मन मा विज र गरि मनुषे को रुवली कन लोवा
 ल कले जा र्ई कन वृहड थरा जा कन केहि वरु न वरिदा भयो न राक्ष सुवा र हेम हा राज वृहड थ मुनि
 त्यर का आशाले मिला को दुवै रानी देषि न जन्मा को यो हूर को पुत्र मैले दिंदु ली नु ह वर धा ई हेर

लेखौराठामा मिल्काईगमाको मैले रसागया श्रीकृष्णले दुधी छिराजा कन आजागर्धन श्रीकृष्ण उवाचः
 हेमराष्ट्रे ८ तदापदि कासिराज किपूत्री वृद्धथा किदुवैरानीले प्रीतिले भूक्त मैकन दुदपीयाउ
 दिनयिन तदापदि वृद्धथाजा वरुत पूरु मैकन तामुतांत सवै वुकी कन आकार भोस हेरु वे
 रिमानुषिजसी नया कि राक्षसिकन केहि वृतांत सो दुदा भया राजो वरु हेकल्यानी पाक गमाको सुव
 रीजसो कारि नया कि मलाइ पुत्रादि नया भया कि आकाई खाले वरु नया की नया भया कि तिमि को हो देवता
 के मठा नदु दतिराजाले सो दयापदि जग राक्षसिले संपूर्ण कहनु तयार भै भनि श्रीकृष्णले दुधी छिर
 कन आजागर्धन भया सोहि कथा वे संन्या मन मुनीले जन मेजयराजा कन कहंदा भया सोहि कथा
 नोमि वारु ने विषे सुत पौराणी कले सो नकादि अठारि हजार सखी हेरु कन वुजाउ रा भया **इति**
~~श्रीमहाभारतमे महाभारतमे जगामंध उत निमि सपुद सोधायः १०॥~~ राक्षस्य राक्ष हेमराज वृद्ध
 दुथ जगनाउ भया कि राक्षसि महु जैले जसोइ द्या भयो तैले तलो वृषली नया भया की कामरु विनी महु हेरा
 जै दु एजुरकाद कीर विषे पूजा लिकन सुषसित रहथा मनुषे हेरु का घर घर विषे निम्य मरुं दु दैत हेरु भाना
 मजनी निमि पुग पूरु विषे गृहे देवि मनी नाम प्रख्यात गदिकन दिव्य रूप भया की सकन वृष्णाले सुवि
 गमा जो मनुष्यले भक्ति भावले जोवनले सहित भया की पुत्र हेरुले सहित भया की मेरि मूर्ति घर के मि

ज्ञानाले विराष्टला. तेस्मनुष्यका धरमाधनजनसंतान बुद्धिहोला. यत्नोनगन्मीको क्षयहोला. हजूरका दर्शनवि
वेवुत पुत्रले सुकभयाकी भीशमले विद्याकी मैले. नीतार्थयदियचंदनकुले. नाना प्रकारका भक्षभोजने
वेचले वडियातनहले पूजागरिया कि मैले आक्रामनमा मैले रातदिन विचारगथी. यत्ना प्रकारले मलाइमा
न्या पूजा गन्मी राजाका. कौन उयकार गन्मी हो भनी. वेरवेर विचारगर्थी. हेथमी मन. आग मैले जो वाता
मा मिलाई राखाका. आभा आधा सरिर बंद देव्यार. दुइ बंद मिलाई हेदावेरि. एक कुमारतयार भयो. यो भया
को हजूर को भागेले हो. मताकारनमा वहुं हेराजन्. मैले वा ना कोई क्षागयाहुं दि. मुमेरु वर्तयनी वा नाम
कुछु. यो बाल बधाना को क्या आसर्जेछु. दर्शन मानी तप पूजा पाईकन मसंतुष भयाकी मैले हजूरलाई दि
या श्री कृष्णले पुथी विरवाजा कन आजागदी भया श्री कृष्ण उवाच. हेराजन्. एतिवृत्तात् कटिकन ज
राशक्षि. अंतध्यान भोगयो तहापधि. यो बाल बलिकन. वृहदथराजा आक्रा दर्शनविषे प्रवेसगदी भ
या. तेस् बालको जात कर्म आदिगयाका. संपूर्ण कर्म गदा भया. मेरोराजे भविमा जराशक्षि को पू
जामहा. उत्सवजात्रा सबेले कले वस्तीनी गनुपर्छ भनी आजागया. जोकीलाई दिया तहापधि वृहदथरा
जाले. आक्रा पुत्रकन. विधीपूर्वक. नुशारनुगदिना उराया जराशक्षि ले संधी जोरितयारगया को जना
ले. आजुदेवि दसबाल बको नाउजला संथ भनी नाउरा विद्या हेनृपमगर्थ देसका जाजाका पुत्र. जलासं.

बनाईगया को कालवजो ध. सोधीउको आहुती पया को अमि व द्यो रै दिनदिने वरुनुलाग्यो आमा वाहुका आ
 नंदवराउमा भया को. अर्थी क वल भया को. तोवाल व शुक्त पक्ष को चंद्रमा व द्यो रै वरुनुलाग्यो भनी
 श्रीकृष्णले युधी छिरजा कन कहंदा भया. सोहि कथा वै संपादन ले जनमेजय राजा कन कहंदा भया. सोही क
 थानै भिष्या रने विषे सूत यौ रानी कले सोन का दिव्य ठा सिद्धा र म विहेरु कन कहंदा भया **इति श्री**
महाभारते महापर्वनी अष्टादशोऽध्यायः १८ ॥ श्रीकृष्ण उवाच. हे माहा राज युधी छिर कति कै दिन विद्यापक्षी
 वरु दिन छ वरु य वरु य ल युक्त भया का महातपस्वी भया का विद्या मित्र फेदि म गर्ध देस वीषे जादा भया. ता राव
 धि विद्या मित्र मुनी आया भनि. वरुत वरु भै कन. रानी मंत्री महारवा सिलोक हेरु ले सहित भै कन. वरु दुथ राजा वि
 ष्या मित्र मुनी कन लीनु गया. हे भारत. ति वरु दुथ राजा ले विद्या मित्र मुनी कन देवना वि त्रि कै. हस्तार्थ पा
 दा दिकन. कीधी पूर्व कन पूजा गरि पून सहित संपूर्ण राजा मुनी लार्थ उदा भया महात्मा भया का मुनिले तो
 पूजा लि कन पुति भै कन. मध द देस का मालिक वरु दुथ. राजा कन के हि वरु न को ल्या भया. हे राजा. मै
 ले दिवे दुष्टि ले हेरी कन. हजूर का पुत्र को वरुतात स वै जान्या. हे राजा. यो हजूर को पुत्र जतो तरु होला. य
 सो सव रूप वल पश क्रम उत्साह य मते ज संपूर्ण म कहं दु मुनु हव म. यो हजूर को पुत्र. देव द्यो ले सो भाले उ
 दित हुन्दा ध य म मा स दे ह्येन. य को पश क्रम मा को हि राजा हेरु पुमु स क न्या धै एन. उद न्या गरु ड का वै

गमा. अद्वयं की हेरु पुत्र न सव्या है. इन्को वल पराक्रम मा को ही राजा हेरु पूना है नर राजा नी सेष वाया का स
वै राजा हेरु का सिर मा. प्र. लि त भै क नरु हं न्या ध. एम काल वका. सवु हेरु. सवै ना स भै जान्या धन. एको
सरिर विषे देवता हेरु ले प्रहार गत्या का. सल लेवनी घाउल गाउनु सकुन्या धै नर. एता प्रकार ले सवै ज्योति क
न. सुजले हर्द धन. तसौ सवै राजा का तेज. काति जन यो हजूर को पुत्र ले हर्द ध. आ जो विषे पया का सल ह भसा
भया है. शत्रु नंग लेना ले सहीत भया का राजा हेरु. हजूर का पुत्र का प्रताप ले नाम हं न्या धन वर्षा काल विषे. अ
धी क ज भ भया का. तरंग ले सहित भया का. संपूर्ण न दिना ला हेरु गंगा समुद्र ले वै जीली या है. एम काल व
ले सवै राजा हेरु का उदित भया की राजा लक्ष्मी कन वै जीली न्या ध. यो महा बल भया को बाल वले. थोड़े दिन वि
त्पाव धि. प्राज्ञ नक्षत्री वै स्य शूड. ईश्वर कर्न ले सहित भया की धान आदि गत्या का. संपूर्ण वत्स्य अने करान
ले सहित भया की पृथ्वी कन पालना गन्धी धन. एता प्रकार ले संपूर्ण प्राणि का आत्मा वश कर पियारो भ
या का. वायु का वस मा सवै सरि रथारि भया का जीवा जंतु र हं धन. तसौ एम काल वका. आज्ञा का वस मा
भै कन सवै राजा हेरु हं न्या धन. मगध देस को माली क भया को. संपूर्ण लोक मा अति बल न मा को. एम
राज पुत्र ले. त्रिपुर कन ना स गन्धी भया का. भक्त जन का पाप हर्नी भया का. देवता हेरु का पनी देवता
भया का. एता महा देव कन सात प्रताप स देव न्या ध. हे पार्थ. विष्णु मी त्र मुनिले इति वृत्तात. १८३५

राजा लाई कही कन. अथ वृद्ध. दक्षिण दक्षिण जानु हव सुभ नि. विदादिकन. आक्रा का र्थ को जीतना गर्नु जात भ
 या ॥ ॥ तदा पछि वृद्ध थ राजा संपूर्ण लोक ले सहित भै कन. आक्रा नगर विषे प्रवेश गरि कन दक्षिण जां द भ
 या. दक्षिण मावसिकन जाति दाजु भाई संबंधी मंत्री पुरोहितादि ले सहित भै कन. आक्रा नगर विषे प्रवेश गरि
 क. दक्षिण मावसिकन. जाति दाजु भाई संबंधी मंत्री पुरोहितादि ले सहित भै कन. आक्रा राज्य विषे जला सं
 र्थ कन राजा भीषे कदिकन. दक्षिण मावसिकन. जाति दाजु भाई संबंधी मंत्री पुरोहितादि ले सहित भै कन. आक्रा
 राज्य विषे जला सं र्थ कन राजा भिसे कदिकन. राज्य स्वपिकन. परम संतोष मा प्राप्ति भया. जरा सं र्थ कन
 राजा भिसेष गथा पछि. वृद्ध थ राजा जोछु न् सो. दुवै रानी ले सहित भै कन. तपोवन मा जाई कन. तपस्या ग
 दी भया. हेयुथी छिन्. आक्रा पिता वृद्ध थ राजा जोछु न् सो. दुवै रानी तपस्या ग दी छदा. महता रि दुई तपोवन
 मा छदा. जरा सं र्थ राजा जोछु न् सो. आक्रा पराक्रम ले. देस देस का राजा हेरु कन वस ग दी न था. वैसंपायन मुनी
 जोछु न् सो जन मे ऊय राजा कन कहं छुन्. वैसंपायन उवाच. हे राजन् वहुत दिन संम वृद्ध थ राजा जोछु न् सो. दुवै
 रानी ले सहित भै कन. स्वर्ग विषे जा द भया. जरा सं र्थ राजा ले पनी विद्या मित्र ले जसो कहि गया था. त ले प्रकार ले.
 महादेव दे विन् वरदान वाई कन. संपूर्ण राज्य कन वाल ना गर्द भया. हे महा राज जन मे जय. श्री कृष्ण ले कं
 स राजा कन माया पछि. शुवाई मान्नी सनु भनि श्री कृष्ण संग वैराव गर्नु लाया. हे भारत जो नृजरा सं र्थ राजा ले

अद्भुतकर्मगन्धीभयाका श्रीकृष्णमधुरामहरमाजंदा श्रीकृष्णमाधीवहुतकोधभैकनमहावलभयाका जरा
संधराकाले. मगधदेसको गिरिव्रजभन्दाको ठाउँदेखिन् मधुरामहरताकि कन वेगले हनी पठाया. त्योबुभभ
याकी गदाकारको सकंम कारसये कोसवेगलेजाकिनः मधुरामहरमापनुगया. हेराजंन तोगदावेगलेपनुजंदा
वेदि. वदासदुथ्ये जोंसदुसुनिकन. मधुरामहरयामिसंपूर्णलोकाजाईक. हेनुगया. सबैलोकलेसोजदाल्या
ईकन. श्रीकृष्णलाईनिवेदनगया. मधुराकोनजिकमा तोगदावत्याको ठाउँ आजुसंसगदालानभनी प्रख्यातछ
येसा पराक्रमिजलासंधराजाका वहुतपिराभयाका. हुंसराजारडिभकराजा. सत्तश्रालेनमन्धीभयाका. मंत्र
णाविषेवहुतकुसलभयाका. नीतिसास्त्रविषे निपुर्णभयाका. जोनहुंसराडिभकईदुईजनालेसहितभैकनजल
रासंध श्रीकृष्णमाधी आईवर्षवेदि. इतिनजनालेतिनैलोककन सधनगछकिभनि. श्रीकृष्णलेकलाध्या
तिदुवैतहैरहंथा. हेविरुडसमसयविषे यत्ताप्रकारले. वलीयाभयाका राजाकन. कुकुवरवंस. अंधकवंस
हुल्लवंस. संपूर्णपादवहेहुले. अत्यंतकलियोभयाको. सत्रुसितनल दुनुभन्धानीती ~~विष~~ वुजी कन. छोदिदिया
मुधगवेन. भनीवैसंपायनमुनीले जनमेजयराजाकन वुजाउदाभया सोहिकथानैमिषारन्मविषे सुतलेसो
नकादि अठासी हजार सविहेहुकनकहदाभया इतिश्रीमहाभारतेसभापर्कदिउनविमोद्यायः श्रीधा
मुदेवउवाच. हेमहा राजमुधीधिर. हुंसडिभक दुईमया. आक्राजमातलेसहितभैकन. कंसपनीमयोः

अवजलासंधकनमान्नासमयथाईरहेछन् जगसंधकनसंग्रामवीधेसेनासहितभैरवभक्तलीकनमुद्रग
 याहुंदिदेवतादेवसवैमिलीयुधगयापनीजीतुसकिंन्याछेनतसर्थयकायकेदंडमुद्रमाजितुसकिंन्याछे
 भनीमेराभिकारमाआउछेमेरोनितिभीमसेनकोबलहामिदुवैरक्षागर्वाभर्जुनहामितिर्जनागयापछिद
 क्षीनामिगाईपत्तामिआहवनीयामिइतिरथामिलेयज्ञयकनसाधनागयाकेजगसंधकनसाधनागरोला
 हामितिर्जनाजाईकनकोहिसानिसनभयामाहामिलाईदंडमुद्रदेउभनिमाभगयापछिजगसंधराजा
 लेहामितिर्जनामायकजनामितअवसेमुद्रगर्वाछे॥ हेराजन्गुमानलेभैलोभलेकाहुबलेकोअहंकारले
 भीमसेनमितअलेमेवमुद्रगर्वाछेभीमसेनसंगयुधगयाकोईकागयोभन्नाउप्रातमहाबलवराक्रमि
 भयाकासहावाहुभयाकाभीमसेनजोछन्सोउदितभयाकोसंपूर्णलोकमानीविषेयमराजासमर्थभ
 याकेजलासंधकनमान्नासमर्थछन्हेमराजमुद्रिछिरहजूरकामविषेविष्वासछभन्नामरोमन्क
 नजानुछभन्नाकारनपात्रभयाकाभीमसेनरअर्जुनमेरोसाथलाईदिनुहवत्तवैसंपायनमुनिलेज
 नमेजयराजाकनकहछन्वैसंपायनउवाचहेराजन्यतिश्रीकृष्णकावरनसुनीकनयुधीछिरराजा
 लेभीमसेनकारअर्जुनकासुवहेरिकनदुवैबूभयाकोतयारभयाकोदेव्यारश्रीकृष्णकनकेहिव
 रनवैर्दभयायुधीछिरउवाचहेअयुतहेसबुमर्दनसविषेविष्वासछभन्नाभनीएसोआज्ञान

गर्नुहवम् पांडवहेतुकातपाईनाथहुनुहुन्छः हा मितपाईका आश्रितछो. हे जेविद. तथाइलेजौनजौनकु
रा आजागयो तमोसवै अवसेहुन्नाछ. तथाईलाईअघीलाईगयावधि. अवसेमेवजयहुन्नाछ. जलास
धमादियो तसुलेथुनीगयाका राजाहेतुबंदिवानादेखिन् छोडाउतपाईका उपदेसमारुनाले. राजसु
यजरायनिगयोः हेजगंनाथ. जसा कोतलो गरि. थोरैदिनभित्र. सबैकाममेरा सिद्धहुन्नाछन् यी
मनीसुयजापछु हेनरोतम अवधारैजसा प्रकारले मेरोकाजसिधहोला सो काम सावधानै भैकनज
नुहवम्. धर्मअर्थकामइतिरवदार्थलेदिनभयाको. रोगलेविदितभयाको दुखितभयाको मनुषेज
सोभैकन. तथा अहेरुतिनैजानानभैकन मकसोगरिउला जिउनुसकिन्छैन. जाहा श्रीकृष्णताहा
अर्जुनः जाहा अर्जुन ताहा श्रीकृष्ण. ईदुवैजना एकमुर्तिहुन्. ईनलेजितिनसकुनुभयाको. योपृथी
विमंडलमाकोहिएन भनिमैलेनिशुयगयाकोछ. केरिसंपूर्णबलवान् मध्यक्षेत्रभयाका सोभालेजुक्र
भयाकाभीमसेनजोछन् सोपनि. तथाईहेतुदुईजनालेसहितभैकन कौनकामगर्नसकैनन्. महाव
लभयाकाभीमसेनले. सबैकामगर्नुसकुन्नाछन् हेकेसब कछु वरुियातरहले सिकाईपराईगया
किसेनाभयापनि बुद्धिवंतभयाका मानीसहेरु. अधिनलाईजान्ना लक्ष्मणअंबाजसो जदुजसो के
हिकनकतगर्नुसकुहैन. जसा प्रकारले वेतिगर्छि मानीसहेरुले. जतावातगहिरोछ कुलोवातपानी

लैजानुसजिहोइंछु इतैवातकुलोलेजाईकनः बेतमावानीपठाउरतलै प्रकारले. दुधीमंतभयाकासानिम
 हेरुले अपीलाजिकन. जतातिवजाईवर्षबोईविनायाभैले. हेलैले. सत्रुहेरु कनमार्नसकिध. उतैतिवउप
 दुबनभयाकोठाउदेविसेनाकनलैजांधन मृत्युकासुषमापदेनन् महाविभयाको जोधाकोअपी
 वाठलैजांदेनन्. तसर्थः संपूर्णनितिको विधानजान्याभयाका. पुढूषोतमभनिलोकमाप्रख्यातभया
 का. जोविदश्रीकृष्णकाआश्रितभैकनः समिलेकार्यसिद्धगनुकनजन्मजहो. यत्ताप्रकारलेबुद्धीबलनि
 तिवलभयाकाक्रियाउपायलेसहितभयाका. यत्ताश्रीकृष्णकन. संपूर्णकार्यसाधनागनुकन. अधिलाउ
 हो हेतदुब्रेष्ट. यत्तैप्रकारले. सबैकामसिद्धगर्नाकोनीमिक्. तपाईकायधि अर्जुनजाउन्. अर्जुनकापछि
 रभीमसेनजाउन् तपाअिहेरुतिनजनागयापधि. नितिलेबललेजयलेगविजन सबैकार्यसिद्धहोला. वै
 संपादनमुनिलेजनमेजयगजाकनकहंछुन् वैसंपादनउवारः हेराजंयत्ताप्रकारले युधीपीरराजालेश्या
 जागयाकोमुनीकन. दुलोअमभयाकातिभाई श्रीकृष्णभीमसेन. अर्जुन ईतिनजना युधीदिरराजासंग
 विदामै. जरासंधकनमार्नीकोईहाले मगधदेसजानुकनतयावभया तेजस्वीभयाका. तिर्थतिर्थमाद्यानग
 नी. बालनहेरुकास्वरूपलीकन. दुंदुकमंडुलुमृगछालाजेरुवावस्त्र ईत्यादिसामाग्रीले आक्र २ स्वरूप
 पाईकन. ईष्टमिश्रहेरुले. तपाईहेरुजो कामलेकामको निमिश्रजानुहुंछु. सोकामकाईसिद्धहवरुभनित

केल्याका वरुन सुनी. हर्षतभयाका. जरासंधको बलसाययाका. राजा हेरुकन छोटाई ल्याउन कनत पारभयाका
श्रीकृष्ण अर्जुन भीमसेन इतिरजनाका सरिर सुवर्चंद्र अघिका तेजसे दिवेमान भया भीमसेनले सहित भया
का श्रीकृष्ण. अर्जुन इदुवैजना. यमका समजा न्याभयाका. युद्धविषे कसेले जितिन सकुन्याभयाका नरनाशय
राभयाका. महात्माभयाका निमेष उन्मेष आदिगदि. महाप्रलय धर्यत सवैका मगनी भयाका. अर्जुन ध
र्म काम कला उन्माभयाका. यमा दुवै लाई देषि कन सुधी छिर राजाले. जरासंध मयोभनि ठान्या हेराज नर तहा
प्राप्त. तितिरजना पति. इद्रप्रस्थ देषि न विदा भौकन. कुरुभद्राष्ट कुरुजी गल का मारु वातरमाई लो भयाको
पद्मसेवर जाई काल कूटनाधि. गंधकी. महासेना मया निशान दित रिजन. पर्वत देषि न निस्काका. अनेक न
दिना लातरि कन. क्रमैले सरजू तरि कन. पूरतिरको सल देस आदि गयाका. अनेक देस. हेर्दे. तिसवै देस
नाधि. मिथिला पुरि तेजोत गया तहा चर्म राव निन दित रि. बालान दित रि. गंगा तरि कन लो राना हुतरि कन. मग
धराग्रमा गया. नकुन्याभयाका तितिरमा. गोधनल पति पूर्व भयाको वरि यावानी भयाको बुभभयाको व
धाले सोभित भयाको गोरथ पर्वत मारधी कन. तिनै जनाले मद्ये देस कन देषा भनि वैसवा मन ले जनमेजयरा
जा कन कहंदा भया सो दि कठाने मिवा वंरप विषे मृत सोन का दि आठा सि हजा रुद्र पि हेरुकन कहंदा भया.
इति श्री महाभारते सभा पर्व निर्वि सोध्याया २०॥ श्रीवासुदेव उवाच हे अर्जुन तमि हेरु मद्ये देस कानजिक

पूके योमहासोनाले मुक्त भयाको अनेक वलुभयाको वानी भरिपूर्न भयाको रोगन भया वटिया र धर
भयाको मगध देसको विन्हास हेर हेर वहुत विस्तार भयाको वैतरन पर्वत वहा पर्वत वृषभ पर्वत श्री
विशिरी वैतपर्वत यती पाशुपत महा महा मुनि भया मितल छाया भयाका अनेक वृक्ष ले मुक्त भयाका
यक्षा पाशुपत ले छोडि राधाको मारु मा गिरि वृद्ध महा मुदर देखिछ नाना प्रकार का कुल कुल्याका अनेक फ
ल मुल ले मुक्त भयाका नाना तरु का सुवास फल भयाका मनोहर भयाका कामुक जनका वहुत पियारा भया
का यक्षा प्रकार का अनेक वन ले सोभा यमान भयाको योमगध गड्य हेर जोमगध देस मा महा मा भयाका
निष्कृय प्रतिज्ञा भयाका जौत ममुनी ले यौति नादे भया की बूद्धि देखिन् कासी र्वथा दिगयाका पुत्र हेरु कन
जन्मा याथा जौत ममुनी को कृपा हो हे भर्षुन पुत्रा पुर्व विवे अंग देस वंग देस आदि गयाका देस का महा व
ल भयाका राजा हेरु जौत ममुनी का आश्रम मा आई कर मन रग दथा देवार्थ मनोहर भयाका पिछा ले वृ
क्ष का वन हेरु देखिन्छ जौत ममुनी का आश्रम का नजीक मा हेर अर्द्धत नाग मनु ता पिनाग इदु वै मनु कणा ता
पदीन्मा भयाका तहा पाछि स्वस्तिक नाग मणि नाग कौमिक रगग यति नाग हेरु जला संघ मा पथि कृपा गा वि
आ हेरु मधुन यक्षा यकार ले सबै अर्थ ले रुमाई लो भयाको योमगध देस पाई कन काडि ति र वात अर्धी
क सिद्धि पाउना को ईछा राषद छ अवलामी हेरु जाई कन जला संघ को अहंकार दद द्यो वैसं पा यन मुनि

लेजरमेजयराजाकनकहंघन वैसंवायणउद्यत. हेराजन. दतिवृत्तातबोलिकन. श्रीकृष्णशर्जूनभी
मसेन. इतिनजनामधददेसविषे प्रवेसगर्भभया कस्तोमगधदेसभन्या. हर्षलेजुक्तभयाका. पुष्पभ
याका. प्रजाप्राप्तिलेमुक्तभयाको. बालनक्षत्रियवैस्यबुद्ध. ईशारवर्नल्येकाप्रभयाको अनेकजात्राउत्सवभया
को दस्तोमगधदेसमाप्रवेसगर्भ. निरिबुजमाजाईकन. सहरकोमूलढोकातिरतिनेजनाजासभया. ताहाप
दि सहरकोमूलढोकाकोअधिवातपर्वालसंगजादियाको पर्वतसमानउद्यभयाको. जलासंधले. पूगर्भ
रायाको तलोनगरवातिलोकहेरुलेपूजागर्भरायाको. वहुतसुंदरगर्भनाईरायाको. एकवुर्जीदेखा.
जौनवुर्जीकानजिकमा. बुद्धयराजाले. मासाहारभयाको. साध्याको आचारभयाको दैतकनमावि. तेसदैत
कोछालाले. तिननगराभोकोकन. आक्रासहरमागवदाभया. कस्तानगराभन्या. जौननगराशवजाउदावे
दि. एकमहिनासंभ. अराजभैरहंन्या. दस्तोप्रकारका. तिननगरा. सहरवातिलोकहेरुले. वजाउनुलाजिर
हाको. श्रीकृष्णशर्जूनभीमसेन. इतिनेजनालेदेखार. नानाप्रकारका. कुलचंदनलेकाप्रभयाका. ति
ननगरा. तिनेजनालेकोरिकन. इसाभयाकोपर्वालचुडिकन. पर्वतसमानउद्यभयाको. तेसैवुर्जीमाउरुग
या. दस्तोसमयमा. नगराकोयाकोसमाचारसुनीकन. सहरकोमूलढोकादेखिर. नानाप्रकारका
सक्तशस्त्रलियाका. सिधाहिहेरुसबै. लोमार २ भंदैनिष्का. दस्तोअवसरमा. मगधदेसकोलोभाभया

समस्त भक्त नभया का . केवल आकाश २ वाहुवर्त को भलो सा भया का . जलसंध संग मृदु गनी कन . तद्वत् भया का
प्रतापि भया का ॥ ६ ॥

46

को वहुत . उरा भया को . ठुलो भया को . पुरा पुव देवि न व निरहा को . सुखिर भया को . रंजन ले कुल का मालाले .
वेर २ पूजा गरिया को . यत्ना प्रकाश को . लोवु रुज कन विर भया का . श्री कृष्ण अर्जुन . भीमसेन . इति नृज
नाले . वहा २ वाहु ले थेक्का मारि कन गिराई दिया ता हावधि मगर्थ देस भिन्न वसिकन . तिनै जनाले गल्ली मादुली लीक
न . सहर को तमासा हेनु गा ग्या . हे नृप . यत्ने समयमा . वेद वेदांग मा पा र ग्या का . ब्राह्मन हेरुले . यो सहरमा . ना
ना प्रकार को विद्यु भयो . राजा कन जना उनुय धननी . जरा संध राजा का हजूरमा . बिति गरि . देवार् . हाति मा सवार भया का
जरा संध राजा कन . पुरोहित हेरुले . अगुल ठो वालिकन . हात माली कन . हाटि समेत घुमिकन . मंत्र पथी कन गरि
दिया . ता हावधि जरा संध राजा ले . हे समाना ना तरह को . विद्यु भया को सुनी . वीद्यु माती गनी कन ब्राह्मन हेरुले .
सांति स्तुत्य मन गरि कन . आकुले पनी उपवास ना ग्या . ति ब्राह्मन का भेष धारी भया का . प्रतापि भया का ॥
ति नृजना सहर का . गल्ली गल्ली दुलिकन . राज मार्ग मा कजा रमा . नाना प्रकार का धीज धीज . संपूर्ण सराजाम दे
ष्या . नर विषय इत भया का श्री कृष्ण भीमसेन अर्जुन इती नृजना . राज मार्ग मूल गल्ली मा जांदा माली हेरु सि
त बलात्कारिले . फुल का माला तिनै जनाले पहि रिकन छिन्न विभीत्र भया को वस्त्र पहि रिकन . अनिर्मल भया को
कुटुल लगाया का . लीनै जना जो धन सो . हिमालय पर्वत मारह जा . सिंह हेरुले जोठ ताकि गया जै . बुद्धि .
मान् भया का . जरा संध राजा का दर्वा रता कि जांदा भया . हे महाराज मुहु विषे . नी पुर्न भया का . तिति नृजना का
अगुल न ले यित भया का . मल्ला का खवा जला भया का वाहु जो धन सो . वहुतै सो भाषमान भया का . मंत्र भया

46

न ८

कोलाति को जलो चार भयाका. मला को खंभा जलो वाहु भयाका. काति वहुतै कला क भयाका. दला ति न जना
 विर हेरु लाई देविकन. मगध देस का प्रजा प्रति हेरु ले. आशु र्य मानु ला ग्या. हेभारत. तियु रूष मधे भे
 व भयाका ति न जना. अर्थ म. मध्य म. उत्त म. दोरा मध्य म. वडा ई ति न प्रकार का आद मिले संकि री भयाका
 जरा संधे रा जा का. ति न ठो का ति न चौक. ना धि कन. कति ति व नि त्रा त ल मा नि कन. अहंकार ले जरा सं
 ध ट क ल्या को ठा डु मा. ति न जना पनी जना पनी जा द भया. भा हा डु प्रात. जला संधे रा जा जो दू नो. ति पा दो र्व
 मधु व की जो दान दिनु जो ग भयाका. ह्मा त क प्रा ल न हेरु. अथ वृ र्णी ति न जना. आपु ह गुर मा आया का देवी.
 ज रे उ ठि कन. ह्मा र्थ पा दार्थ दि कन. विधी पूर्व कन पुजा गरि. आ इ र भा व ग दी भया. तयं ई त हा य धि सम
 र्थ भ म भयाका. जला संधे रा जा ले. हे प्रा ल हो. आ उ नु ह व म. त वा ई हेरु कु म ल डु नु डं ध कि. यति व र न को
 दा भया. हे ज न मे ज क. इ ल स म य दि वे. अरु न र भौ म मे न ले मो र व्र त मा सा था के दि य नी रो ल न र.
 ति नै ज ना म था. म हा वा हु भ या का श्री कृ ष्ण को ल्या भ या. श्री कृ ष्ण उ वा च. हे रा जे ड्र ई दु वें ज ना ले व्र त गरि रा
 आ ध न्द्र दु र्प्र ह र रा त न वि त्या सं म. वो ल्या धे न र. आ था रा त वि त्या धे री. ह र र सं ग को ल्या धे न. यति
 श्री कृ ष्ण को व र न सु नी कन. ति ति नै ज ना ला ई य रा ता ला सा रा धि कन. जला संधे रा जा अंत पू र मा जा द भ
 या. भा हा डु प्रात. दु र्वे प्र ह ल. रा त वी ता ई कन. जरा संधे रा जा ति प्रा ल न हेरु भ या को ठा डु मा. जला संधे रा जा
 जा द भ या. हे रा ज न सं ग्रा म सा मि त्या भ या का जला संधे रा जा को यति लोक मा प्र र या त भ या को व्र त ने

देवनावितिकै उठि कन. हेमराजस्यति. हजूरकुसल उंनुकुछ कि. एतिवहनकोलाभया. हेनुयला दूले
तिनिनेजनाले जरासंधराजो कनः ४

मधियो ब्राह्मनहेरु आका दर्वरमा आधा रातमा आयावनी. आपै आई भेत मुलाकार गनुयो प्रति
साधियो. हेभारतः राजा विषेष्टे व भया का जरासंधले. तिअवुर्व भेत भयाका. ब्राह्मनहेरु कणदेवि. सनमा
नमकार गनुलाग्या. आभुर्धपनी मानुलाग्या. तिनरमध्य श्रेष्ठ भयाका. सरूकननाम ग्या भयाका. तिन
जनाले जलासंधराजाला इवेर २ हेनुलाग्या. छलले ब्राह्मनका रवलीयाका. ति. तिनजनाकन. जरासंधले
वसनी आशादियाः ताहा उयांत. देख्यले. सोभाले. देदियमान भयाका. महाजराका अग्नीजला भयाका. पु
नूवमध्य श्रेष्ठ भयाका. तिनेजना वसुधभया. तहावदि जरासंधराजाले. तिनेजनाकन. वेर २ हेनुलाग्या. ति.
तिनजनाका खरले तरहले आकारले. बेहराले. तादोले टेला पयाका. हातकाले नले. इतिनजना ब्राह्मन होई
नर. कोही कात्रियकु छर. भनि जरासंधले ठहराया. केरि अधि के ऊ ई देव्या ऊ ला र छर. ईने हेरुको ऊंर
भनि. मनले छितना गनुलाग्या. ईनी हेरु कात्रीय ऊंर. ब्राह्मनको नूपलिकण. आई रला छर भनि. मनमानि
अथथहराई. तिनि हेरु कन सत्य प्रतिज्ञा भयाका. जरासंधराजाले. गजेन्द्र गरिकन. केहिकउनकोलाभया.
हेब्राह्मन भेषधारी हो. फूल लगायाका. हातमा ता दोको टेला पयाका. कात्रीय भैकन. ब्राह्मनका भेषलीयाका.
तिमी हेरुको हो. रक्ता तरहले. निर्मल वस्त्र पहियाका. मृगछाला पहियाका. दंदकमसंडलु लियाका. आ
क्रास्यकु पछवाडनाका निमित्र. बाहिर वातमाला रुंदन लगायाका. तिमि हेरुको हो. सत्यवहन भन. सार्धजन

हेरुगीवे. सत्यस्येहंछः. वडा मैकन. लाधु मैकन. जुठे बोलु उचित छैए. राजाको भयकतिपनी नमानी उछाम
याको. दुर्जकन भलाई. थोका कातो आउनु छैदि. पखील चटि सहर भी वयसि. नाना तरुहको उपडु वगरि.
केहि नगनी सजुन हेरु आया रे आई रला छौ. तिमि हेरु ब्राह्मन भया कुंठि यलो कर्म गर्नु सकुं न्ना छैन. ब्राह्म
न हेरु का वचनैको पशुक्रम सुद्ध. कामको पशुक्रम सुद्धैन. तत्त्वार्थ तिमि हेरु ब्राह्मन होईन. को हो सकन स
त्यसित भन. पुश पुर्वमा भगवान् विष्णुले. ब्राह्मनको रूप लि कन. ब्राह्मन स्व रूप नैकन. संपूर्ण देव का राजा
भया का. वली राजा संग. तिन पाईला तिमि मा गुग याथा. उत्सम मयमा. गुरु प्रोहित मंत्री हेरुले. ई ब्राह्मन हो
ईनन्. ईनलाई तिन पाईला तिमि न देउ भनि वेर वेर. निवारन गर्दै धिया. वलि राजाले माननन्. मेरा दर्बारमा आ
ईकन. मागनु आया पछि. कोहि भयावनी मदिंछु भनि दिवाल्या तात पछि. काम न स्व रूप भया का विष्णुले.
उसै क्षणमा. विक्रमा अवतार लि कन. तिन पाईला लेति नै लो कय प्रगदि. वली राजा का देव दुर्ग देवि न बला ली दि
या. निर्मल भया कि दि दिला माया प्रभया की. वलि राजा का किर्ति. आज तक सुन्य छौ. हे ब्राह्मन हो. तिमि हेरुले जौन.
काम ना गरि कन. मेरा यात आयो. मेरा माग मेरा सिर मा ग्यावनी मदि न्ना छु. अरु वस्तु का व्या विचार छ. परतु
रता प्रकारले तिमि हेरु मेरा दर्बारमा आई कन. यै हिले भक्ति भावले विधि पूर्वक ग्या कि पुजा आन लियनौ. मे
रा यात आई छाले आयो. सो गार्थ गरि सकन भन. एति राजा संघ राजाले कोला का वचन सुनि कन. स

हासनविभवाका. बोलनजान्याभयाका. श्रीकृष्णजोहर सोमेहिगंभीरभयाका वरुनवोर्षभया श्रीकृष्णउवाचः
 हेराजन्. तिर्थतिर्थमात्मानगन्धीतिर्थवासिब्राह्मनभनिहासिहेरुवनजान. तिथमात्मानगन्धी. स्नानव्रतगन्धा-
 ब्राह्मनक्षत्रीयवैश्य ईत्तीनवर्णाका. विमेषनेमहुंछः अरुवर्नकाउल्लोविमेषहैन. विमेषनेमगन्धीक्षत्रीयले. ऐश्व-
 र्यपाउदछ. पूललाउन्माहेरुविषे. श्यवलभैकनलस्योरहंहीन. तसथर्थहासिहेरुपूललाउछौ. हेवृहडथका
 उत्र. क्षत्रीयकोवाहुवलमापराक्रमभयाजै वरुनमापराक्रमहुंछैन. विधातालेक्षत्रीयहेरुकावाहुवलपराक्रमवाली
 दियाकोछ. हेराजन्. क्षत्रीयाकोवाहुवलहेनाकोईछागछौ ताआजदेवोला. केहीतंदेहनगंर. ठोकापंकीलछथी
 थायाकोआनीमितभन्मा. बुधीमंत्रभयाका मनुष्येहेरु. मरुकोधरजातामा. ठोकावातजादेनन्. ईशमीत्रका
 धरजातामा. ॥ ठोकावातजाछ. ठोकालेजानाएतिविचारछ. ताहापछि. केहि कार्यकाप्रजोउनले. मरुकोधर
 जानुपयोभन्माउप्रांत. मरुलेगन्धाकीपूजाहासिलिंदैनौ. योनीपुयजान. योहासिहेरुकोव्रतप्रतिज्ञाछ. हेरा
 जेहुंछेहेरुकागरि केहिहुंछैन. मायाकोकुरोदिउलाजतिभनौता. हासिहेरुहुंछपुर्थमागुनुआईरहाछु. हासिहे
 रुलाईहुंछहुंछदेउभनि. श्रीकृष्णले. जलासंधराजाकनकहंसभया. मोहिकथावैसंयासनमुनीले. जनमेजयराजा
 कन. कहंसभया. मोहिकठानैमिषारंयवीषे. सुतनामापौरानीकलेमौनकादि. अथहासिहेरुकासहिहेरुवनकहं
 दाभया इतिश्रीमहाभारतेसभापर्वनीजरासंधवधेएकविंशोऽध्यायः २९ जरासंधउवाच. हेरात्मनहोतिमिहे

रुतिवैरभावकैलेगयाथाकोजानी. मैलेआकाशितले. वेर २ चिंतनागरिसमुद्धिहेरु. मिहेरुकोमैलेअपराध
 मैलेगयाकोमदेबदेन. तिमिहेरुकोमैलेअपराधमैलेगयाकोनभयापधि. निरापराधभयाकोमकरा. स
 नुभनिकिनमादछौ. लातिमिहेरुनन. अपराधनभैकन. सनुभनीजानुभया. वडासानीसकोहेईन. धर्म
 दौआपधि. देखजेघयापधि मनकोसंतापहुंछ. जोधर्मजान्नी महारथीक्षत्रीयभैकन. अपराधनभया
 कोमनुभैकन. सनुभनिजादछ. जोक्षत्रीयदुर्गतिकनप्राप्तहुंछ. देखज्येदेवीरउत्रंछ. देसमासंदेहदेन
 सर्मसंधयाताल. इतिनैलोकमाधर्मजान्नीदेरुले. नितिमितर्धर्ममार्गमाख्याभवियका. अत्रधर्मकनस
 झाउंछन. अरुधर्मकनसझाउंदैनर. तत्त्वअर्थकेहीअपराधनगन्नी. आकाधर्ममारुंछा. दसोमन. द
 कोअपराधदेनभशि. जादाजादेवेलेसभयाकामासदेरुलेकोल्यारैक्यानकोलदौ. दतिजलासंधलेको
 ल्याकोतुनिकन. श्रीकृष्णलेकोल्यभया श्रीकृष्णउवाच. हेमहाशुक्रकुलमादकजनामपूतानिस्कंद
 तत्त्वलेकुलकोमनुसाधनागरि. कुलकनईथाउछ. तत्त्वअर्थ. एनीहेरुतिमिमाथीआइपयो. हेजलासंध
 देसदेसकासगाहेरुल्यारैकन. तिसवैरागाहेरुलाई. मानीकोइछा. आकावसगरिधुनीरायादौ. दलोक
 धौवभयाकोअपराधगरिकनपनी. मैलेकेहिअपराधगयाकोदेनभनिठाददौ. हेरुपत्रेषतिमिस
 भैकन. साधुसज्जनभयाकासगाहेरुकन. कलगरिमार्नुकोजदौ. दकसयरागाहेरुकन. दकठागरि
 तिनीहेरुकन. महारुद्रलाईवलीदिनु. कोजदौ. दसकारनले. अकआकुलेगयाकोपावकोकुलनो

गजर. हे नृप धर्मशरिजया का हा मि हे रु धर्म को रक्षा गर्नु सक दौ. धर्म को रक्षा गर्नु विषे सम धर्म को रक्षा गर्नु. अधर्म
 को संशय गर्नु दिना दे नौ. महा देव लाई मनुष्य हेर मा दिवली दिमा को कसै लेपनी देव्या को दैन. साति मिले कसो गरी
 मनुष्य वली दि कन. संकर म हा रुद्र कन. आराधना गर्नी ईदा ग दौ. मानी सुभै कन मानि सहाई पणुत ल्यानुको
 दौ. हेवार्थ बुधी नमा को जला संध. तिसी ले ग या को ज सो कू कर्म को ग ई द. मनुष्य ले जै न जै न. अवस्था मा
 जा जा कर्म गर्दैन. सोही सोही अवस्था मा. उत्तर उत्तर कर्म को. कल पाउछ. तस अर्थ जाति जात कु पुत्र को क्षय
 गर्नी भया को. तिसी कन मानी को नीमी व. साति जात भाई का रक्षा गर्नु कन. हा मि हे रु आ ई र ह्या दौ. हेर ग र
 यम मर्त्य लोक मा. मदे बि नृप दिवात अरु पुरुषा धि क्षत्रीय को द दैन भानि. जो हा दु धौ. सो ति मो व रु
 तै. उद्धि विद्या को महा म सिरा जा भै कन. युद्ध मा मनी ले स्वर्ग पाई छ भनी. जादा जां दै. रन मा म दि कन. अ
 तुल भया को स्वर्ग विषे को जा वैन. स्वर्ग मा म न रा बिकन. रन ज रा मा दि दाली कन. क्षत्रीय हेर ले. वडा
 वडा लोक कन जित द हन. हेन र श्रेष्ठ. स्वर्ग कन दिना वेद हन. स्वर्ग कन दिना कुलो यम हे. स्वर्ग क
 न दिना तप त्या हो. स्वर्ग कन युद्ध विषे मृत् हो. संपुर्ण गुन ले पुर्ण भया को. ई द्र जो छ सा. सय अथ
 मेध यज्ञ ग दि कन. संपुर्ण दैत्य हेर कन जीति. गगल साव कन पालना रक्षा गर्दैन. स्वर्ग विषे जाना
 लाई. ति मो ज सो ज गरा कसै को प नि देव दे नौ. स्वर्ग जानु कन ति मो ज सो वैर भाव क त्यो हो ला. मग

भित्तिका. अधिक सेनावाइकन. वहुतवली मोधुभनि अहंकारगर्भो. तेराहुवलको अहंकारहोईन. हेरा
जन. मनुष्येविषेपराक्रमधैनभनिहेलानगर. एकभंडा एकधन. हेराजन. मवैभदा मैवतियोहु
भन्या. योअभिमान तिमोकाहसंसभन्या. जाहसंसतिमिभंडावलीयोसंगभगहरेन. ताहसंस
हेनरेवर. तिसासमानवलभयाका. तिसाभदाअधीकवलभयाका. हेरेवर. आहुवरौवरमा. आ
हुभंडादुर्बलमायोअभीमान. अहंकारनगर. हेरागर्भ. पुत्रमंत्रीसेनाले सहितभैकन. जमलोकन
जाउ. योतिमोवलपराक्रमकन. हामिसहनुसकहु. तसअर्थतिमिलाईयमाभंदो. वहुतअहंकार
गनीलेकातिविथीराजा. वहुतधराजा. इतीहेरसेनाले सहितभैकननामभैगया. तिमिसीतजुहुगनी
कोईछाले आयाकाहमिहेरुगालनसेईनो. योतिमीनिशुभजान. महविकेसलानिप्रमथानभया
काहुअहु. इदुवैजना. नरमध्येविरभयाका. पाहुअहुनरभीमसेनहुन. इदुवैकामामावेलाति
मासनुभयाकोहुअभनीमकनजान. हेराजन. पुथगनाकोनिमिअतिमीकनहाहुंदो. खिर
भैकनहामिसंगपुथगर. हेमाथक. तिमिलाईजिउनाकोईछाभमाहुदि. तिथुनिशयाका राजाहेर
कनहोदिदेउ. नदिभन्या. तिमिजमलोकमाजाउ. यतिथीहुअकावरनसुनीकन. जनासंधराजा
कोदाभया. जनासंधराक. हेरुअ. तिमिहेरुलेमकननजितितिराजाहेरकमेगदिहोदाईलेजा

नमकुंला. एकजना^{कन}नीधोदनायेन. श्राहमैलेन. जित्ताकोकुं. जहिंद. सर्वेकनमैले. जित्ताकाव. क्षत्री
 यकाधर्म. दतिकेकहं. न. आका. वराक्रमले. जितिकन. वसगवि. आका. ज्माई. भा. भयो. मग. न. देव
 ताका. निमित्र. ज्माई. कन. एकथा. गरि. रा. व्या. का. तिरा. जा. हे. रु. कन. क्षत्री. य. भै. कन. आ. जु. ति. मी. हे. रु. का. दर
 ले. म. क. म. ग. वि. दो. वि. दे. उ. ला. ति. मि. हे. रु. का. बुं. धु. किं. ले. द. रा. ई. जा. न्या. म. हो. ई. न. सै. ने. ले. स. हि. त. भै. कन. यु. क
 ग. हो. ता. प. नी. मत. या. र. धु. दु. वें. ति. र. वा. त. ग. धी. र. धि. कन. यु. द्ध. ग. रौ. ला. भं. दो. ता. प. नी. मत. या. र. धु. ति. मि. ति. जं. न. ५
 ना. मा. एक. ज. ना. मित. एक. य. के. यु. ध. ग. धु. भ. न्या. प. नी. मत. या. र. धु. ति. मि. हे. रु. इ. वें. ज. ना. म. एक. ज. ना. भ. न्या. प.
 नि. मत. या. र. धु. ति. मि. ति. न. ज. ना. म. एक. लै. ले. यु. द्ध. ग. धु. भ. न्या. प. नी. मत. या. र. धु. ति. मि. ति. हे. रु. ति. न. ज. ना. पा. ले. मित. के. र. प. वा.
 र. ग. र्हि. म. द. त्के. ल. धु. भ. न्या. प. नी. मत. या. र. धु. ति. मि. हे. रु. ले. ज. ता. प्र. का. र. ले. ल. दु. ना. को. इ. दा. ग. धु. उ. म्. प्र. का. र.
 मा. मत. या. र. धु. वै. सं. पा. य. न. मु. नि. ले. ज. न. मे. ज. य. रा. जा. कन. क. हं. धु. वै. सं. पा. य. न. उ. वा. य. : हे. म. हा. रा. ज. उ. रा.
 मे. ज. य. : भ. या. न. क. क. र्म. ग. न्या. भ. न्या. वा. वि. र. हे. रु. सं. ग. यु. ध. ग. नी. को. इ. दा. भ. या. का. ज. ला. सं. ध. रा. जा. ले. य. ति.
 वृ. ता. त. लो. लि. कन. आ. का. रा. ज. य. वि. धे. आ. का. पु. व. स. हे. दे. व. कन. राजे. भि. धे. क. दे. उ. भ. नी. मं. त्रि. प्रो. हि. ता. दि. ला. ई.
 आ. जा. दि. कन. त. या. र. न. या. हे. म. र. त. र्ध. भ. मो. रू. दु. आ. ई. ला. ग्या. को. स. म. य. वि. धे. आ. का. से. ना. प. ति. को. मि. त.
 भ. को. र. श्री. व. से. न. भ. न्या. का. ई. दु. वें. ज. ना. कन. ज. ला. सं. ध. रा. जा. ले. म. न. ले. म्. य. र. ना. ग. र्हि. भ. या. हे. रा. ज. न. र. प. हि. ले.

हंसरुदिभकभनिनाडकलाथा. मनुष्यलो कमा. सर्वेलेमान्माका दसवेला तिरुवैजणा भयाकुंदि. इतिनजनावितयु
धगुरुकनवरुडियाकुंदो हो. भनिमनले समुच्या. हेपुर्वसाईल. दसममयविषे. २० धीवलभद्रसीत. जरासंध
कोडुलोयुधकुंदावेदि. जरासंधको. मृगुभीमसेनको हातमाध. यादवहेरुले मारुं सक. यादवेनभानि आका
सवानीभयाकी. आतामानीकनवलभडकी भाई संपुरी लोका काप्रभुभयाका. श्रीकृष्णले. वलवानभं
रावनि. वलवानभयाका. सिहसमानपराक्रमभयाका. पृथिवीविषे भयानकपराक्रमभयाका. बुधीमान्
मथ्यसुरयाभयाका. दत्ताजरासंधराजाकन. थापेले मान्माईदागदीभयनर. भनी. वेसंयायनमुनीलेजन
मेजयराजाकनकहंदाभया. सोहीकथानैमिषारन्यविषे. सूतनामा यौरानिकले सोनकादि. अठासिहजारस
बिहेरुकनकहंदाभया. इति श्रीमहाभारते सभाषवर्णी जरासंधवधे द्वाविंशोऽध्यायः २२ वेसंयायनउवाच
हेजनमेजय तहापदी. सत्यपराक्रमभयाका. यादवमथ्यसुरयाभयाका. वक्ताभयाका. श्रीकृष्ण जोध. सो
युद्धगुरुकन. निब्ययबुद्धीशरिकन. युद्धगर्नी लाईतयारभयाका. जरासंधराजाकन. केहीवरुनकोत्सा
भया. श्रीकृष्णउवाच. हेराजंन. दैत्यमथ्यसुषेभयाको. तिम्रो जुवाईकंसकन मान्माईमकुं. भयानकपरा
क्रमभयाका. हीडुंकराक्षसकनमान्मा. भीमसेनईकुंन. केरिमहाजा ज्वल्यतेजभयाका. अग्निदेवता
कनप्रसन्नगशाड्मा. पांडुवरुनदाहगर्णीविषे कुसलभयाका. इत्यर्जुनकुंन. हासिति नजनामा. कुं

६३

६३

स१०

ससंग युधगनीको. तिम्रोमध. जुहुगर्नुकनको तयार रहवम्. सोतीमीभन. एति श्रीकृष्णका वरुन सुनी. जरासं
धको दामया. जरासंध उवाच. हे कृष्ण तिमिमदे श्रीवर २ भागी जान्या. ताधीन मैले जीती होआको. वोल्ने
मा वरुत कुसल भयाको. तिमिमितक्या युधगर्नुध. अजुनयानिसत्र युधमा मात्रै कुसल हुन. तिनमगप
नीक्या युधगर्नुध. संग्रामविषे अर्थी कवाड वल भयाका. भीमसेनस गगर्धग शैला भनी. महातेजस्वी भ
याका जरासंधले. युधगर्नुकन. भीमसेनकनवर्द्ध भया. ताहापदि. युधगर्नुकन. तयार भयाका जरासंध
राजा कन पुरोहितले. रोडि फुल किमाला. संगल भयाका. अरु सीज वस्तुयानिली कन. साति स्वत्सयन
गदिदिया. गंधा दस्तलाईदिया. रोडिलाईदिया. मालापहिराईदिया. व्यथा छोडाउन्मा. मुर्छा छोडाउन्मा. भो
लथलाईदिया. आसिर्वादिदिया. दस्ताप्रकारले. यमि भयाका. पुरोहितले साति स्वत्सयन गरियाका. ज
रासंधराजाले. क्षत्रीयको धर्म समझिकन. दिव्य भयाको. कवरुप हिर्दी भया. मतुकल गाडुदा भया. कया
लको केस साँझिकन वार्धुदा भया. दस्ताप्रकारले. रननुमिको तयारि गरिकन. वुर्थी मान्नु भयाका. डर्ला
ज्दोपराक्रम भयाका जरासंधराजाले. भीमसेनकन वोल्दा भया. हे भीमसेन. म. तिमिमित युधगर्नु.
धर्मसित जित्माको ज्ञेयध. एति भनी कन. ईद्र माथि वल नामा दैत जाईपयाउँ. भीमसेन माथि जरा

६३

संधराजा जाईपया. तहावली श्रीकृष्णसंगमंत्रनागवि. स्वसामनमंगलगरिकन. मुखगनी कोईखाले. महावलि
 मोभयाका भीमसेन जोधर सो. जरासंधमाथि वेगले जाईपया. ता हाउ प्रात. भीमसेनर. जरासंध दुई
 ना. नरविषे मिहजलाभयाका. वाहुसल्लभयाका विरभयाका. परमबुसभयाका. परमपरयको आ
 कांछाभयाका. वसाप्रकारका विरदुवैजनालरनुलाग्या. भीमसेनले. जरासंधकनवेर २ हेनुला
 ग्या. जरासंधलेपनी भीमसेनकनहेनुलाग्या. हातसमाति दुवैले. आफुतिरवैरनुलाग्या. लातफेक
 नुलाग्या. दुवैजनाले वाहुमातालि दिकन. वाहुबंधवाथी वाकिरलाको. दोरि कंयाउनुलाग्या. भया
 नकस्वर निकालनुलाग्या. दुवैले दुवैका कधिमासमातिकन. आफुतिरनुवाउन्माजलीगनुलाग्या.
 वेर २ थकादिनुलाग्या. हेप्र सो. अंगमिलाईकन हातले हात. घुंटा ल घुंटा. चातिले चाति. कयाले क
 पालकन हातनुलाग्या. साझो साझो अंगलो हातरनुलाग्या. फेरिखुदि. हातकन. अतिवेगलेनमाउनु.
 तलमाथि उलाउनु. २ मुठिकादधुनु. वसागरहको. वित्रहस्रभेन्याको दुवैलेगनुलाग्या. फेरिदुवैज
 नालेकारमा दुवै हातले जाईकन. बंधनगनुलाग्या. दुवैका. अंगअंगमाठेलापयाका. दुवैजनाले
 जोरसितसरिलेसरिकन. दयामा. दुवैजाण का अंगअंगकाठेला देवीन. आगोनीकालरनुला
 ग्या. वज्रप्रहारगयाऊ. अंग २ लेप्रहारगनुलाग्या. फेरिवाहुपासगरिकन. दडुगदि. मुकीकहा

५३

ल ६

रगनले. भयानकसदनिकालि. नसाताकीताकिलातले हांनुलाग्या. साझोप्रसरगनले नाडीपर्यंतवेद
 नाभयाका. दुवैजनाले केरिछातिमा मुर्किप्रसरगनुलाग्या. केरिदुवैजनाले परसिरमा समाति. दुवैहातका
 अंगुलाका अंगुलिवाधी. सीरसीरथथाडनुलाग्या. मत्रभयाका हातिकरायाऊ. दुवैकराडनुलाग्या. दुवैज
 नामेधगझीऊ. गर्जभयाका. लातले रुपेतामा. भयानका. दुवैसिहऊ. कोथभयाका. परसपरवडावडा
 आवागरिहेनीभयाका. दुवैले हातसमाति. बेरी २ युद्धगडाभया. दुवैअंगले अंगकनपीदितगरी. दुवैका
 हातले. अंगलोद्यालिदवाडनुलाग्या. वेदमाछातिमिलाईकन. दुवैहातले साझोवाटिकिनुलाग्या. के
 रीपिठियापरिवात. हातपंथाई. दुवैहातले पठसमातितांनुलाग्या. कुतिलडनामानिपुनभयाका. दुवै
 जनाले. कतिमासमातिपछान्नादाउगनुलाग्या. केरिदुवैले कोषापाईकन. मुर्किले हातनुलाग्या. वे
 तकोमनीवात हातपंथाई. दुवैहातले वेतअथाईतानि. आकाछातिमाकठमाल्याई साझोगरिअथाई
 दुवैदुवैकनधकादिनुलाग्या. केरिगोडाले गोटुअलछाई. छातिलेथकामारिलो ताईकीरपान्नाऊ
 गतिगनुलाग्या. केरिपिठमाछातिमिलाई. दुवैहातकाविवाठ. गलामालेजाई. तालवाधीसिरनमाडना
 गरितानी. पछिलोहरमाछुडालेवजाडनुलाग्या. केरिदुवैजनाले एकएकहातसमाती. आकातिरतानी
 मडलाकारगरिधुमि. दुवैजनाले. दुवैहातले. दुवैका. गलामा. कठोरगरिसमाति. कपाललेकपालकन

हंनुलाग्याः केरिदुवैजनाधुतिकन. अलीकपधिपधि सरिदुगुरिजाईकन. वाहुकोथकामानुलाग्या. केरिदाहिना
ततले. मुदकीगहि. एकताउमाताकी. रुक्याईकन. अकाटाउमा हंनुलाग्या. केरिदुवैजनाले. दुवैकाजेरा
समाति थापुतिरुकि कूनुलाग्याः केरिदुवैजनाका दुपिसमातितानुलाग्याः केरिदुवैजनांधीसंधीयाईकन. मुकि
लेहि कीउनुलाग्या. केरिमुकिवाधीकोषापाईकन धुसा मानुलाग्या. हेराजन. यत्तातनहले अने
कप्रकारसित. भीमसेनकोर. जगसंधको सुधकुनुलाग्याः यत्तासमयविषे. इदुवैकासुधहेनुकन. सहर
वासिब्राह्मणहेरु. बूडहेरु. श्रीजनहेरु. थाया. बालवृद्धसवैजनाहेरु. थाया. तिनीहेरु. थाया. लोक
लेताहावाप्रभैगयो. टेलाटेलगविचारैतिरुवातधेरितमासाहेनुलाग्या. यत्तासमयविषे. त्रिदुवैजनाको. भ
यानकसुधकुनुलाग्या. दुवैहातले काधमासमातिबेधिकन. नमाउनुलाग्या. केरिउतानंगविधिरवा
नुकन. गोडासमातितानुलाग्या. बलवानमयेब्रेष्ठभयाका. दुवैजनायनमहर्षितभया. वरसेरुडाउहेन्या
भयाका. वरसेरुजिरनाको. थाकांधाभयाका. विरहेरुसवैजनाले वज्रलेहान्याके. मुकि लेमर्ममर्मता
किहानुलाग्या. संग्रामविषे. वृत्ताबूरकोरु. इदुकोसुधभयाके. जगसंधकोर. भीमसेनको सुधकुदावेदि
मंडलाकारगवि. दाहिनावाहु धुस दावेदि. तमासाहेन्याभयाका. सहरवासिहेरु. ब्रासलेपुथोपुथोसरिफ
गकवात तमासाहेनुलाग्या. केरियकहातसतिर. दुवैलेतानुलाग्या. दुवैलेदुवैकनयेकादिकन. पंधि

हताशमा. सुगतिगर्हलाग्या. केरिदुवैलेदुवैकन. तेछोगरिवसा. न्यप्रकारगर्हभया. केरि. दुवैलेदुवैकाडा
 डमासमाति. वेगलेरुदुकाईदा. हिनुवाउदुवैकावामा. विडडोगादनुलाग्या. घुदले. घुडमापघानुला
 ग्या. तहापछीवडा २ सदलेकशईकन. दुवैलेगर्जमानगर्नुलाग्या. गालागालीगर्नुलाग्या. दुगालेहा
 न्याऊगदिमुर्तिप्रहारगर्नुलाग्या. छातिफराकभयाका. शरुजुदुविषेलाभा २ हातभयाका. वाडुजुदु
 विषेदुदुविषेकमलभयाका. एलाविरहेरुदुवैजना. दसहजारहातिकावलभयाका. फलाभकावडा २
 गजवाजसा. वाडुलेवाडुजुधेगर्नुलाग्या. हेमहागजजनमेजययलाप्रकारले. मल्लमध्यगदिकन.
 जशसंधराजाले. वडतभारिभयाको. एकगदाकनभीमसेनलाईदिया. एकगदा. श्याकुलेलिया. के
 रिदुवैजनाले गडाजुधेगर्नुलाग्या. ताहापछिविरुभयाकादुवैजनाले. वज्रगताभयाकोगदाले. प
 रस्यरहनुलाग्या. तरहतरहकासंडलाकारलेकिरि. दाहिनावाडुकिर्नुलाग्या. उत्तरसमयमा. रंगभूमि
 मा घुमिघुमिनायन्यादुवैजनानतुवालोहायाऊइनभूमिमा. दुवैविरुभभीतभया. तहापछी. वज्र
 यातभयाका. सदभयाजलोगदाप्रहारकोदुर्लीखडो. वदुकातासदनिस्को. मल्लभयाकादुर्दंतारुहा
 तिकाधुधुडावेरि. दाटपुर्जिसदनिस्कोऊ. गडाघुजाकोसदकुनुलाग्यो. हेभारतयलाप्रकारले
 दुवैजना. लीदालेवललेतेजलेपराक्रमलेवनोवरभया. विरहेरुकाधुधुमा. दुवैजनावरोवरभया

दुवैजनाकेहीविसेवन्नमनः हेराजनः कार्तिकमहिनाकाप्रथमदिनमाचारंभयोः पुंयत्रमोदसिपय्यन्तः
दुवैजनालेः वरोवररातदिनमुद्धगयाः दुवैजनाथाकेनरः शतुदसिकादिनभरिमुद्धगरिः शत्रीकासमय
माः मगर्धदेसकाशजाजरासंधकनः वहुतपरिसमभयोः मुद्धदेविननिवृत्तभयाः पुंयगर्नाकोईदागर्दीभ
यनरः भीमसेनकनपनिहुलोपरिश्रमययोः थाकनलाग्याः यस्ताप्रकारलेथाक्याकाजरासंधकनदेवी
जनार्दनश्रीकृष्णजोहः सोः नमानककर्मगर्नीभयाकाभीमसेनकनः सिद्धाशरलेदेवास्मिन्नकनः मा
न्यादेलायहिहोमनितेजवठायाकैः आशागर्दीभयाः हेभीमसेनः संग्रामविवेथाक्याकोः सन्नकनवीरु
पाईदेनः उत्तैप्रतावलेपाईहः सन्नकनसाकैपीदितगरामायदीः आकैआफुप्रानकनदोडलाः तत्पर्यंत
हेकोतेयः यत्पराजकनः पिदादिनुजोअधः दुवैहातसायुतगरिः सावधानभैकनः पुंयगरः यतिश्रीकृष्ण
लेआशागयाकोः सुनीः जलासंधराजाथाक्याकोवुहीः कसैलेवनीजीतिनसकनुभयाकोजरासंधकनः मा
नकोनीमितः भीमसेनलेहुलोकोपलिदाभयाभनिः वैसेपायनसुनीलेः जनमेजयराजाकनकहंदाभ
याः सोहीकथानेसिषारंन्यादिबेः सूतपौरानीकलेः सोनकादिअठामिहजारसिंहिरुकनकहंदाभया
ः इतीभीमसभाइतेसभापर्दिनिः जलासंधवधेवयोविसोधाय २१ ॥ वैसेम्यामनउवाच हेजगमेज
यः ताहापादीविरभयाकातिदुवैजनाः केरियुद्धगर्नुलाग्याः नानाप्रकारलेप्रहारगर्नुलाग्याः यस्ताप्रकार

ले. मुंयगदीवरा. भीमसेनपनीसाप्रीथाका. ताहापची. यादवदेरुका. आनंदवर्धाउन्माभयाका. श्रीकृष्णकन. ८
 भीमसेनकनकेलाभया. हेमाधव. श्रीकृष्ण. अवतामपनीसाप्रीथाका. दयापात्माभयाको जरासंधकन
 वनभूमिमाजितनुसकिंन्याधेन. अवमेरासरिमा. वलपनीभयन. एतिभीमसेनकावरनसुनी. जलासंध
 लेमार्तुकन. भीमसेनका. तेजवधाउदा. उमकाउदा. श्रीकृष्णलेभीमसेनकन. आशागदीभया. हेभीमसेनति
 मासविमादेकलेदिमाको जोवलख. वायुदेवताका जोवलख. आशुमोवलसवे जरासंधमाथी शरदेवधाउ
 हेमहाबाहु. अवीपरवतमध्य. जेचभयाको. गोमेतपर्वतविषे. वलभडजिसित. जरासंधकोरुधुंऊनामा
 आकासगानिभयो. हेवलभड. मोरुमूर्तिभको महावधी. जरासंधकोमृत्यु. भीमसेनकोहातमाध. अरुकासे
 लेपानिमार्तुकुंन्याधेन. एतिआमवानीभयाको हा मिलेसुने. एसेअथलि. वलभडजिलेको विदिमा. य
 सोनभयाहुं दिवलभडजिका वाहुसंग भेतभयाको जिउदोको फकिंगयाकोध. अववायुपुत्रभयाका. महा
 वलपराक्रमभयाका तिमिले. एतजरासंधकनजित. एतिश्रीकृष्णका आशासुनी. महावलभयाका. भीम
 सेनले. सनुकनदमनगनीभयाका. महावलभयाका. जलासंधकन. आत्मतवेगलेठारिकन. सवफेराधुमा
 ईकनभूमिमापानी. धारी. जलासंधका पिठमाडवे घुटारोविदुवेकाथेमासमाति. धनुनमायाजेनमार्
 वेर. दुलिकन. सिहनादगदीभया. एतअत्रसरमा श्रीकृष्णले जरासंध. जन्माको. जरासंध.

सिले दुई तरि मिल्या को. सवै वृत्ता त ज्ञान्या भया का. श्री कृष्ण ले. केहि वृद्ध को हां गा फा पाउँ गरि. भीमसेन.
लाई संकेत ई सारा गरि देखाउदा भया. प्रहार गन्या मध्ये. जेव भया का. भीमसेन ले. तो संकेत दुहि. सनु भ
या को जरा संघ को. एक गोडा थापा एक गोडाले. कुल विकन. दुवै हात ले सनु को. श्री को गाढा समाति कन
दे गले डुलाई. शुद्धा र दे विन सिमा संम. आधा आधा गरि. मत भया को हाती ले. वरो वृद्ध को हा गा सी
पाउँ. भीमसेन ले जरा संघ कन चिदी भया. जरा संघ को सरीर दुई क्रीक भै गयो. एक गोडा एक अंड को
आधा लिंग. आधा कति आधा पिर. आधा छाति. एक दुद एक हात. आधा नाक. एक आधा. एक कान. आ
धा कपाल. आधा सिर भया का. दुई वंड सवै लोक ले देखा. एसा प्रकार ले भीमसेन ले जरा संघ कन मादी मा
भीमसेन जमी को बडो भयान क सह भयो. हेम हारा ज जन मे जय. भीमसेन गद्दी को संपूर्ण दानिका भ
यंकर. जमा को सद ले. मम गर्भ दे सका संपूर्ण पुजा प्राणी हेत तया. संपून गर्भ नी ली हेत का. गर्भ पात भयो.
भीमसेन का सिंह नाद सुनी. जरा संघ क रा या को सुनी. सवै मा गथे हत ती कन. योका सद भयो. हिमाल
य पर्वत फु तो कि. अथवा पृथिवी का तो कि. एसा प्रकार ले करा डै. म गर्भ दे सका पुजा हेत. सवै भीमसेन
का सद ले निरुद्धा. का हो का हा हो भ नि हेत आ या. तां हा ड्यां त. राज दर्श र का. मुल ठोका को श्री काठ.
मुत्ता को मानी स को आउँ. मया को जरा संघ कन छोडि. रात्री विषे सनु कन. सदन गन्या भया का. श्री कृष्ण

श्रीममेन. श्रीमर्जुनकन. इतिनजना. वसुतर्षकन प्राप्ताभया. हेभारत. दुर्बिंदभया को जरासंधको. सरिरदेवि मग
 धदेसका. सर्वप्रभुजापानिहेरुले बटोहा हातकारया. ताहापधि. श्रीममेनकन. श्रीकृष्णले. श्रीमर्जुनले. मा
 वास. मावासनी. श्रीकृष्णमालिकागर्दीभया. ताहाउप्रांत. फेरिप्रभुभयाका श्रीकृष्णले. जरासंधलेथुनीरा
 व्याका राजाहेरुकन. बंदिबानादेविन. छोराईदिंदाभया. बंदिबानादेविन. निम्क्याका. तिराजाहेरु. मली
 नभयाका. सुधालेदुर्वलभयाका. सुबसुकाका. लामालामा डाक्रिकेसनभयाका. गिरिदोनि विवेपर्वत
 का. श्रीगुडविषे. धुमिराबूनाले दुःषितभयाका. यत्ता राजाहेरुले. श्रीकृष्णकन देव्या. कता त्वरूपले देव्या
 भन्याउप्रांत. घनस्यामभयाका. पीतांबरपट्टियाका. छातिमा श्रीवत्सकोविंदभयाका. चारवाहुभयाका.
 संभवकगदापट्टालियाका. कमलकापत्रजलानेत्रभयाका सुंदरभयाका. पुत्रनवदनभयाका. म
 करकृति कुदलले सोभीत. मतुकले सोभीतभयाका. माला. बाला. कतिमून. वाहूबंधले युक्तभयाका.
 गलामा कौस्तुभ. मनीले सोभीतभयाका. वनमालाले सोभीतभयाका. यत्ता भगवान्कन. तराजाहेरु
 लेव्यार. आवालेधियाऊँ जिमालेरायाऊँ. नाकलेमुध्याऊँ. दुवैहातले. श्रीकृष्णलीकागयाऊँ. प्रेमभाव
 श्रीकृष्णकापाउमा. सिरलेधुवाइप्रनामगर्दीभया. श्रीकृष्णका दरसनवाउनाले. बंधनको दुषधुया
 का. श्रीनंदलेपरिपूर्णभयाका. राजाहेरुले. श्रीकृष्णकन प्रसंतागदि. देरदेरप्रणामगर्दीभया. ताहा.

पक्षी श्रीकृष्णलेपताकालेयुक्तभक्तो जगत्संकोरथजो जनागरी इतरथविषे भीमसेन अर्जुन इंदुईभारिला
 ईश्वरई आकृष्णरथीभक्तनः सरिमाकतिवनीधारा नभयाका संपुर्णका सिद्धभयाका सवुकनजीत्या
 भयाका ति वंदिषाना देविषं द्योदाईलायाका राजाहेरुलेमहीतभयाका भगवान् श्रीकृष्णजो दंनलो
 त्पोदिवेरथमाकृष्टिगिरिबुजदेवीनः निंकंदाभया हेराजनः सहोदर दुईभाई भीमसेन अर्जुन इंदुवैजो
 लेयुक्तभयाको श्रीकृष्णसारथीभयाको रनभुमिमावेरवेरवल्पाको फि याको हुनाले अनेक सवुकनमा
 र्गभयाको सवैराजाहेरुले जीतिन सकनुभयाको संपुर्णधनुईरले गमिन सकनुभयाको त्पोदिवेरथवहु
 तैसो भायमानभयो जोरथमाकृष्टीकन इंदुविष्णु दुईजना तार कामयसंग्राममा फियाथो त्पोदिवेभया
 कोरथ पाकगयाको सुईनको जलोकातिभयाको सुवर्णलेखरितभयाको किंक निरुद्रघंटिका जालले
 सो भायमानभयाको मेघगर्गी जलो सोरभयाको जीत्याभयाको सवुकनमार्गभयाको जोरथमाकृष्टी
 कन इंदुलेखिरविरभयाका एककंम सयदैतहेरुकनमा थाथा येसोदिवेरथयाईकन श्रीकृष्णभीमसे
 न अर्जुन इतिजना वहुत बूरभया पुरुषश्रेष्ठ मत्सरथमाकृष्णका पाडवहेरु दुईभाई लेयुक्तभयाका
 श्रीकृष्णकनदेविनः मगधदेसका पूजाप्रानीहेरु सवैले आसर्ग्य विष्णुयमानुलाग्या दिवेदिवेघोडाले
 युक्तभयाको वायुसमानवेगभयाको त्पोदिवेरथ श्रीकृष्णसारथीभैकन वनाले वहुतसो भायमानभयो

हेलारत रथम धेव भयाको तेसर थाविष्य देवताका प्रभावले रथन छोई कन बडु भै रत्नाको धा जाई द्या निषया
 जसो कांति भयाको चारको सदेवीन देवि न्या भयाको लोख जा देवि कन श्री कृष्ण ले गरुड कन स्मरन गदी भ
 या उलै वषमा गरुड थाई पुग्या श्री कृष्ण ले एम धजा मा वस न नी आरा गदी भया भयान क भयान क मुख भया
 का धजा मार ह न्या भयाका भूत गण ले सहित भै कन रंग क द ते म धजा विषे वडी भया हेन रकोष म ध्या इत म ममा
 हजार किशोर भयाका मूर्खि रें दुःख ले पनी हो दिन स कना भयाका सर्व हेरु का काल चरु प भयाका गरुड जोध न
 सो उध जा विषे वहुत स्य भीत भया हेरु रन लो रथ क तै वृक्ष हेरु मान ला म्या सल ले न कुटु म्या देवता मनुष्य ले
 युक्त भयाको यमो रथ को धजा मा गरुड जिव स्या वि तै कै लोख जा वहुतै उजा देवि या हेन प मय गे मी जसो सद्ध भयाको
 तेसर थमा यठिकन पाड व हेरु दुवै तना ले सहित भै कन कोने अर्थ मा पनी न बुक न्या भयाका श्री कृष्ण जोध न सो
 वेग ले रथ चलाई जांदा भया जो रथ ईद्र देवि न वसु रा जाले पाया वसु रा जा देवि न बृह द्रथ रा जाले पाया बृह द्रथ रा
 जा देवि न क्रमै ले जरा संध रा जाले पाया कमल का पात जलान न भयाका महा यमी भयाका श्री कृष्ण जोध न सो
 गीरी वृज देवि न बाहिर निस्की कन संम मे दान मा स्थी र कुंड भया ताहा न गग वा सि ब्रांल न आदि ग या का संपुर्न
 लोक थाई कन श्री कृष्ण के न विधी पूर्व क पूजा स का र ग नुला ग्या हेरु जन वंध न दे वि न धु द्या का तिरा
 जा हेरु ले श्री कृष्ण कन पुजा गदि सुति गदि के दि व रन को ल दा भया हे महा शरु तपाई धं न्य इ नु रु छ तथा

श्रीकान्हावाले. महादेविन. हासिहेरुकायौ. देवकिकन. आनंददिनाभयाका. भीमसेन. अर्जुनईरुईकावललेशुकभ.
 याका. तथाभीविषे. योधर्मकापालनागनीकासकेहिआभुयैधेन. हेविहोदुर्लभोभयाका. गीरिदुर्लभविषे.
 जरासंधनृभीविभमानकतलारका. पाकविषेदुवाका. राजाहेरुकाउदारगयाकोयोदुर्लभस. पाउनुभयोभाग्यका
 जोरले. हासिहेरुकन. बंधनदेविन. मुकगगारुभयाको. योजसदेदिवेमानभयो. हेपुरुषोत्तम. अवहासिहे
 रुले. क्याकामगर्नुपछि. प्रनामगनीभयाका. हासिहेरुकन. आशागर्नुह्वस्. हेपुरुषधाय. जोरकामगर्नुकन
 आशागर्नुहोला. सोकामपुगोभनीजानुहोला. एतिराजाहेरुलेवितीगयाकोसुनी. संपुर्णईद्रियकामालिकभया
 का. महामनुषवादारभयाका. श्रीकृष्णले. राजाहेरुकन. आवासरगदि. योधभरोसदिकन. आशागर्नुभया. हेरागहे
 युधीभीरराजाले. राजसुयज्ञगगनीकोईछागधन. धर्मनामविषेपुवत्रभयाका. चक्रवर्तिहुनाकोईछाभयाका
 मुद्रिहिरराजाकायगविषे. तथाईहेरुसवैजानाले. महायहुनपछि. एतिश्रीकृष्णकाआग्यासुनी. सवैराजाहेरुसुसि.
 मैकन. आशामिरुठई. तथासुहृत्स्वस्वभनीवितीगदि. अनेकप्रकारकारतलीकन. श्रीकृष्णलाईचुका
 उदाभया. ताहावधौ. कष्टदेविन. छोदायाका. ईराजाहेरुदेविन. धनलिमाहुदियसघदछ. लीनाहोकिहोईनभनी. स
 नलेविश्वरगदि. योधननलीया. ईभक्तभयाका. राजाहेरुका. शीतमादुवहोला. लिनेहोभनि. भगवान् लोक
 ठिनसित. मोरनादिथनलिदाभया. यस्समयमा. जरासंधकापुत्र. महासन्धीभयाका. सहदेवभन्याका. मंत्री

मेरुकाकरलेसहितभैरव. पुत्रोदितथाधिलाईकन. वहुतप्रकारकारन. श्रीकृष्णकाहजुरमावकाई. वहुतनभ
 भैरवनामगदि. दुवैहातजोडि. मनुष्यहेरुकादेवताभयाका. श्रीकृष्णकाहजुरमावगभया ताहापछीसंपुन
 पुत्रविवेकमभयाका. श्रीकृष्णलेतिथ्याधिक. मोलजान्याअनेकत्वलिकन. मलाईपनीक्यापोगधनभनी. भयले
 आत्मनतर्थाको. सहदेवकनअभयवरादिकन. मगधदेसकासालिकदुल्ल्याईराजाभीसेवगदि. जलासंधकागादिमा
 सहदेवकमवसाल्दाभया ताहापछिराजोभिसेवयाईकन. कृताधनयाकाहैसंगेजत्येभयाका. महाबाहुभयाका
 सहदेवजोछनलो. श्रीकृष्णसीतमिलीगुलियेक्याभावगदि. भीमसेनमित. अर्जुनमितमिली. पांडुवहेरुदुवैजनाले
 आदरसत्कारगदिमाका. महात्माभयाका. श्रीकृष्णपांडुवहेरुले. अभीसेवगदिमाका. जरासंधराजाकापुत्र. सहदे
 वराजाजोछनलो. श्रीकृष्णकाआज्ञायाईकन. मंत्रीप्रोदितादिलेसहितभैरव. केदिआक्रासहरवीषेप्रवेसगदी
 भया हेपुत्रवलेष. परममोभाले. पुत्रभयाका. श्रीकृष्णजोछनलो. भीमसेन. अर्जुनलेसहितभैरव. नानाप्रकारकाटेरे
 रत्नलीकन. सबैलोकलाईगोटभरोसादिकन. वेगलेइथइलाई. इंदुप्रस्थविषेजादाभया. इंदुप्रस्थपुत्रावधि. ती
 नैजनारथदेखिन्. ओर्दिकन. युधीस्थीरराजाकाहजुरमाजाईकन. धूसनयाका. श्रीकृष्णले. युद्धिकीरराजाक
 न. केदिबचनबोलाभया. हेमाहराजयुधीछिर. भाग्योकाफलले. भीमसेनले. वलवाभयाका. जरासंधकनमा
 या. वंधनमावयाका. राजाहेरुकनछोडाईल्याया. हेनृपत्रेकभाग्यकाफलले. बाहुनलगाका. भीमसेन. अर्जु

न. इदुवैजनाकुसलक्षौमसित. केरीआक्रानगरआर्युगा. एतिभीकुसकावहनसुनी. मुद्रिछिरगजापुतीभैकन. श्री
कुसकनविधीपूर्वकपुजागर्दीभया. भीमसेन. अर्जुनकन. अंकसलिकागदाभया. हावधि. जलासंधमारिया
याधि. कुईभाईलेकसाईल्यायाकोयसवाईकन. भाईहेरुलेसहीतभैकन. मुद्रिछिरगजावहुतहरबसित. सुभभो
गगर्दीभया. ताहाइवात. मुद्रिछिरगजाले. पहिलेभीमसेनसितविचारसल्लहगरी. अर्जुनसितमतोगदि वं.
धनदेभिरदोडाईल्यायाकागजाहेरुकन. पूनासकारगरी. आकना २ राजसमाजाननिवीदादिदाभया मुद्रि
छिरगजाको आशावाईकन. तिरगाहेरुप्रसन्नभैकन. छोताबरा. नानाप्रकारकारथकथीकन वेगले आ
क्रा २ देसमाजादाभया. यत्ताप्रकारले. महावुधीमान्भयाका पुरुषमठेसिहजताभयाका. जनार्दनश्रीकु
सले. पांडवहेरुवात आक्रुसबुजलासंधकनसराइदाभया सत्रुकनसर्दरगर्दीभयाका श्रीकुसलेमुद्रिपूर्व
कजसंधकन. भीमसेनलेमादि सत्रुसाधनागदि आक्रापूरिहारकाविद्यजानाकोइछाले. मुद्रिछिरगजासित
सल्लहगरीवीदाभै. कुंतिगनीसितविदाभै. डोपतिगनीसितविदाभै. सुभडासितविदाभै. निमसेनसितवि
दाभै. अर्जुन. नकुलसहदेवसितविदाभैकन. धौमेमुनीसितविदाभैकन. रथमध्यब्रेखुभयाको. जरा
संधकोरथजीतिल्यायाको. धर्मराजा मुद्रिछिरले. श्रीकुसलाईदियाको तेसदिवेरथमाचठिकन. वेगलेर
थचलाईकन. मनकोजसोवेगभयाको रथकोसहले. दिमाविदितामा. सदायमानगगाईकन. भगवान् श्री

कृष्ण जो धन सो. द्वार का पुरि विवे जांदा भया. ता हा वधि. मुद्दि छिर आदि पाव पांडु वहे रुने. उत म कर्म ग-या भया का
 श्री कृष्ण कन. पुरि क्रम ग द भया. हे भारत देव की का. आनंद वधा इ-या भया का. मुंथी छिर आदि पां वं पां डु वं हे रु
 ले भगवान् श्री कृष्ण द्वार का ग या वधि. पांडु वहे रुने रु लो जे व पाई कन. जरा संध कन सा या को. राजा हे रु कन व धन
 देवी न. जो रा मा को काम ले रु लो य ल पा या. हे राज न. पांडु वहे रु ले द्यौ पति ग नि कन व रुत धिती देवा. हव वटा उत
 ला म्या. इत्त म म य विवे जो ग्य भया को. धर्म अर्थ. काम ले सहित भया को का र्य विचार ग रि. धर्म राज मुंथी छिर ग
 जाले. धर्म सित पु जा हे रु ले पाल ना ग द भया भनी. वै सं म्या यन मु नी ले जन मे जय राजा कन क हं ल भया. सो दिक ठा ने
 मिषार म विवे. सूत ना मा पौरा नी क ले सो न का दि. अठा सि ह राज अ धि हे रु कन क हं ल भया. इति श्री महा भारते
 सना व र्व नी. जरा संध व ये ना म अतु वि ल्ख्या य २५ वै सं यान् इ बा र हे म हा राज जन मे जय अर्जुन ले. धनु म ध्य
 श्रेष्ठ भया को गां डी व थ रु पाई कन. अक्षय भया का दु र्त कर्म पाई कन. दिवे भया को ध्वं जा र थ सो भा पाई कन. मु
 थो छिर राजा कन. के हि व रु न बो ल्दा भया. अर्जुन उ बा र हे म हा राज. दु ख ले प नी पाई न स क नु भया को. मन मा वि
 क भ या को गां दि व ध नु. मै ले पा या को ध. अरु क मे रा वा न ध न. श्री कृष्ण ज ता प क्ष ध न. स व हे रु ले गं म न भ
 या का. ग रि ध न. य स व ल य रा क म. ए ति स वै मै ले पा या का ध न. ए ति सा म ग्री पाई कन. अव लो मै ले व जा ना व टा
 इ म्या हो न नी ठा डु धु. दे स २ का रा गा हे रु कन जी ती क र ल्पा ई कन. ह रु र ल्पा ई रु ठा उ ल्पा. इ त र दि सा मा दि ग वि ज य
 ग र्ज क न. व थो या ति धि वा र. न क्ष त्र. मु रु र्त भ या को दि न. वि वे जा त्रा ग रि. म ज्ञा धु. म ल्पा ई म्या शा दि नु ह व स

वैसंपायनमुनीले जनमेजयराजाकनकहृदय वैसंपायनउवाच हेमहाराजयति . अर्जुनकावचनमुनी धर्म
 राजासुधीछिरले केहिगभीरभयाकावचनबोलाभया सुधीछिरराज हेअर्जुन ब्राह्मनहेरुलाईजाति
 स्वस्तिवाचनगई . स्वस्तिवाचनगई दुजनहेरुका संताववथाउनाकोनीमित्र . ईष्टमित्रकाहृषवठाउनाकोनीमित्र .
 उत्तरदिसामादिगविजयगनुकनतिमिजाउहेवार्थ तिरोअवस्यजयहोला मनलेचीतायाको सवेकामपुला द
 तियुधीछिरराजालेआशादिमापदि पार्थअर्जुनजोघनसो महलकरलेसहितभैकन अनीदेवतालेदियाको .
 अद्भुतकर्मगर्भीभयाको दिवेरथमाचटिकन उत्तरदिसामादिगविजयगनुकन वधीयादिनमा ब्राह्मनहेरु
 लाई स्वस्तिवाचनगईजादाभया . तसोप्रकारले भीमसेन . नकुल . सहदेव . इतिवैजनायनि सेनेलेसहीत
 भैकन तिनेदिसामा दिगविजयगनुकनगया भीमसेनपुर्वदिसामागया सहदेव दक्षीनदिसामागया नकु
 लपदिमदीसामागया यत्ताप्रकारले चारभार्इचारैदिसामागईकन दिगविजयगर्दनाया सुधीछिरराजापरम
 सोभालेयुक्तभैकन . ईष्टमित्रमुहद्वनलेसहितभैकन पांडुवप्रस्थानयाको पांडुवनदाहगदिवसायाकोदिवे
 गदिवनायाको जगामाराजगर्दभया भनीवैसंपायनमुनीले जनमेजयराजाकनकहिसुनाउदानया सोहिकथा
 सूतलेसौनकादि अठासिहजारस्रष्टिहेरुकनकहंभया इतिश्रीमाहाभारतेसभापरर्षनि दिगविजयनामपंच
 विख्येयामः २५ जनमेजयउवाच हेब्रह्मन् वैसंपायन पांडुवहेरुले दिगविजयगत्याकोवृत्तांत मला

इविलारलितकहनुहवम् मेरोविताहेरुको महाशक्तिवसुनीकन मलाइसिन्तोषकुंदैन यतीजनमेजयराजाकाव
 वरसुनी वैसंपायनमुनिकहंदर वैसंपायनउवाव हेराजन पाडवेहेरुलेयारैभार्ले यकेयोडिसामादिगवि
 जयगदि संपूर्णवसुंधरापृथ्वीकनजीमाथा तसुविषेपहीले अर्जुनले दिग्गीजेगयाकोवृतात कहुसुनु
 हवम् महाबाहुभयाका धनंजय अर्जुनजोघनूसो थोरैमेहनतले थोरैपराक्रमले आर्जुनदेस का
 लकुदेस कुलीन्ददेस दतिदेसकाशजाहेरुकन सेनालेसहित मंडलाधीसभन्याकाछोटा र राजाहेरुले सहितजीति
 कन तिजीतिमाकाशजाहेरुलेसहितभैकन दुवैहातलेवरोवर धनुहाभाभयाका हुलोतवत्यालेयुक्तिभयाका
 अर्जुनले साकल द्वीपकनजितरदाभया साकलद्वीपवासि जोराजाहेरुधीयातिसवै आक्रा २ लक्षदलीकन अ
 र्जुनमाथीजाइपया अर्जुनकालक्षरसितंधोरजुहुभयो हेभारतलेष्टसाकलद्वीपवासि महाधनुर्धरभयाकाति
 राजाहेरुकन अर्जुनलेजिति आक्रावसगदि तिनीहेरुलेपनीसहितभैकन प्रागन्योतिषपुरविषयादाभया
 ताहाप्राग्योतिषपुरमा भगदत्त भन्याकावदाराजाथीया तिरसित अर्जुनको महाधनधोरजुहुभयो तिभग
 दत्तराजानीउहेरुले किरातीहेरुलेसहितभैकन सागरवासि अरूपवासिराजाहेरुलेसहितभै अरूपनीथेरैरा
 जाहेरुले सहितभैकन अर्जुनसित आठदिनसंम युद्धगदि संग्रामविषे कतिपनीनथाक्याका अर्जुनक
 न भगदत्तराजाले अलीकनवोल्दाभया भगदत्तउवाव हेमहाबाहु संग्रामसविषेसोभीतभयाका इन्द्रापुर

अथाका . तिमिसा यो वराक्रम जोग्यध्व मवनी ईदृका संगिफु संग्राममा ईदृभंदा वराक्रममा थोरैमा त्रैमयति
धु . मुदु विवेतिमा सन्मुख विषे यतिदिन संसको . उहर्नु सक्न्मा थियो . हेकुंतिपुत्र तिमिले रक्षा गत्या को
करुकरोहे सोमकनभन . मैले क्या काम गर्नुपर्छ हेपुत्र आकासगर्नुकन तिमि भन्नुला त्यो काम मैले
वसेग गिदिउला . यति भगदत्त राजाका वरुन सुनि अर्जुन बोल्दा भया अर्जुन उवाच हेराजन् कोरवमथे
छ भयाका . धर्म ज्ञानमा भयाका . जरागर्न विषे मिल भयाका . अधीक दक्षीणा दिन्मा भयाका . दक्षाधर्मरा
ज मुधी छिर्लाई कर दिनुपर्छ तपाईं पिता तुल्य भयाका तिमिले मानु कन जोग्य हुनुहुन्छ तपाईं माथी आशा
खलाउनुहुन्छ . प्रीतीले दिनुहुन्छ यति अर्जुनका वरुन सुनी भगदत्त राजा बोल्दा भया भगदत्त उवाच हेकुंतिपु
त्र . मेरा लेखा जस्ता तिमिछो मसो मुधी छिर्ग जाहुन् यो तिमिले भरणको सबै थोक मगरुला . अरु पनि क्या
गर्नुपर्छ सो भन यति भगदत्त राजाका वरुन सुनी . अर्जुन बोल्नु कन तपाईं भया भनी बैलमा घन सुनी ले जन मेरा
मराजा कन कहंदा भया सोही कथानै बिचारिने विषे सुतले सो न कहिकन अजामिहजार ॥ सुबिहेरु कन
कहंदा भया इति श्रीमहाभारत महापर्वनि बहुविंशोऽध्याय रई अर्जुन उवाच हेराजन् मैले भन्ना
को . कर दिनाले सबै थोक काम गवाको हुन्छ अरु केहि काम गर्नुपर्छैन भनी . दक्षा पुकारे . भगदत्त राजा
कन जीती धनं जय अर्जुन जो छ सो कुवेरले पालना गवाको उत्तर दिमा तिर जादा भया केहि अर्जुन ले अ

शिपिपरवत उपशिवरवतकन . जीदानया . पुरुषमयेनेष्टभयाका अर्जुनले संपुर्णपर्वतकनजीति .
 परवतवासिनागाहेकन . आफ्रावसमागधी . तिनेहेकदेवीन . मुक्तार्थनलिकन तिसर्वपर्वतवासि
 हेरुलेसहितभैकन उल्लूकभयाकोदेसका मालिक . वृहत्तराजामाधीआईपया : हेराजनरमृदंग . भेदि नागरा . सं
 षईपादिवाजाकासदले . रथकावांग्राकोसदले हाथिकरायाकोसद . योराकरायाकोसद . अनेकजोडाक
 रायाकोसदले . पृथीकंपमानगरिकन . अर्जुनआईपयाकोसुनीकन शत्रुसंभसेनालेसहितभैक . वृहत्तरा
 जाजोघनर . उल्लूकनगरदेविन निष्कि . अर्जुनसित . युद्धगर्दभया . हेनृप . अर्जुनकोर . वृहत्तराजा
 को . वडोईष्टभया ताहापधी . अर्जुनकापराक्रमकन . वृहत्तराजालेसहस्रसकेनर . परवतेखरभयाका .
 वृहत्तराजाले . अर्जुनसगयुद्धगर्नुसकुंभाधैनभनीठहराई युद्धदेवीनफर्कि . अनेकइतलीकन . अर्जुनलाईक
 रदिया . दत्तात्रकारले . वृहत्तराजाकनकिति . वृहत्तराजालेसहितभैकन . सेनाविदुराजामाधीआईपया सेनाविदु
 राजाकन . तत्क्षणमाजीति . मोदापुर . मुसामापुर . वासुदेवपुर . सुसंकपुर . उल्लूकापुर . उत्तरापुर . वसि
 देसका राजाहेककनजीती . सर्वैराजाहेकसितकरली . अर्जुनले पंचजनभयाकोदेसहेककनजीतदानया
 ताहापधी . सेनाविदुराजाका दैवप्रवृष्टभयाकोसहरविषे . शत्रुसंभसेनालेसहितभैकन . अर्जुनपुवेस
 गर्दभया केदि . समर्थभयाका महातेजस्वीभयाका अर्जुनजोघनरसो आफ्रालत्करजीतिलायाका

देस २ कालकर . राजा हेरुले सहित भैकन . विश्वगञ्जराजा माधी जाई पया . पुरुवंस मध्ये जे वनयाका . वि
 श्वगञ्जराजा कन . संग्राममा जिति . महारथ भयाका . पर्वतवासा हेरु कन जीती . सेनाले सहित भैकन .
 विश्वगञ्जराजा का महारमा प्रवेस गरि . पर्वतवासि डाकु हेरु माधी जाई पया . दानभरमा तिहाकु हेरु कन जीती . उ
 त्तवंस केठनयाका स्वासनी लोग्न्या भानि . केहि वेग रतन भयाका . जसमा धिमन लाग्यो . उसै सित रति सं
 भोग गर्नी भयाका . यत्ना सात गन कन . अर्जुन कन जित्या . ताहापदि . क्षत्रीय मध्ये जे वनयाका . अर्जुनले
 कास्मीर देस का वीर भयाका . क्षत्रीय हेरु कन जिति . मंडला धिमनयाका दस जना . सुदुराजाले सहित ग
 रि . लोहित राजा कन जीत दा भया . केहि . श्रीगर्त देस . दर्व देस . को कनक देस का बज्रत क्षत्रीय हेरु कन जिति .
 अभीमार्दिकन जिति . उरगापुरि वासि . रोचमान राजा कन जीत दा भया . ताहापदि . पांडव मध्ये जे वनया
 का . अर्जुनले रमाई लोभयाको . सिंहपुर का मालीक . श्रीरामुद्रराजा कन संग्राममा जीति . सुप्रदेस कोल
 देस का राजा हेरु कन जीत दा भया . केहि . मद्रुकन मान्य भयाका . अर्जुनले . संपूर्ण लत्करले सहित भैक
 न . बाझीक देस का राजा सित वडो युद्ध गरि जीती . आक्रु वस गरि . सारभागनयाको लत्कर आक्रु लाईली . दु
 त्तापुद्रा का . चोडालत्कर . ताहे छोडि . विरभयाका . अर्जुनले : उरद देस को . वोज देस का राजा हेरु क
 न जीती . ईमान दिसा मारहंया . वनमारहंया . प्रवेडाकु हेरु कन जीती . परमकावीर वनवासि . सर्वै लोक कन जीती

माषिक हेरुमाधि जाईपया : तहां माषिक कोर. पांडव अर्जुन को भयंकर जुद्ध भयो तारकासुर कोर.
 इंद्र को जुद्ध भयाज तो अति भयानक युद्ध भयो ताहा पछि त्रिभी का राजा का वृभैकन अमल जात का
 वरुत वेग ले जाया भयाका हेरै थोडा ल्याई कन अर्जुन लाई कर दिया यत्ना प्रकार ले माषिक राजा लाई व
 सगरि हिमालय पर्वत खेत पर्वत कन जीति पुरुष मध्ये ब्रेव भयाका अर्जुन जो दुस्सो खेत पर्वत.
 मावास वसदा भया भनि वैसं पाप मन मुनीले जन मे जय नाजा कन कहंदा भया लोहिक ठाने मिषा इन्ध वि
 वे सुतले सोन कादि अठा तिहारा माषिक कन कहंदा भया इति श्री महाभारते सभा पर्व निदि
 र्विजयो नाम सप्तवीर ध्यायः २७ वैसं पाप मन ईवार हेराजर तिगीर भयाका अर्जुन जो दुस्सो
 खेत पर्वत नाधि. वासक मी भयाका अर्जुन किंपुरुषा वास भयाको किनर हेरु का देस मा जाईपया
 ताहा पछि महाअघोर जुद्ध गरि संपूर्ण किनर जन जीति वसगरि करली कन. गुल कः हेरु लोर का गरि
 राया को. हाटक देस मा जात भया ताहा गुल क हेरु कन. विना पुढे वुझाई स मुझाई जिति मान स सेवर
 विवे जात भया ताहा ईंद्र का पुत्र अर्जुन ले. बडुर माषिक हेरु कन देखा. मान. सरोवर युकि कन. हात क
 पुरका अधिवात वडा २ गंधर्व हेरु ले रक्षा की को. गंधर्व जन कन जीत्या ताहा गंधर्व. नगर मा. ति
 तीर क माष भयाका. मांडू क भयाका थोडा रंग विरंग का वडिया उत मजात का दिख भयाका

वहुत घोरा अर्जुन लेपाया . ईदु कन आनंद विन्या भयाका अर्जुन जोध सो . ताहा विनयनी के रिउतर दिमा
मा जाई कन . हरि वर्ष देस मा पुरुष भया . महा पराक्रमि भयाका अर्जुन ले . सो हरि वर्ष देस कन . गी
न्या को ईछा गर्ह भया . यतो समसमा . इम देस का द्वारपाल हेरु महा वल पराक्रम भयाका . वडार
सुरि भयाका . पुरुष हेरु आई कन . अर्जुन का पराक्रम देवि पूर भैरुन . गोला भया . हेरा धर . वर
देस कन ति मि जीव नुस कुं न्या धै नौ . फर्क . दस भीत्र जानु धै न . हे मात . जो न मनुष्य दस देस भीत्र प
सला . तो मनुष्य को स्वरूप कि रिजाय . वसे देस का फा नि हेरु जलो होई जाला . मनुष्य हेरु ले
यो देस हेरु साकि न्या धै न . आता जित्या माफि क का को हि देवि देन . हे अर्जुन उत कुरु भया का ई नै ऊ
न . यात कसे मित पनी . दुद्धु न्या धै न . हे कौतेय . तिमि दस देस पत्यावनी के हि देव न्या धै न . हे
पुरुष व्याघ्र तिमिले . दिग् विजय गरि सको . मिमो पराक्रम देवी . तिमि हेरु वहुत पुरनयो . हे विरअ
वति मि न्या ईछा गर्हो . तिमि हेरु ले को काम गर्नु पछ . सो आता गर तिमिले आता गया को . अव
स्य मानुध . दति द्वार पार हेरु ले भया को सुनी . अर्जुन अलि कहसी बोला भया . हे द्वार पार हो . व
हु सां न भयाका . धर्म राजा दुहि विरले . रकवति हुना को ईछा गर्ह न . तस अर्थ . दिग् विजय गर्नु क
न आया को महु . मनुष्य मित विरुध . तिमि हेरु का देस मा भीत्र पसुं देन भया . मय स्या धै न . प

रंतु मुद्रि विरराजालाई. यम किं पीर के हि कर दिनु पद्य. एति अजुन का वर रसुनि. तिहार पा रहेरुले.
 तेर देस मा वन्माका. दिव्य॥ २ वस्त्र आमत नील वर्न भया को. सोम वस्त्र नाना प्रकार का दिव्य भया का
 दाला. अने कतरु का गहना ललाई कन. अर्जुन लाई कर दिया यत्ता प्रकारले. पुरुष मथ्यत्रे
 य भया का अर्जुन ले. उत्तर दिसा जिति. दिग् विजय गरि. उत्तर दिसा मा रत्ना का. संपुर्ण क्षत्रिय
 हक सित नाना प्रकार का. बहुत संग्राम गरि. सबै कन जीती आक्रा वस गरि कर ली कन. सबै देसर
 का. राजा हेरु देषीन्. नाना प्रकार का रत्न धन. जातर का घोडा. तिहा को जलो. चीत्र विधी व कार
 गनमाका. सुग को जस्ता वर भया का. वायु का जलो वेग भया का. नाना तन का घोडा ली कन. ह
 थी घोडु रथ. पीसा दा वरु रंग मेनाले सहित भै कन. विर भया का. अर्जुन जो धन ले. क किं के रि. उत्तर
 मनमा को सहर. इन्द्र प्रस्थ धी वेजादा भया हेरा जंन. विर भया का अर्जुन इन्द्र प्रस्थ पुग्या पद्य. भर्म
 राज मुद्रि पीर का हजूर मा जाई कन. मुधी विरराजालाई प्रनाम गरि. दिग् विजय गरि ल्या या कार्य
 न. नाना प्रकार का रत्न चीज घोडा. सबै थोक वक्रा उडा भया ता हा पद्यी. मुद्रि विरराजाला वरुत बुमि
 भै कन. अर्जुन कन. दर्शन मा जा उनी. आशा दिया अर्जुन आक्रा दर्शन मा जादा भया मनी. वैसंवा
 यन मुनीले. जन मेरा मरा जा कन कहं न भया तोहि कथाने मिषा बने विषे मृतले सोन कादि अथाति

प
हृत्कनकविहङ्गकनकहृदयभा इतीश्रीमहाभारतेसर्वावर्णिः इतरदिग्विजयोनाम अष्टाविंशत्याया
:२८॥ विसंयायनरुधावः हृत्कनक दसैसमयमापराक्रमिभयाकाः भीमसेनपनीधमराजपु
थीकिरुसित विद्याभौषवदिसामाजादभया हेमरतमापुलः सवुहेरुका मोकवर्धाइन्मा भयाकाः भी
मसेनजोद्यन्तोः हातिघोडाइथलेयदिपुर्नभयाकोः कवचपट्टिपाकोः अनेकजोथालेयुक्तभयाको
इरलाग्योभयाकोः परचक्रकनमर्दनगन्धीभयाकोः दत्तापुकारकोः कोजलेसहितभैरवकनः प्रता
पिभयाकाभिभूतसेनजादभयाः नरविशेषिंघजलाभयाकाः भीमसेनजोद्यन्ताः पांचाल
हेरुकाः देसमाजाईकनः पाणालहेरुकननानाप्रकारकाः इषामलेवुकाईसमुकाईकनः वृ
दभयाकाभीमसेनलेः गंडुकभयाकाः विदेहभयाकाः राजाहेरुकनः धोरेकालमाजीतिः
समर्थभयाकाभीमसेनलेः दमार्नभयाकाः देवहेरुकनजीदाभयाः ताहादमार्नदेवकामातिक
लोककाहर्षवर्धाइन्माभयाकाः लुधर्मा राजालेः सत्त्रयत्त्रनलिकनः भीमसेनमितभयानक
तरहलेवाहुहुहुगर्जभया भीमसेनलेलुधर्मा राजाकनः वाहुयुधुमाजीतिः माहात्माभयाकाः सु
धर्मा राजाकोवलपराक्रमदर्षिवहुंतपुत्रभैरवकनः महावलभयाकाः सुधर्मा राजाकनः व्याप्रा

सेनाका माली का सबै सेनापति का । मुख्य सेनापति तुलसी । भयानक पराक्रम भया का भीम सेना जो धन
 सो । ताहा देवी न पूर्व दिशा मागां दा भया । हेराज न । मह सेने ले सहित भया का । भीम सेने ले पृथ्वी
 कंपमान गराई वेग ले जाई कन । अथ सेने धर राजा । महावल भया का । रोचमान राजा कन थो
 देय दिभन ले जिति । वलवान् भंदा वलवान् भया का । महा पराक्रम भया का । भीम सेने ले पूर्व दिशा
 कन जीती । ताहा देवी न । अली कदक्षिणतिर जाई कन । पुर्षिदन गद भया का बटो सह र कन जीती
 सुकुमार जा कन । सुमीत्र राजा कन वसगदि । धर्म राजा युधी छिरका आशाले । खेदि देस का राजा
 महा पराक्रम भया का । सिन्धुपाल माथी जाई पया । हेराज न मेराय । खेदि राजा सिन्धुपाल ले पनी
 दिग् विजय गनु कन । मह सेने ले युक्त भे कन । भीम सेने । देस का नजिक आई पुग्या । मनी समा कर
 सुनी कन । तत्काल माउ थी । भीम सेने तित मिलु गया । हेमल राज । कुरुवंस मथे ब्रह्म भया का भीम सेने
 संग । खेदि राजा सिन्धुपाल ले नेत गया । वरुत सभमान आदर गया । दुवै राजा ले कुसल प्रजग गया
 दुवै कुल का कुसल दोम । दुवै राजा ले बुरदा भया । ताप ही सिन्धुपाल राजाले । संपुर्ण खेदि देस राज्य भीम
 सेने लाई नी वेद न गई । अली कहा ति भीम सेने कन वोहा भया । हे भीम सेने खेदि गी जय । ति
 मि क्या नि मित्र गदी । यति खेदि राजा सिन्धुपाल ले प्रजग गया पवि । भीम सेने ले । युधी छिर राजाले

अक्रवर्तिरुन्मार्गं भाग्यकोसवैद्यता तमुनाउता भया ताहावधि सीसुपालराजा जोधन सो भीमसेनका
भ्यासा मा नीकरदिना मापत्या हेराजन् ताहाउतात भीमसेन जोधन सो लैन्मले सहित भैकन ते
ऊरातत हैरे दिदेत मा तिसुपाल संग रहंदा भया ताहावधि चौध दिन मा तिसुपाल ले वहुत आदर सत्का
रग दिया का भीमसेन जोधन सो उतु रग सेनाले सहित भैकन कुमार राज्य विवेकात भया भ
नी वेतं पायरा मुनीले जनमेजय राजा कनकहंदा भया मोहिकटा नैमिवारने विवे सुतले सो न
कादि आथा सिहारा सविहैरु कनकहंदा भया ईती श्रीमहाभारते सभापर्व निभीमदिग्दिग
यो नाम एकोन त्रिंशति तमो ध्यायो ३२ वेतं पायन उवाच हेराजन् मनुक नमर्दन गन्धी भया का
भीमसेनले कुमार राज्य विवे श्रेणी संतराजा कनजीती कोतल देस का अधीपति वृहदल राजा
कनजीतरा भया के दिअ पोधा विवे धर्मज्ञा भया का महावल भया का दिर्घयज्ञ राजा कन थो
रेय विधमले जिति गोपाल कक्ष उतर को तल देस हैरु कन जिति महा हैरु का मालिक कन जिति
दा भया ताहावधि समर्थ भया जानि मसेनले हिमालय परवत का पवरा मा नानातरह का दे
स थोरै दिन ले जितिकन आक्राव मगदी भया यमा प्रकारले नानातरह का देस जी

तिकन पुरुषेष्टभयाका महापराक्रमभयाका वलवान्मध्य श्रेष्ठभयाका पांडुवभीमसेनले सं
 ग्राममादेशीर नहत्याभयाका कातिराजकन सुवाहुजाकन सग्राममाजिती आक्रावसग
 रि सुपार्श्वदेसका अधीवाह गजवर्तिभयाका कथराजासित युधिगदि वलाकारिले जिती वा
 डव श्रेष्ठभयाका डलीर दोपराक्रमभयाका महावाहुभयाका भीमसेनले मात्मदेसकन
 जीत्या मलदेस अनघदेस अजयदेस पशुभूमी ईसवैदेसजीती दोरादोरा पर्वतहेरुले
 सहितगदि सध्यारपर्वतकनजिती उत्तरमोहरागदि जंशभया केदिकुतिपुत्रवलवान् भ
 याका भीमसेनले वत्सभूमिकन वलैलेजिती अर्जहेरुका अधीपतिकनजिती नीषाथ
 देसका अधीपतिकनजिती मनिमान् आदिगयाका वज्रराजाहेरुकनजितरशभया ताहाप
 दि भीमसेनले हलैलेगदिकनवेगले दधिनमलहेरुकनजिती भोगवान् पर्वतकनजिती
 तर्मकभयाका वर्मकभयाका राजहेरुकन सत्ताहैले जिती थोवैपरिश्रमलेजकेराजाकनभी
 राभया केदिसकभयाका वर्धनभयाका ईनेहेरुकन हयकाईकनजीत्या ईद्रुपर्वतका
 नजीकमा विदेहदेसमावतिकन भीमसेनले किशती हेरुका अधीपति सातजनाकजि

ई ५

तिपराक्रमिभयाका भीमसेनले सुप्रभयाका प्रसुप्रभयाका राजा हेरु कनजीती मगध राजा
 माजाई दुग्धा तातपधि महावली भीमसेनले डंडराजा डंडधारराजा कनजीती तिस वैराजा हे
 रुले सहित भैकन जीरिपुत्र माजाई कन जलासंधराजा का पुत्र सहदेवराजा कन बोधनरी सुदि कन
 करलिकन तिसहदेव आदिगयाका सवै मागध हेरुले सहित भैकन बलवान नयाका भी
 मसेन कर्ननाथी जाईया हेराजन् पांडव मध्यजोष्ठ नयाका भीमसेनले उतरंग तेनाले सती
 त भैकन सशुचाति नयाका कर्णसिंह पुडुगरी संग्रामविष भीमसेनले आकावाहुवल
 लेनादि कोसिकी जातिरुमा वात नया महाबल नयाका महातेजस्वी नयाका पुडुवालुदेव कन
 जीती वंगदेस का राजा हेरुमाथी जाईया भरतवंस मध्यजोष्ठ नयाका भीमसेनले वंगराज कनजी
 ती समुद्रसेनराजा वंद्रसेनराजा तांमलिपुत्रराजा कर्पतदेस का अधिपतिराजा सवदेस का राजा
 यतिराजा हेरु कनजीती सागरवा सि संपूर्ण ज्ञेय गनकनजिर राजनया दत्ताप्रका रुले नाना
 तरुका वडुदेस कनजीती देसदेस का राजा हेरु देखिन् अनेक प्रकार का धन कली कन वा
 यका पुत्र बलवान नयाका भीमसेन जोध च लौहित नगरमाजा राजनया केरिमागववा
 तिसवै स्नेहराजा हेरु कनजीती सवैराजा हेरु देखिन् करली राजनया हेमावत भीमसे

नलेजिआका. तितवैराजाहेरले. करल्लाईकन भीमसेनलाईदिया. कसैलेनानाप्रकारकातनदिया. क
 सैलेरुंदनअंगुरुनानातरहका. दिशरवत्त. कामलोहिमोतीमानीकपंनाईयादि. नानाप्रकारका
 ज्वाहिरसुनकांदिमुगाईयादि. तयकोतीधनलेसहाभाभयाका. पाडवनीमसैनकनवर्कागसाईदिया.
 ताहापदि. भयानकपराक्रमभयाका भीमसेनजोधरलो. मोधनसवैलीकन. दिशविजयगर्गिक
 न आक्रादेसईद्रप्रविवे. युधीदिराजाकाहजुरमाजाईकन युद्धिस्थिराजाकनप्रनामगदि. दि
 शविजयगर्गिलायाको. सवैधनइद्राउदाभयाभनी. वेंसंवायनमुनीलेजनमेजयराजाकनकहं
 भया. सोहीकथानैमिषारनेविवे. सुतलेसोनकादि अथातिहजारकाविहेरकनसुनाउदाभया ई
 तीश्रीमहाभारतेसमायवर्नी. भीमदिशविजयगर्गिलोयायः ३० वेंसंवायनउदाय. हेराजन्. यत्तै
 प्रकारले. सहदेवलेपनी. युधीदिराजासितविदाभैकन. दिशविजयगर्गिकन. यक्षीनदिसामाजा
 दाभया. ताहापदि. समर्थभयाकासहदेवले. पहिलेसंपूर्णबुरसेनकनजीती. मात्पदेस
 का अभिपतीविनातराजाकन. वलवानभयाका. सहदेवलेवलाकारैलेजीती. आक्रा
 वसगर्गभया. केदिराजामधेवैकभयाका. दत्तवक्रराजाकनजीती. करलिआतुल्यार्

ईनका राजमा. इनै कन वसाली. सुमित्रराजा कन. मुकुंदा राजा कन वसगदि. अपरा मत्स्य
हेर कन जीति. पतञ्जलि भन्मा का. ओर देस मा कन जीति. निषादनू मिकन जीति. चरद वि.
सेनै क भन्मा को. गोवृगवर्त कन का दे जीति. बुधी मान्द भन्मा का सह देव ले. ओ निमत्त राजा.
कन जीति. नरनक्ष भन्मा का टलो राजा कन जीति. कुचि भोज राजा मा धिजा यिष या. कु
त्री भोज राजा ले सह देव आ ईपन्मा को देवी वि. प्रीती ले नृक भै कन. सह देव का आशा मानी
ली या. ता हा पछि. धर्म नृवर्ति न दि का तीर मा. जंन क राजा का पुत्र. भोज राजा कन जी
ति. सह देव जो धं सो दक्षीण मुख भै कन जां द भया. ता हा हा मे क भन्मा को राजा. अपर
से क भन्मा को राजा कन जीति. तीनी हेर देवी न. नाना प्रकार का रत्न करली कन. तिसवें
ले सहित भै कन. नर्मदा तीर जा द भया. ता हा पछि. अग्नि नी कुमार का पुत्र. प्रतापिन
मा का सह देव ले. अवंति देस का. माली क भन्मा का. महावल भन्मा का. वदाल कर लो पुत्र
भन्मा का विद अनुविद. इदुबे भाई कन. संग्राम मा जीति. देवै रत्न ली कन. भोज कटपुर
विजे जा द भया. ता हा पछि. कोसल देस का राजा कन जीति. वेना न दि का तीर मानी का
सगन्धी राजा. नाही न देस का राजा. अर्जुन देस का राजा. ता हा देस का राजा. आतवी क

७६

देवस्य राजा. गताधीराजा. पुलिंदराजा. दतिराजा हेरकन. पादुराजा कन. आनंद
 दिनीनमाका. वलवान्भमाका सहदेवले. संग्राममाजीति. ददिनमुखने जादा.
 भमा. केरिनकुलका जाई. सहवाकुभमाका. सहदेवले. या अराजा किमिति दिन.
 भरिमुकुगदि संग्राममाजीती. ददिनायथकन जादा भमा. ताहा किस्कुंधानाम प्रस्था.
 तनमाको. एकगुफा पेलापाया. उरगुफा विषे. सर्वेवांनरका राजा. मैदजन्माका रादि
 विदभन्माका. उद्वैजनासित. सात दिन पर्यंत. सहदेवले मुकुगया. तिवांनरराज दु
 वेतनाले. कतिपनीपरिभ्रममानेन. ताहा उयात. साहात्मा भमाका. मैदर दिविंदई
 दुर्वैवांनरराजा. सहदेवका उपर. वक्राष्टमनेकन धीती पूर्वक. केहि वक्रनकोत्या
 जमा. देवा दुवसा दुल. अनेक प्रकार कारत ठेरे लीकन. ताहि मज्जा उमानेन
 माका. युद्धिष्टीरराजाका कार्य सावि. नदम. ताहा वधि. द्वाकि भमाका. स
 वुकनमर्दनगन्माभमाका. नरमवेवेकुभमाका. पादुरसहदेवजा चनरा. अने
 कप्रकार कारत लीकन. साहिष्मति देत जादा भमा. ताहा नीलराजा सित वक्रन
 मानक सित मुकुभयो. सैनेकन क्षयगन्माभमाको अतिभमकर भमाको प्रारकन

दि

७६

भादिमा धर्मात्माभयाका नवसथेष्टेष्टभयाका धर्मराज युद्धिदिराजा जोधनसो हजानरुवा
लनहेरुले सहितभैकन आक्राभाईहेरुलेसहितभैक शातिहेरुदाभूभाईहेरु सुदुतरई
वमित्रहेरुलेसहितभैकन मंत्रीसवक वाकरहेरुलेसहितभैकन देस २ वाठ आयाका राजा
हेरुमेंत्रिहेरु क्षत्रीहेरुलेसहितभैकन साक्षात्भूतिमंत्रधर्मगयाहे यग्यमंदलविषे
जादाभया दत्तासमयसा सवैविद्यामा निपुर्नभयाका वेदवेदांगमापादगयाका
मुलुक्का देस २ काशालनहेरुथाईपुग्या तिमपुर्नब्राह्मनहेरुलाई धर्मराजायुधीदिर
का आशालेपूजासत्कारआदरभावगदि बलक २ दुत्माईकनवाठिया २ वस्त्रदिया तत्तैप्र
कारले हजानरु सिल्पकार कारिगरहेरुलाई वधीया २ वस्त्रदिया दत्ताप्रकारले आ
दरसत्कारगदियाका सुदरआसनविषावसियाका तिव्राह्मनहेरुले अनेकनाचशितं
न तमासाहेदै नानाप्रकारका कथावार्ताचलाउनुलाग्या हेराजन तिमहात्माभयाका
ब्राह्मनहेरु कोटिबानुपिउनुलाग्या कोटिकथावार्तागनुलाग्या कोटिवेदमंत्रपरनुलाग्या द
त्ताप्रकारले बान्नापिउना कथावार्तागनी वेदमंत्रपरना ब्राह्मनहेरुका रातदिन वेडोकोला

श्रीराम

॥६२॥

हलसदसुनीथो. देउ २ पुण्ड २ पाउ २. दसै प्रकारले कोला को इत्य यज्ञ विवे निसे सुनीथो य
ताप्रकारले. माहा मानमाका. पृथिविमादक विरजमाका. पांडव युद्धि विरजमाका. स्वर्गमा
इंद्रका यज्ञमाका. यज्ञ आदम कुतलागा. ताहाउप्रात. युद्धि विरजमाका. भीष्म पितामहलाई
होना चार्थलाई. धृतराष्ट्रलाई. विदुरलाई. कृपा चार्थलाई. व्याकुमाथी प्रीतिले युक्त भैया
का सवै दाजु भाई हेरुलाई लाउना कोनी मित्र. हस्तिनापुर विषे. नकुल कनयथाउदभमा भ
नीवै सदा यन सुनीले. जनमेजय राजा कनकहंदा भया. स्त्रिकथाने मिषादं एवमा. लूले सो
नकादि श्रम साहे जाद सविहेरु कनकहंदा भया इति श्री महाभारते सभाषवनी राजसूय.
त्रयोत्रिंशोऽध्यायः ३३: वे संपादन उवाच: हेभारत युद्धि विरजमाका आशाले. संग्राममात्रा
भयाका. नकुल जोछु सो. हस्तिनापुर विषे जाई कन. आदरसत्कार गदि. भीष्म पितामह
कन. नीम तो दिया. धृतराष्ट्र कन होना चार्थ कन. कृपा चार्थ कन. विदुर कन. अरु सवै
जना कन. निम तो दिया ताहा पछि. भीष्म पितामह आदि गमाका सवै ना जज्ञ कन जा भू
याका. प्रीतिले युक्त भैया. युद्धि विरजमाका राजसूय जज्ञ गमा को हेरु कन. मनिमय सभाहे

श्रीराम
श्रीराम

॥६२॥

ब्राह्मनको स्वरूप दुति गयो . दत्ता प्रकाशले दिसले गरिकन जायले माननयाका . अग्निदेव
ताकन . देवि . विष्णुयमानिकन . साक्षात् अग्निदेवता . आकैरलो धन भनि . नीलगौले
मिरले पृथिवि विद्युत्लाई : अग्निदेवता प्रनाम गर्दी भया . ताहा वदिके रिता वर्धान नैकन .
ब्राह्मन स्वरूप भयाका . अग्निदेवतालाई . नीलगौले उमे मयमा . आकै कंन्याकन . उ
मे सोपिदिया . मिरले भुईमा धुलाई . वेर प्रनाम गर्दी भया . ताहा उ प्रांत . आति सुदरि
भयाकि . राजपुत्रीका यानी ग्रहनगरि . दयश्वर्य ले युक्त भयाका . अग्निदेवता वहुत प्रसं
न नैकन . नीलगौलाकन आरागदी भया . हेरा जंनरति मिमाथी मप्रसंन भया . मसंग
केहि वरमाग . दति अग्निका वरन सुनी . मेरो मेन्यामा कसैको भयन हो सभनी . अभय
वरमाग्या . अग्नीदेवताले तथा सुभन्या . हेरा जंन . उमे दिन देवीन . माहिबमतिन गरिक
न . वलाफारले . जीहना कोई हाले . जो कोहि गजा हेरु गार्थ धुन . तिस वेरा ग हेरु

कन. अग्निदेवताले दग्धगदिदिध हेनरवेष्ट उमैदिनदेविन माहिषमतिपुरीमा श्री
जनहेरुकमैका कावुमारहन्मा भयनन्. आक्र २ ईवा लेखद चारिनिमैगया. उत्सदे
सकासवै स्वासनीहेरुलाई. अग्नीदेवताले वरदिया तिमिहेरुकन कसैले चारणा गनु
नसकोस्. यस्ता प्रकारले अग्नीदेवताले वरदान दिया को हुनाल. माहिषमति का
श्रीजनहेरुले. आक्रा पुरुष परपुरुष. भनाको विचारराषन्मा भयनन्. त्वामिका सरिर
मा अथवा अर्का को सरिरमा पति. अग्निदेवताले तिमिहेरु मित. रति संभोग गध
न्. भनी यको निश्चय जयाको. उत्सदेसमा श्रीजनहेरुकमैका. कावुमानरहिकन आ
क्र २ ईवा ले मनो ग्य गदि. यन्नि चार गनु ला गया. हेमा हा राज. उमैदिनदेवी. राजा हे
रुले. अग्निका जयले. माहिषमति देसकन. पतिग्या गगदिदिघा. उत्सदेसमा को हिपनी जान्मा
भयनन्. हेमा रात. धर्मात्मा भयाका. सहदेव जोधन सो. भदले चाकुल भयाको. अग्नि

म

लेखाप्रभयाको. आश्रयसैनिकनदेवि. कतिपनीकायेनर. रासमानेन. ताहापाधि सहदेव
ले. हातगोडाधोईकन. रुचीभै. आचमनरगवि. अग्निदेवताकन. सुतिगदीभया. स
हदेवउवाव. हेमगवान. अग्निदेव. तिमिलाईनमस्कारगधु. योमैलेगयाको दिग्गविज
यकोआरंभ. तिमैतिमित्रलेहो. हेपावक. संपूर्णदेवताहेरुकासुषतिमीहो. जज्ञतिमिहो. संपूर्ण
लोककन. सवैवस्तुकन. पवित्रगर्भाहुनाले. तिमिलाईहवाहनभंधन. संपूर्णदेवजोहन्सो
तिगानीमित्रभयाकाधन. तत्त्वार्थतिमिलाई. जातवेदाभंधन. चित्रविचित्रकाज्यालाभ
याका. चित्रभात्रतिमिहो. कसैलेयनी. लीनसकून्याभयाका. अनलतिमिहो. देवतामध्य
ब्रेष्ठभयाका. होमगयाकोषान्नाभयाका. प्रज्वलितभयाका. सीषाभयाका. तिमिला
ईनमस्कारहोस्. हेविभावसा. तेजधनभयाकातिमिहो. त्वर्गमाज्ञान्यादारतिमिहो. वि
श्वानरमुनिकापुत्रभयाका. कुमावकनउत्पन्नगगडन्याभयाका. द्युदेश्यलेयुक्तभया
उदगर्भभयाका. सुवर्णविद्यभयाका. दस्ता. अग्निजोहन्सो. मलाइतेजदिउन्. वा

गधर सो मालाई पान दिउर . पृथीवि माता जो धर सो . मलाई बल दिउर . जल देवता जो धर सो . म
 लाई कल्याण कर . हे सु रेश्वर . संपुर्ण जल का . उत्पत्ति स्थान ति मि हो . महा सत्त्व भया का ति मि हो . हे अने
 सबै देवता का मुख ति मि हो . ति मि सा मले म कन पवित्र गर . सभी हे रुले . बाल ल हे रुले . देवता हे रुले
 दैत्य हे रुले . सबै ले ज्ञा विषे . ति मिलाई हो म गर . पाप कन . ना म ग नी भया का . वायु का संभया
 का . सबै प्राणी हे रु का मरिमा . नी मर ह न्या भया का . ति मि हो . यत्ता स मले . म कन पवित्र गर . हे
 भगवान् . भुची नै कन मैले प्रिति मि त ति मिलाई . यत्ता प्रकार ले सु ति ग या मलाई तु कि देउ
 पुष्टि देउ ता मर्थ देउ . ति मिलाई वेर वेर प्र नाम ग धु वै संपावन मुनी ले जन मे जय राजा कन क ह दा
 भया वै संपावन उवाच हे राजन् यत्ता प्रकार ले . सह देव ले . सु ति ग या को . आ मे य मंत्र पटी
 कन . अग्नि कन जल मनु वे ले हो म ग ली . ते स मनु वे को देख्य बर्ध ला . वृथी बर्ध ला . सबै पाप देखि मु
 क्त हो ला . हे नृप . सह देव ले . अग्नि देवता कन . के दि वि ति ग र्नु ला ग्या सह देव उवाच . हे पावक यश को
 विष्णु ग र्नु ति मिले जो गवै न . ति मै नी मित्र मो . आरं भग या को हो . व को लि कन . मा डी रानी का
 पुत्र सह देव ल . अग्नि का ते जले उडि म भया को तर्प्य को आक्रा से ना का मो ह दा मा . भुध भया को
 जमिन मा पान निले सिं वी कु स ओ च्छाई भुचि नै कन . अग्नि कन पुन म गरि . सुर शा भया . अ

अग्निदेवता सहदेव मायी जाई परे नर ता हावधि . अग्निदेवता पूजे कन . सहदेव कन जी क मा जाई
कन . सहदेव कन बुद्ध उगुं भया . हे सहदेव तिमि उठ २ तिमो जी सा मा मै ले ग्या . तिमो अग्नि
प्राय . धर्म पुत्र युद्धि विरगा जा को अग्नी प्राय मजां दधु . हे भरत श्रेष्ठ . यज्ञ का नी मित्र तिमि ले ग्या
को आरंभ हो मैले तिमि लाई रक्षा गर्नु . योग्य ध . परंतु नील रागा का वं सरत्ता संम . मैले रक्षा
गर्नु यद्द तस अर्थ . मैले एति ग्या को हो . अवति मि उठ आका काम को उद्योग गर . तिमि
ले चीता या को काम मगदी ला . एति अग्नि देवता का आशा सुनी . सहदेव उठि कन . अजलि
वधी . सिरले भुमि मा कुजाई पुना मगदि . मादिग नीला पुत्र सहदेव ले . अग्नि देवता कन पूजा ग
दी भया ता हावधि . अग्नि देवता कन भुमि दे विर फ कि . नील रागा कन . आशा गदी भया . हे
राजन . सहदेव कन मानु यद्द . तिमि जाई कन . वही या गदि आदर भाव गदि . एति अग्नि का आ
शा सुनि नील रागाले . सहदेव कन . पुजा गदि . आदर सर का र गदी भया . सहदेव ले नील रा
गा को पूजाली कन . नील रागा कन कर दि न्या तु लाई कन . ता हावधि . जित्ता का निमीत्र . दधिन
रिषाति रजा भया . ता हावधि महावल भया का . नैपु र रागा कन . वस गदि . वीर वे श्व रागा कन

आहुतिनाउगयाको. कोसिकाचार्यकन. वडाजत्रलेजिति. महाबाहुनयाका सहदेवले
 सुगुदेसमा आहुति कुवसिकन. भोजकतादेसका राजा. महाबुधीमानभयाका. भीष्मक
 राजाकन. रुक्मिकन. धर्मात्माभयाका सहदेवले दूतवथाउदाभया. ताहावधि. इन्द्रकासंगी
 भयाका. श्रीकृष्णका ससुराभयाका. भीष्मक राजा जेधनो. आहुति कुवसिकनले सहित भै
 कन. सहदेवका नजीकमा आईकन. पाहुवहेरुमाथी. श्रीकृष्णका. अर्धकप्रेमभयाका
 कोबुझीकन. दुईबाहु दोशले. प्रीतिपुर्वक. सहदेवका आशामानीलीया. ताहाउप्रात
 जोधामधेब्रेष्ठभयाका. महाबलभयाका सहदेवले. ताहा हुवेरुनलीकन. केरीताहादेव
 धीरजाईकन. सूर्यदेसकनजीती. गालीकतादेसकन वसगति. दंदकभन्नाको देसकनजीती
 समुद्रद्वीपास. रदन्ना. लोधागजादेरुकनजीती. निषादभन्नाका. पुरुवादभन्नाका. कर्णप्राव
 णभन्नाका तिसवैकनजिती. कालमुषनाउगयाका. राक्षसपौनीभयाका. मनुष्यदेरु
 नजीति. सबैकोलजिदियवतकन. जिती. सुरभीपदनदेसकनजीती. ताम्रद्विपकनजिति.
 रामकपर्तकनजित्दानया. केरिमहाबुधीवंतभयाका सहदेवले. तिमिंगिलराजाकन

वसगर्गि. एकपादभन्माका. एकैगेडाभमाका. केवलनिर्गुणरवनवासिभमाका. पुत्रवहेरु
 कनजिति. जयंतिनगरि. पाषंडनगरि. हातकनगर. दतिदेसमा. दूतपठाई. इनैकाहातले
 वसगर्गिकनकरलीकन पांडुदेस दुविददेस. कलीसदेस. थौदुमलीकदेस. पुलींददे
 स. दरददेस. लाकुकेरलदेस. अधीकरमाईलोभमाका. अतविदेस. सुसलमानहेरुको
 देस दतीदेसमा. दूतपठाईकन. दूतैकादारले. जीतिवसगर्गि. इनैहेरुसितकरलीकन
 मरुक्छमावसिकन बुधीमानभमाका. धर्मात्माभमाका. सहदेवले पुलसासुभिका.
 पुत्र. माहात्माभमाका विभीषनलाई. प्रितिपुर्वकन. दूतपठाउदाभमा हेराज्येद्र. बुधीमाभमा
 का विभीषनलेयनी जीतीले मुकभैकन. सहदेवका आशासानीलीमा. सामथभमाका विभी
 षनले. अवयसौसमय आईययोभनीमानरुभ. ताहावद्धी. लंकादेवीर. विभीषनले. ना
 नाप्रकारका रत्नचंद्रन. अंगुरदिउे २ गहना. अधीकमोलजांन्या. दिव्य २ वस्त्र. अधी
 क २ मोलजांन्या मनीमानीक. महाधन. दतिसवैथोक. सहदेवलाईदिव्याउदाभमा. हेरु
 डिमईन. ताहावधिप्रतापिभमाका. बुधीमानभमाका. सहदेवले. मोसंपुर्नधनलीकन.

२६

ताहदेवीन. कर्की हेराजर. बसाप्रकारले. भरतवंसमध्यबोछमयाका. सत्रुकनमर्दनगना
 भयाका सहदेवले. दधिनदिमाकादेस २ कागजाहेरुकन. कहैजुहुले कहैसत्ताहलेजीती.
 वसगदि. सवैराजाहेरुकनकरलीकन. ताहदेविन. कर्की. इन्द्रप्रथमाजाईकन. दिग्विजयग
 रिल्यामाकोधन. सवैधर्मराजागुद्धिरीरताईबझाउदाभया. हेजनमैजय. गर्नुवर्नीकामस
 वैगदिकन. सहदेवजोछनसो. इन्द्रप्रथविषे सुवसितरहंदाभयाभनी वैसंवायनमुनीले
 जनमैजयराजाकनकहंदाभया. सोहिकथानैमिषारंगविषेसूतलेसोनकादि. थठासि
 हजानमुलीहेरुकनकहंदाभया — इतिश्रीमाहाभारतसभापर्वनीसहदेवदिग्विजयनामय
 कर्त्रिसोध्यायः ३१ वैसंवायनउवाच. हेराजर. नकुललेपत्नीमदिसामादिश्रविजयगना
 को वृत्तात्तवासुदेवलेजीतीशयाको पदिमदिसामासमर्थभयाकानकुललेगयाकाकर्म
 कनमकहंहु. मुनुहवस बुधीमानभयाकानकुलजोछनसो. गुद्धिहिराजासितवित्तभै.
 महासेनालेमुक्तभैकन. महासिंहनादगयाकोसदले. विर २ जोथाहेरुकगर्जीकोसद. हाति. घोड
 डा कशयाकोसद. रथचक्रकोसदले. पृथीविकंपायमानगरायाजैगदिकन. पदिमदिसाता

किन्नर . ग्राहभया . ताहापदि . बहुतधनभयाको . रमाईलोभयाको . गाईघोडा . धनधान्यले .
युक्तभयाको . कुमारलेवहुतरुभयाको . शेहीतकपर्वराजागाईयया . ताहासुरभयाको मर्त .
मयूरभयाका कात्रीयहेरुसित नकुलको . महाभयंकरयुद्धभयो ताहानकुलले . मतमयूर
भयभयाका . क्षत्रियहेरु कनजीति . बहुतधनभयाको . संपुर्णमयूरभूमिकनजीति . सिद्धिदे
राजा . महेन्द्रराजा . ईदुवैराजाकन . वसरादि . महातेजस्वीभयाका नकुलजोदसो . अकोसभ
भयाका राजर्षिमाथी गाईयया . केरिअको सगजर्षिसितवडोमुद्ररादि . सग्राममाजीति . का
एदुराजाकन आनन्ददिनभयाका नकुलले दसाणदेसकनजीती . ताहादेवीन . पदिमदि
मा माग्राहभया . ताहाइप्रात . विरभया . नकुलले . सिद्धिदेस . श्रीशर्तदेस . अंवळदेस . पच
कर्कतदेस . मध्यमकेयदेस . एतिदेसककनजीती . बाठधाननभयाका ब्राह्मणहेरुकनजीती
ताहादेवीन . ललिअलीकदक्षिणदवाइकन . पुरुषमध्यनेष्टभयाका नकुलले . महा
बलभयाका . उत्सवभयाका नगरहेरुकनजीती . सिधुनदिनकातिरमावस्याका . पु

न्या

कुरंगपवासिभयाका. शमणीयभयाका. सबैकगचाडैजीती. सरस्वतिका तिरमावास
 भयाका. भीरुगनभयाका. सुद्रुहैरु कनजीति. सरस्वतिगीरवासीभयाका. केवलमा
 घालेचन्निमानजन्मीभयाका जोकोहीछन. तिसवैकनजिती. पर्वतवासिजोकोहीछन. ति
 रैकनजीती. पंचनदपर्वत. श्वमरुपर्वत. शतरजोतिरुपर्वतकनजीति. महातेजस्वी
 भयाका नकुलले. दिवैकठसहरकनजीतराभया. केरिहारपालभयाका. रामथ
 भयाका. हरहुणभयाका. वहिमदिसामा जोकोहीराजाहेरुछन. तिसवैकनजी
 ति. आक्रवसगदि. तवैसित. करलीकन. पारदुराजाका पुवनकुलले. तहैवसिकन
 वासुदेव श्रीकृष्णलाई. दुतापठाउराभया. हेभारत. श्रीकृष्णलेपनि. यादवहेरुलेस
 हितजैकन. कलकाशासामानिलिमा ताहायदि. समुद्रकातापुमा तीरमारहेना
 महादरलागदाभयाका. प्रक्षवभयाका. वर्वरभयाका सैदाहेरु कनजीती. किश
 तिहेरु कन. यवनमुसलमानहेरु कन. सकहेरु कनजितराभया. हेमहाशर. कु
 रुवंसमथे श्रेष्ठभयाका. नाना प्रकारका चीत्रमार्ग कनजीनाभयाका नकुलले. द-

साप्रकारले. वधीसदिबीजयगरीकन. नानाप्रकारकारतलीकन. ताहादेवीनककितादा
भया. हेनारत. महात्माभयाकनकुलले. वधि. सदितामाजीतीलायाको. वतानामहाध
न. दसहजार. उद्मा. ककासिकुसित. लडाईईप्रुथविषेजाईकन. माट्रीगानीकापुत्र
श्रीमतभयाकनकुलले. विरभयाका. मुद्धिदीरभयाकनप्रनामगति. सोसंपूर्नधनवजा
ना. मुद्धिदिरगजालाईचक्राड्डाभया. हेनारत. यसाप्रकारलेवरूनलेपालगजयाको.
श्रीकृष्णलेजीतीगयाको. वधि. सदिताकन. नकुललेजिदाभयाभनी. वेसंपावनमुनी
लेजनमेजयराजाकनकहंदाभया. सोहिकथासूतलेसोनकादिअहासिहजारअवीहेरु
नकहंदाभया इतिश्रीमहाभारतसभापर्निदिश्रियसमापतनामद्वित्रींशोभायः ३२ वे.
संपावनउवाच केशजन यसाप्रकारले. चारुनाईले. चारैदितामादिश्रियगतिआयाप
धि. संपूर्नपृथिविकामालिकभयाका. चक्रवर्तिधर्मराजा मुद्धिदिरगजाले. प्रजापानीहेरु
कन. रक्षागर्नुलाग्या सत्पकनपालनागर्नुलाग्या. चोरडाबूहेरुवननासगर्नुलाग्या.
देस२कागजाहेरुसित. समस२मावहिमातवहसित. करलिगुलाग्या. धर्मसितराग्य

गर्नुलाग्वा. हेमसुत. यत्ताप्रकारले युद्धिदिराजाले. राजाईगर्दमा. मेघहेरुलेसमय
 मावडिमातरहसीतकरलीनुलाग्वा. केलेपानिपलीभंनुकसेलाईमनिपरेन. देसगाउप्रा
 निहेरुसवैबधेनुलाग्वा. जातमाफिककामसवैलेगनुलाग्वा. जोरुदावेतिवेपार. दतिसवै
 थोकशजाका. पुण्यलेवठनुलाग्वा. हेराजंन. सापवादिभयाका. युद्धिदिराजालेराजाईगर्द
 मा. चोरहेरुदेवि. वचकभयाका. धूतहेरुदेवीन. राजालेरुचायाकामनुष्यहेरुदेविन. क
 सैहेरुदेविनवनी. रुढाकुरासुनीदैनथो. चोरहेरुलेवनी. चोरैकाधरमा. चोरिगर्दथा. ठ
 गहेरुलेवनी. ठगैकन. ठगरुथा. अरुसज्जनकाधरचोर्मा. ठग्याकामगर्देनथा. वर्षा
 हेवैनजंनको. भयजुंदैनथो. धाडिभय. अभिभयकसैकसैकनवनीहुंदैनथो. युद्धि
 दिराजाकाहजुदमा. अरुदेस२कागजाहेरु. हीतगर्नीकोनीमित्र. सेवागर्नीकोनीमित्र
 करादिनाकोनिमित्र. आउथा. अरुकासकानिमित्र. जित्वाकाईक्षाले. कोहिराजाहेरुआउदै
 नथा. युद्धिदिराजाकाधर्मले. संपूर्णपृथीविका. देस२काधनआउनाले. युद्धिदिराजा
 काभंदार. वजाना. आत्मनवर्धनुलाग्वा. जोरुवजानाकन. सयवर्षसंस. रातदिन. द.

कतावर्चगमायनी ॥ नसकिन्मा ॥ यत्ताप्रकारको ॥ धनवजाना ॥ धानकोषजानामकपरा
 कोषजानाको ॥ प्रमानवृक्षीकन ॥ कुतिपूत्रयुद्धिहिरले ॥ यज्ञगर्भकोमन्त्रगर्भमा ॥ यत्तास
 मयमा ॥ दाजुभाई ईकुमित्रसुहृत्सर्वेले ॥ युद्धिहिरगजाकनवित्रिगनुलाग्मा ॥ हेप्रभुहज
 रकाशजसूयजज्ञगर्भावेला ॥ दहिहे ॥ अवकाडेगर्भहृत् ॥ यत्ताप्रकारले ॥ तिसर्वेजनालेवि
 त्रिगनुलाग्मा ॥ यत्तैअवसरमा ॥ दारकापुरिवात ॥ भगवान् ॥ श्रीकृष्णजोदसो ॥ धर्मगजायुद्धि
 हिरलाई ॥ दिनुकन ॥ थोरावहुतधनलीकन ॥ आक्रसेनारक्षागर्भलाई ॥ वसुदेवकनगधि ॥ मा
 लालकरलेसहितभैकन ॥ रथमाबहिकन ॥ रथकासबलेधर्ममान्गशईकन ॥ पुरुषमधेसि
 हजस्ताभयाका ॥ साक्षात्तारायनस्वरूपभयाका ॥ यदिपुरुषभयाका ॥ वेदकाआत्मास्वरूप
 भयाका ॥ सर्वप्राणीकाघटघटमाहंन्या ॥ अंतरात्माहुनाले ॥ तत्त्वज्ञानाहेरुका ॥ अदृश्यनदेविं-मा
 भयाका ॥ नज्ञानाहेरुकाकार्यस्वरूपहुनाले ॥ दुसेदेविं-मायनीभयाका ॥ संसारमास्थितिभया
 का ॥ सर्वप्राणीमध्येजेष्ठभयाका ॥ संसारकाउत्पत्तिस्थानभयाका ॥ संसारकालीनहुनास्थानभया
 का ॥ अविनाशिभयाका ॥ भूतभविष्यवर्तमानइतित्रैकालकानाथभयाका ॥ जलसाइभयाका ॥ केसि

नामा दे ^कसर्ग सा-नी भयाका ॥ संपूर्ण यादव हेरुका रक्षागर्नीमा ॥ यथार्थ ज्ञान भयाका ॥ आक्रान्त हेरुका वि
 पतिवर्दीमा ॥ अन्नयव रदिना भयाका ॥ सद्रुकनना सगर्नी भयाका ॥ यत्नामाधव ^{थी}कृष्ण जोधनो ॥ ईद्र
 प्रथम हरबीषे ॥ प्रवेस गदीनमा ॥ हेरुपत्रेक ॥ तो अलंकार का समुद्रुं नयाको ॥ ^४ अक्ष भयाको ॥ दे
 समर्थरत्न भयाको ॥ यत्तो ईद्र प्रस्थम हरमा ॥ श्रीकृष्ण पुण्यापधि ॥ ईद्र प्रस्थको परिपूर्ण सो नायमा
 नभयो ॥ सूर्जन भयाको थाउमा ॥ सूर्जना नामा जतो सो भांडुछ ॥ ततो श्रीकृष्ण पुण्यापधि ॥ ईद्र प्र
 स्थ का लोक सवे हर्वमान भयो ता हापधि ॥ युद्धि विरग जा उधिकन वरुत हर्षित नैकन ॥ श्री
 कृष्णकन ॥ आदर ॥ सकार ॥ पुजागदि वरनालाई सुदुर भयाको ॥ आसन दिंद भया ॥ उल आसनमा
 सुवपूर्वक वरमाका ॥ श्रीकृष्णकन ॥ धैर्यमुनी ॥ वेद व्यास मुनी ॥ आदिगयाका मुनी हेरु ले सहित
 भैकन ॥ भीमसेन ॥ अर्जुन नकुल सहदेव ॥ ईवारनाई ॥ सहित भैकन ॥ पूरुष मध्येनेषु मयाका ॥ यु
 धी विरग जा जोधनो ॥ केव वचन बोला भया ॥ युद्धि विरग वाच ॥ ^५ श्रीकृष्ण ॥ तपार्थका प्रसाद
 ले ॥ संपूर्ण वधीवि ॥ मेरा वस माधन ॥ तपात्रिक कृपा ले वरुत ॥ धनपानिक मायो ॥ हे देवकी पुत अव
 योधन ॥ शत्रुन हेरुलाई दिन पाया ॥ अग्निमा हे मगया रुदि सूर्जन होला ॥ तसर्थ ॥ हे माधव ॥ तपार्थ

लेसहित नैकन . भाईरुले सहित नैकन . राजसूय जज्ञ गनी को ईछा गद्य . सकन . आशा दिनु ह्व
 ह्व ताह . हमह में वा हो . तथा ईले यज्ञदिक्षा गरनु ह्वत् . हे गोविंद . तथा ईसा पुषी धि . ईसा
 कामा . मेरो संपूर्ण पाप . दूर नै जावत् हमह भुज . भाईरुले सहित नया को . सकन आका आ
 धित नया को . रक्षा गरु कन जो ग्य नया को भनी जानु ह्वत् . हे प्रभो श्री कृष्ण . जज्ञ गर भाणि . त
 पाईले आशादि या पदि . सवै जज्ञ मध्ये ब्रेक नया को . राजसूय जज्ञ को फल मला ई मिहा . वैस पावन मु
 नीले जन मे जय जज्ञ करण क हंदा नया . वैस पावन उवाच . हे जन मे . दति युक्ति विरजज्ञा का वचन
 श्री कृष्ण ले युक्ति विरजज्ञा कन गुण वर्नना गरि आशा गदी नया . श्री कृष्ण उवाच . हमह राज . संपूर्ण
 न आस मुं दुंत . पृथिवि का मालीक नया का . चक्र कीर्ति नया का . हंरुले राजसूय जज्ञ गरु कन जो ग्य
 अक्का डै राजसूय . यज्ञ गरु ह्वत् . राजसूय जज्ञ को फल पाउनु ह्वत् . हंरुले . मह राज्ञ वं राज
 सूय . गया पदि . हमि हेरु सवै कृतार्थ होला . हे राज सा दुल . हंरुका कल्याण गनी म ह्वता मा
 हंरुका ममले चीता या को . मह गरु ह्वत् . मेले कौन का म गरु पद्य . सकन अथाउनु ह्वत् . जो
 काम अद्वा वं उरु होला . उरु काम मा मत पावहु हंरुका आशाले . सवै काम म गनी दु . दति श्री कृ

अकावंगर सूनी ॥ युधिष्ठिर राजाले बोला भया ॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ हे श्रीकृष्ण यतित वाईले आ
 जाग मायधि ॥ तया श्री मेरा सहाय भयायधि ॥ मेरा संपूर्ण मनोरथ सिद्धि नये ॥ मेले कार्य क सिद्धि वा
 हे हृषीकेश ॥ तया श्री मेरा कार्य साधनागर्भा भयायधि ॥ प्रतिज्ञा देवीन ॥ सपार भया ॥ वे संभ्या मनस
 नीले जन मेरु यरा जा कन कहं धर ॥ ~~वे संभ्या मन उवाच~~ हे राज ॥ श्रीकृष्ण ले आजा दियायधि ॥ भो
 ई हेरु ले सहित नै कन ॥ युधिष्ठिर राजाले ॥ राजसूय जगनु कन ॥ सपूर्ण सरागाम को ताकितीगनु लाया
 तातयधि ॥ सद्रुकन नासगर्भा भयाका युधिष्ठिर राजाले ॥ आका भाई सहदेव लाई ॥ मत्री हेरु कन ॥ आ
 जाग दी भया ॥ हे सहदेव ॥ हे मत्री हो ॥ ती मि हेरु सवै जना मिली कन ॥ राजसूय जगनु को मित्र ॥ प्रोही
 तथी मय मुनिले ॥ भया माफी क ॥ अरु जाना भयाका ॥ ब्राह्मन हेरु ले भया माफी क ॥ यत मा बाले मा
 मंगल भयाका ॥ सपूर्ण सा मा ग्री ॥ यथोक्त गदित याद गद ॥ अवविलंभ गनु दैण ॥ जस ले ज्या काम गनु
 ध ॥ जोर सरागाम ल्या उनु कन जोग्य छ ते मा वि सले ॥ सोहि काम गरोर ॥ सोहि सरागाम ल्या वस ॥
 यथा योग्य गदित सवै जना लाई काम लाउनु ॥ ई दुसेन राजा वि लोक भयाका ॥ भीमसेन का सारथी दुम
 भयाका ॥ अर्जुन का सारथी ॥ ईती नृपना मेरा हित गर्ना का निमित्र ॥ अंन आदि जया ॥ सामा ग्री

लगाइ मार क्षागर्भ काम गरुन अरु सवै जना कन सवै काममा जथा जो गगन दिता गाड बालन हे
रुका चीत कन हर्मा प्रीती वधाइ मा अनेक प्रकार का रस अतर पुल्लेल वंदन ईसादि
सुगंध दुय कोता किति गरु यत्ता प्रकार ले युधी छिरा गाडाले द्रामा वधि बुद्धि मान्न भया
का सह देव ले मंत्रि हेरु ले उमै क्षनमा स वैसा मा ग्रीत या र गडिकन धर्म गत युधी छि
लाई नी विदन गद भया ताहा वधि हेरु जन वद व्यास जो धन सो साक्षात् वेद का मुर्ति भया का
महा भाग्य मानी भया का अति कष्टा लन हेरु कन युद्धि छिरा गाका हनु मा ल्याइ दा भया उमै
ज विषे सत्य व्रतिका पुत्र आफै व्यास देव मुनिले ब्रह्मा रुमा भाराली धनंजय गौत्र मध्ये ब्रह्म
या का सुता मा भन्ना का बाल ल ले साम गाम गन्ध भारालीया वेद ज्ञाना भया का या हा वल्क्य मुनि
आचार्य भया वसुका पुत्र पौल भन्ना का मुनी जो धन सो धोम्य मुनिले सहित भै कन होता भया
ईनि हेरु का पुत्र हेरु का पुत्र हेरु विषे हेरु वेद वंश गमा पार भया का सवै जना जश मंदप
मा ले ता हेरु का त हल गन्ना भया ताहा वधि ति ब्राह्मन हेरु सवै मिली कन पुराया हरा व
न गडिकन संकल्प गदि सा त्रमा क ह्या को विधी ले वडो यज्ञ मंदप बनाई यथोक्त गरि यो

जगन्नाथभया . ताहपदि . युद्धिष्टिरराजाका आशाले . सिलेकारिहेरु आईकन . यज्ञमं
 दलकानजिकमा . शरैतिरनाना प्रकारका . सुगंधलेरुकभयाका . सुंदरभयाका . सेवे
 चीजविजले . उत्तमभयाका यस्तले . सहितभयाको . स्वर्गमादेवताहेरुका घरताभयाका
 वडा २ घरवनाया . ताहपदि राजासथेब्रह्मभयाका . युद्धिष्टिरराजाले . बुद्धिमांमध्य
 क्षेत्रभयाका . सहदेकन . आजागर्दीभया . हेसहदेव . निमंतोदिनुकन . चाडोहिदुनुस
 कुमादूतहेतहेरुकन . चाडोपथाड . दति युद्धिष्टिरराजाका आशासुनी . सहदेवलेदूतेहेरु
 कन . बोलाईकन . अक्राडयामया . हेदूतहोतिहेरुआईकन . देस २ काराजा बालन मलामा
 निम . वैस्यसुद्र . हेरुकन . निमंतोदिकन . चादैबोलाईल्लाड . वैसंपायनसुनीलजनमेजय
 राजाकनकहंहर ~~वैसंपायनडवा~~ हेभारतयलाप्रकारले . सहदेवले . अर्थाईदिमाय
 दि . तिवहुत . चाडोहिदन्माभयाकादूतहेरु . मुलुक् मुलुक्मा . देस २ माआईकन . संपूर्ण
 लनहेरुकन . वैस्यसुद्रहेरुकन . निमंत्रनादिकन . बोलाईल्लाया . ताहपदि . तिबालन
 हेरुले . कुंतिशनीकापुत्र . युद्धिष्टिरराजाकन वधीयावेलाभा . राजसूयज्ञज्ञानुलाई . यज्ञदि

नुंकन. मुद्रिष्टिराजाकादसवग नुंकन. नानाप्रकारकारनर्थनलीकन. आउदाभया.
 तासपदि. धृतशकु राजाभीष्मपितामह. महावृथीवतभयाकाविदुर. दुर्जोधनराजा आदिग
 याकासयभाई. गांधारदेसका राजा सुवर्ण. महावलभयाकासकुनी. अचलराजा. वषक
 राजा. महारथिभयाका. सत्यराजा वलवदानभयाका. महावलभयाका. वाहिकराजा
 सोमदत्तराजा. भूरिकर्ज. सलराजा. अत्थामा. कृपाचार्य. सिंधुदेसका राजा जयद्रथ
 दुषदराजा. पुत्रलसहितभयाका सारथी राजा. प्राग्ज्योतिषदेसका मालीक महारथीभया.
 का. समुद्रकाटापुमारहंभा. लेखहेरुलेसहितभयाको. भगदत्तराजा. पर्वताराजा हेरु. वृ
 हदलराजा. योद्धकवासुदेव. अंगदेसका राजा. कलींगदेसका राजा. आकर्षराजा. कु
 ढलराजा. मालवदेसका राजा. अंध्रकदेसका राजा. द्रविददेसका राजा. सिंहलदेसका
 राजा. कास्मीरदेसका राजा. महाप्रहस्वीभयाका. कुर्तिभोजराजा. जोरवाहनराजा.
 दुर्वैजना. पुत्रलेसहितभयाका. महावलभयाका वितराजा. अरुपनिदेसदेसका राजा हे

राजपुत्रहेरु . ताहवधि . पुत्रलेसहितभयाका . महापराक्रमभयाको . संग्राममाजीतीनसक
 नुभयाको सिद्धपालराजा . यतिसवैराजाहेरु . सवैयुद्धिष्ठिरराजाका यशविषे आईपुग्ग्या .
 हेभारत . बादवहेरुपनी . सवैआईपुग्ग्या . बलभट्टी . अनिरुद्र . कंक . सारन . गद . प्रबुध
 म्म . सांव . चारुदेस . उत्तुक . नीसत . वीर . अंगारह . यतिकहियाका . अरूपनी . महारथि
 भयाका . सवैयादवहेरुआईपुग्ग्या . हेराजन . यतिराजाहेरुकहिया . अरूपनी . मध्यदेस
 काबहुतराजाहेरु . पांडवयुद्धिष्ठिरराजाका राजसुयज्ञमा . आईपुग्ग्या . ताहउप्रांत . धर्मरा
 जयुद्धिष्ठिरका . आहाले . तिसवैराजाहेरुलाईवह्मुकन . बह्मुतबान्नापिवन्ना . दिव्येदियचीज
 वस्तुलेयुक्तभयाको . पोषदि . वावदि . वृक्षलेसोभयमानभयाको . देरादिया . तत्तैयका
 रल्य . युद्धिष्ठिरराजाले . तिमहात्माभयाको . राजाहेरुकापूजासत्कारगर्दभया . दत्तात्रेयका
 रल्यपूजासत्कारगर्दियाका . तिराजाहेरुकन . जौनर . देराबताईदिया . उत्तर . देरासाजा
 ईकनवसुदीभया . कला . घरमा राजाहेरुलेदेशगत्याभन्याउप्रात . वहुतउचाहुनाले . कै
 लासपर्वतका . शृंगजलाभयाका . मनोज्ञभयाका . नानाप्रकारका . दुवलेभूषितभया

का लखले चर्च नुह न्यासि हिला ग्या का वहुत मोल जा न्याः पलंख विद्या उना आसन
फुल चंदुकी लखू कनैया काः ठा २ फुल कामा ला लो सो नीत भया का उन्नम नया का
अंशु का सुगंध लेजू कनैया का राज हंस को वरि जसो चंद्रमा को वरन जसो उज्ज्वल सपेट
वरि भया का वान को सदे सदे विन वधी यात रह सित देखि न्या भया को केहि पिडु का था
न भया को नाना प्रकार का काकी नात मासा चीत्र विचीत्र ले सो भयमान भया का म
नीले बांधिया को भई भया का नाना प्रकार का थातु डबे ले वीत भया का हिमाल
य पर्वत का सिंघरु जता देखि न्या भया का यत्ना २ प्रकार का धरमा राजा हेरु ले देश ग
या तिराजा हेरु ले विभ्राम गदिकन वारि तिउ ना नातरु का उत्सव को तु कहै रा ला या
यत्ना सम यमा वहुत दखि ला दि न्या भया का मुहु छिर राजा का कच हरि मा देस देस
का राजा हेरु ले महर्षि हेरु या प्रभया को यज्ञ मंदुप देवता हेरु ले सो रीत्य भीत भया के सो
भायमान भयो भनी वैसं पायन मुनिले जनमे उय राजा कन कहें द भया सोहि कथा

नैमीकांशग्य विवेकलेखनकादि अथासिंहजानसिंहकन वृजडाभया ~~विधिभीमसिंहजानसिंह~~
~~विधिभीमसिंहजानसिंह~~ वैसंवायनडाच. हेऊनमेजय. मुद्रिष्टिरगजाजोछनो. भीष्म
 पितामह. डोनाचाऊ. इदुवैकानजीकमाजाईकन. दुवैलाईप्रनामगदिकन केदि २ भीष्ममपितामह
 कन. डोनाचाऊकन. कृपाचाऊकन. अश्वत्थामाकन. दुर्जोधनकन. विविंसीतीजा कन केदि वं
 नवेल्दाभया. मुद्रिष्टीष्टिरडाच. दसजस्तविषेतवाइहेरुले. ममाथीकृपाशशि. योयनविषे.
 बर्चगर्नुकनराव्याकोमहाधनबजाना. संपूर्णसगजाम. तपाइहेरुले. अथाजोग्यगदिकल्यानका
 र्यमाप्रसन्नगदिलाईदिनुहोला. दतिमप्राथनागच्छुः पांडवमधेये ठानयाभयाका. मुद्रिष्टि
 रगजालेयतिवोलीकन. यठाजोग्यगदि. दक २ जनाकन. दकदककामकोभारादिदा
 भया. भोजपुत्राडन्याकामको. अथीकार. दुसासनकनदिदाभया. ब्राह्मनहेरुकाआद
 दसत्कार. आउवसभंन्याकाममा. अश्वत्थामाकलोउदाभया. राजाहेरुकापुजासत्कार
 गनाकन. संजयकनअप्राउदाभया. योकामगयो योकामगयाकोहैन. योजोग्यभ

 रा ४
 ज ५

रुक्मिणी न . पुत्रि विष्णु का दर्म न मन ॥ यो यो जो मभया को दै न . यत्काममा . यत्सौकुं मा
ले मनी . विवेक गन्धी भाग . महा बुधी मान् भया का . भीष्म पिता मह कनर . डोरा शार्थ कन ला
उदाभया . तुर चांदि हिरा मो ति रत्न का पा रक्ष गदि . ब्राह्म न हेरु लाई दक्षि ना दिन्मा काम मा कु
पा चो र्थ क न ला उदा भया . भीम से न क न भा न्मा का मा ली क तु ल्यो उदा भया . दुर्जोध न रा जा
कन . धन को बजाना को भाग दिया . मह देव क न पुजा गन्धी भाग दिया . नकुल क न दुष्य साध
ना गन्धी ता कि ती गन्धी भाग दिया . मञ्जु न हेरु का स्वरा शुशुषा गन्धी काम मा अर्जुन क न भा
ग दिया . पत्नी दिन्मा काम मा दौ पति क न अद्रा उदा भया . महा मन सु वा दा र भया का करी
कन दान गन्धी भाग दिया . तसौ प्र का रु ले . अरु २ वनी श्रेष्ठ भया काम नु वे हेरु कन . योग्य २
काम . अद्रा उदा भया . नकुल ले वो लाई ल्या मा का . वाद्रि क रा जा . धृत रा शु रा जा . लोम दत रा
जा . जय द्रथ रा जा . ई चार जना . ता हा मा लिक भै दु ल्बु फि र्नु ला ग्या . संपू न धर्म क न भा न्मा भया
का विदुर कन . वच गन्धी अथी का र न्मां दिया . दुर्जोध न रा जा ले . ब्राह्म न हेरु का . पुजा गन्धी सा

॥२२॥

राजा मरुटाई लिया . श्री कृष्ण ले . ब्राह्मन हेतु का वाउधुन्या भाग आ कै लिया ताप पछि उन्नम फ
ल पाउना कोई दाले राज सुमन्य मा . युधी की राजा का दर्शन नगनी काई दाले . सनीम यम
आहेनी कोई दाले . देस २ वात आया का लोक हेतु ले . अरु धी विरराजा का सलामि . ए जा रं देवी
कमर कसे ले पनिल्या मनर . अनेक प्रकार का वडतार ले . यु धी विरराजा का वजाना व
ठाउदा चया : यत्ता वड मजमा . यत्ता महत्मा युधी विरराजा लाई . यतिले मक स्व गरिदेउ
अमुका ले दिया भंदा घति मक स्व गरिदेउ . यत्ता प्रकार ले मन सुवा वताई कन . लोक हेतु ले .
युधी विरराजा लाई थन दिनु लाया . हेरा जंन . ब्राह्मन हेतु ले . देशग या का . देस २ कारा जा हेतु
ले . देशग या का दिवे २ घद का सो भाले . जो जतम डप वजात स्व भाय मान भयो . कत्ता २ घ
र भन्या उपात . संपूर्ण सामा ग्रिले युक्त भया का . त्यक्क वाकरा सिपा हिले साहित भया का . युधी
विरराजा का जज्ञ हेतु कन . विमान मा वटि वटि आया अ देवता हेतु का . ईद्रा दिलो कपाल
हेतु का विवान . यज्ञ मंदप का चाइति उव न्या का . तिघन हेतु का माटि वाट . आ का स मा दे

॥२२॥

॥२२॥

धरका ३

पिंन्नाभयाका. नानाप्रकारका वीत्रकारले सो भीतभयाका. अनेकरत्नलेषचित्तभयाका. थुलोदे
खर्जेलेयुक्तभयाका. विमानजस्ताभयाका. जगहैरुका देयाहुनाले. अत्यन्तगजश्रीभावद्व्या
का. यत्नाप्रकारका सोभाले. माहात्माभयाका. युधीधिराजाका यज्ञमंदय. अत्यंतस्वभा
यमानभया. देवताहैरुकापनी. आश्रयला आत्मो. यज्ञभयो. हेराजन्. देख्यले. वरुनकास
मानभयाका. युधीधिराजालेख. अग्निआरंभ. नीयाग्नि. क्षत्राग्निरथेत्तग्नि. व्युषद्गग्नि. द्विग
त्राग्नि. पद. श्रेयाग्नि. ६ यतिद्व. आग्नि. लेयुक्तभयाको. अधिकदक्षिणाभयाको. यज्ञले. देवताहैरुला
ई. तृप्तिगणउदाभया. उत्सृज्यमा. आयाकासवैलोकहैरुकन. जसले आकामनागयो. सो
कामनापुर्णगदिकन. तृप्तिगणउदाभया. उत्सृज्यविषे सपूर्णलोकले. वाईपीई. धनवाई. संतु
ष्टभोक्तनरह्याका देपिंथा. उत्सृज्यविषे. मंत्रजांन्माभयाका. सिद्धाजांन्माभयाका. हस्तकि या. ह
छोटीजांन्माभयाका. महर्षिहैरुल. होमगयाका. तिलकाघिटका. आहुतीले. संपूर्णदेवताहैरुले
श्रीपिभया. जसत्ताप्रकारले. देवताहैरुले संतुष्टभया. तत्तैप्रकारले. दक्षीनामहर्धन. भोजन
पाईकन. सर्वेप्राप्तनहैरुसंतुष्टभयो. उत्सृज्यविषे. बालन. क्षत्रीय. वैश्य. शूद्र. ईचातैवरुति

भया. हर्षित भया भनी. वैसं पावन मुनी ले जनमेजय राजा जनक हंदा भया. सो ही कथा ने सिवा
 रं-य विवेक तले सो न का दि. अठा सि हंदा म वि हेरु कन क हंदा भया. इति श्री महाभारते सभाष व
 रवनी राजसूयः ३५॥ वैसं पावन उवाच. हेम हंदा राजसूय जज्ञ को आरंभ भया को. अभी से कग
 न्नी दिन मा. युधी की ररा जाऊन. अभी से कग न्नु कन. राजा हेरु ले सहित भै कन. नारद मुनी आ
 दिग या का. महर्षि हेरु. अरु महात्मा भया का ब्राह्मन हेरु पनी. यज्ञ मंदप का. अंतर्वेदिमा प्रवेस
 गर्भ भया. ब्रह्मा का सा भामा वस्या का देवता हेरु. देवर्षि हेरु. सो भीत भया जेति. अंतर्वेदिमा
 वस्या का. राजा हेरु. प्रं स्रर्षि हेरु. सो भाय मान भया. यज्ञा प्रकाश ले यज्ञ मंदप का. अंतर्वेदिमा वस्या
 का. वरु न का ति भया का. ब्राह्मन हेरु ले. के. हि कर्म को वति वहु दी दि धि कन. आ पु स न धे पर स प
 र वा द वि वा द ग न्नु ला ग्या. ए स क र्म मा. आ हा च रा य सो ई न्या हो भनी. एकाले भन्या. अ की ले भन्या
 की. ते त्व हो ई न. मे ले भन्या को रु सो हो. अब का बा हि को ल्य न. ति मि दु ई ले भन्या का मत मा. मो दो
 व ला ग्य. मे ले भन्या को अर्थ मा क्य हि दोष धे न. ए तो प्र का श ले वा त ग न्नु ला ग्या. सा स्त्र मा. नि श्र

यथार्थगयाका. युक्तीने आका. बुद्धिका प्रभाकले. नीर्वलभयाको पदेकन. प्रर्वलभयाको
पदेकन. प्रर्वलतुल्याया. प्रर्वलवकाकन. नीर्वलतुल्याया. ताह बुद्धिमान भयाका. कते कते
ले. अर्कले भयाको अर्थन पुग्दै. उद्दिनीकन. काजले आकासमा. सासु रूपमा ऊँ रूपतीक
न. अलगे अर्थतिपीकन. आकुले भयाको पदकन. वली मोतुल्या इतुलाग्या. ताह
कोहि कोहि. ब्राह्मन हेरु. धर्मसमा. अथमा. कुसल भयाका महावृत्ति धारिभयाका. संपूर्ण
सास्त्रज्ञानमा मध्ये. श्रेष्ठ भयाका. यत्ता ब्राह्मण हेरु. पदसेर अनेक सास्त्रका. कथावार्ता च
लाई. विनोदगर्भ लाग्या. हेराजनु. लोकाज संदपको. अंतर्वेदि जो छ र सो. वेदसास्त्रमा
नीपुर्ण भयाका. ब्राह्मन महर्षि देवता हेरु कातो जले. विस्तार भयाको. आकास. ताराग
नल्लो महर्षि भयाकै स्वभले दे दिवे मान भया. उर अंतर्वेदिका. नजिकमा कोहि. बुड जानु पा
यन. वृत्तनगर्भ कोहि जानु पायन. यत्ता प्रकारले. जग्य संदपका. अंतर्वेदिमा. देवता
महर्षि. ब्राह्मन राजा हेरु ले महर्षि भयाको वत्ताका बुद्धिमान भयाका धर्मराजा ऊँधी वि

रका जग्य को विधान. लक्ष्मी संपत्ती देवि कन. नारद मुनी त्वर वरु तपु सि भया. हेन राधीप. तासु आ
 ईरत्मा का. संपुर्न राजा हेरु कन. क्षत्रीय हेरु कन. देवि. अकथो रै दिन मा. इस वै क्षत्रीय हेरु ना स मे
 जाना धन. भनी. नारद मुनी काम न मा चित्ता उ त्पन्न भयो. मन दुष न ला ग्यो. पुन पुर्व मा पृथी की
 मा ताले जाई का रूप ली कन. ब्रह्म लोक मा जाई कन. अत्यंत भार भयो. मेरो भार द्यो दाई देउ न
 नी विंति ग या पधि. ब्रह्मा जो धन सो. सबै देव ताले सहित भै कन. क्षीर समुद्र का तीर मा. जाई
 कन. जल साई भया का भगवान्. नारायण कन. सुति गरि. समाधी लाइ दा भया. समाधी
 गर्दी मा ब्रह्मा ले. आकास वा नी सुन्या. तासु पृथी. संपुर्न लोक कन तृदि ब्रह्म गन्या भया का ब्र
 ह्मा ले. श्री वाङ्ग गरि कन. सबै देव ता हेरु तित. समत गरि. नी श्रुय गरि. सबै देव ता हेरु कन
 ब्रह्मा ले. आशा गर्दी भया. हे देव ता हो. पृथी विमा. तीमि हेरु जाई कण. दकर थं सले. जन्म
 लोउ जगत्संसार का. पुन भया का. भगवान्. विष्णु पनी. अदुर्व सा मा जन्म लिन्ना धन.
 तासु तिमि हेरु संग भै कन. पृथी विमा भार द्यो राई कन. तीमि हेरु के दि आका २ लाक मा.
 आउ भनी. ब्रह्मा ले अद्रा मा को देव ता हेरु का समत भया को. सबै वृता त समुची कन. नार

विष्णु ३

दसुनीलेपुटुदिकाक्षहृदिकनस्मरनागदीभया. दैत्यहेरुकाभामगर्भभयाका. समर्थभयाका
 बुधीमानभयाका. भगवान्नाशयनजोद्यन्त्व. क्षत्रीयकाजातिमा. इत्यर्तभया. वंसकनकडाड
 म्भयाका. भगवान्जोद्यन्तो. आक्रप्रतिज्ञाकाकालनागर्भकन. पृथीविमाताकन. यदुवंसमा
 जन्मलीकन. श्रीकृष्णकहाईकन. श्रंधकवंस. वृष्णिवंस. वृष्णिवंसमधेयरमसोभाले. युक्तभैकन. ता
 शजनमधेव्रेष्ठ. चंद्रमासोभीतभयार्हे. सोभायमानभैरत्नाद्यन्. जनकाकाहुवलकाभलोत्. इन्द्रादि
 संपूर्णदेवताहेरुशब्दद्यन्. जसकाआधारमायोसंपूर्णसंसार. रत्नाकोद्य. यत्ताभगवान्महाविष्णु.
 जोद्यन्तो. मनुष्यकहाईकन. मनुष्यकाजताआचरन्गदिकन. मर्त्यलोकमावतिरत्नाद्यन्. अ
 वकेहिदिनमा. पृथीविकाभादाभयाका. पापमाजमाचल्याभयाका. राजाकाकुलविषेजन्माका
 दैत्यहेरुकनसारि. अनेकराजाक्षत्रीयहेरुकनमारी. पृथीवीकाभाराद्योदाईधर्मकास्थापनागदि. दे
 वताहेरुकाकाजैसाधनागदि. केरिवैकुंठभुवनमाजान्याद्यन्. भनी. यत्ताप्रकारकाचिताकन.
 नारदसुनीलेचितनागदाभया. अधिभेगमाको. पदिक्रिया. सर्वदेवतातकन. जामाभयाका. धर्मकनडा.
 नभयाका. महाबुधीमाभयाका. नारदसुनीले॥ आप्रचितलेविचारगर्भुलाग्या. साक्षात्गर्भ

आई ३

पुरुष त्रैलोक्यनाथ नाशयन इने श्रीकृष्णहृन् कीदागर्भकन मनुषेरुपि भयाका कुडिमान् भ
 याका युधीष्टिराजाका महायज्ञविषे यज्ञलेपुजीन्या भयाका इने श्रीकृष्णहृन् भनी एतिवृ
 तांतमनले बुद्धीकन श्रीकृष्णकाउपर अथीक भगक्तिराविकन इत्ययमसदयमा अंतर्वेदिमा
 सवैलोकले वृत्तमान्याका नाशदमुनी जोधनसो वसिष्ठहंता भया हेभारत वत्तासमयमा भी
 ष्मपितामह जोधनसो धर्मराज युद्धिष्टिरकन केहि वचन बोली भया भीष्म उवाच हेमहा राज
 युद्धिष्टिर अवरराजो हेरुका पूजाग श्रीवेला भयो यथा जोयग विष्टुजाग नुहवस अर्धदिनुहव
 स हेराजन् पहिले अर्धदिनुकन जोय भयाका धजनाधन आचार्येगुरु होता ससुरा आदिग
 याका संबंधी ३ ब्राह्मन चा ४ सिद्ध ५ राजा ६ एति धजनाकन पहिले अर्धदिनुकन जोय भंछन
 ईधजना वर्षदिन देविन आक्राधर आईकन वसिष्ठलाका भयापनी नित्य अर्धदिनुकन जोय
 हुन भनी सास्त्रज्ञां माहेरु भंछन ताहापधि एसरज सुयज्ञ समा आईरलाका देस २ कावडा २
 राजा हेरु सवै जनाकन एक २ गरिक्रमैले अर्धदिनुहवस एतिसवै जना मा जोब्रेष्ठ धन सम
 र्थधन तात्कन पहिले अर्धदिनुहवस एति भीष्मका वचन सुनी युधीष्टिराजा बोली भया

युधिष्ठीर उवाच ॥ हे कुरुनन्दन. हे वितामह. यतिमवैजयन्ता. माञ्जुष्याका. पहिले अर्धदिन कन
जोग्यनयाका. कोट्टर. कसलाई पहिले अर्धदिना हो. पूजागर्भा हो. सो एकजना माठराई दि
नुहवस्. उवैलाई मपहिले अर्धदिना वेंसंवायनमुनीले जनमेजयराजा कनकहंवर ॥ वेंसंवाय
न उवाच ॥ हे राजेंद्र. यति युधिष्ठिरा राजा कावचं मुनी. सतनुराजा कायुत्रपराक्रमिभयाका. भी
ष्मजोष. सो. आक्रावुधीले विचारगति. नीचयठहराई कन. बोलाभया. हे महाराज. युधिष्ठि
र. मेरावी चारमा. सर्वेभदा पहिले अर्धदिन कन. अत्यंत जोग्यनयाका. श्रीकृष्णधर. जला
प्रकारले. सपूने तेजले मध्यसूर्य जांवर. सो. प्रकासमान नैकन. आक्रातेजले. बलले. धराक
मले. सर्वेकातेज कनजितिराजा हेरुका विचमा. अर्धीक सोभा कनपाउदवर. हे नृप
जलाप्रकारले. महाअंधकारविषे. लूज उदायापधि. प्रकासमान दुधर. यलाप्रकारले. गरि
महिनामावतात् चल्यामा. गमिले आकुल व्याकुल. भैरव्यामा. वतासचल्यापधी. तीतल
दुध. आनंददुध. तल्ले प्रकारले. योहामिहेरुका. साभाकन. श्रीकृष्णले प्रकासगतिरावावर.
आज्ञाद आनंदगतिरावावर. यलावाचकनयाका. समर्थनयाका. भगवान्. श्रीकृष्णको

श्रीराम
॥२६॥

अर्घदिनुह्वस्. यतिभीष्मले आजादियापधि. प्रतापिभमाका सहदेवले. विधीपुर्वक. उत्तमभमा
को आद्य लाईकन. श्रीकृष्णलाईदिताभमा. श्रीकृष्णले. सास्त्रमाकलाकोविधानमित. तोअर्घ
कनलिताभमा. हेभारत. यत्ताप्रकारले. संपूर्णराजसंडलमा. सर्वभंडाश्रेष्ठनुलाई. श्रीकृष्णला
ईपहिलेअर्घदियाको. मिसुपालराजाले. सहनुसक्रनर. ताहापधि कोधिले. जाज्वल्यमानने.
कन. भीष्मकन. युधीष्ठिरराजाकनहेई. बेदिदेसकाशजा. महाबलभयाका मिसुपालले. श्री-
कृष्णलाईदुसनुलाग्या. निरागनुलाग्याभनी. वेसंभाषनमुनीलेजनमेजयराजाका कंदराभ
या. सोहि कथानैमिषारणो विषे मृतले मोन आदि अथा मिसुपालसधिहेरु कन कंदराभया. इति
श्रीमहाभारतेसभापर्वनिरागतसूये अष्टाभिहृदरां नामाध्याय ॥ ३६ मिसुपालउवाच. हेकौरव.
भीष्मपितामह. हेपांडवयुधीष्ठिर. यत्तमाभामा. माताभामाका. वद २ राजाहेरुसर्वेष्टनरा
छदै. वृष्णीवंसमाउत्पन्नभयाका. देवकिकापुत्रकृष्णकन. राजाकनपूजागम्याऊ. तिमिहे
रुले कसोगरिकनपूजागम्यौ. महाभामाका. पांडवहेरुविषे. यत्तोआचारजोअर्घ्येन.

श्रीराम
॥२६॥

विबेककन. आक्राईछालेपूजागयौ. हेवांडुवहो. तिमिहेरु. बालबजस्तारहाछो. धर्मकन. जा
नुरहेनछो. धर्मकोगतिवडाबुद्धमरुध. धर्मकोगतिजानुवरोकठीनरुध. अल्पबुद्धिभयाका. थो
रेकुशकनदेवमाभयाका. ईभीष्मपनिधरमकनजान्मारहेनछन्. वरुतवृधेजुनाले. ईकोबुद्धि
नष्टभईगयेछ. ईरकोबुधीकेहिथेकनारहेनछ. हेभीष्म. तिमिजस्तोधर्मलेयुक्तभयाको. जत्को
हितगन्गीहोला. सल्लाहदिनाहोला. तपोमानीसपनी. तिमिजस्तोसल्लाहदिनापनीदुवैजना. यस
लोकविषे. सञ्जनहेरुकावीचमा. अर्धीकअमानकनपाउला. तवैराजाहेरुका. अधीवात. सवै
कामाजमा. राजानभमाको एकजना. कोहिजदुवांसिकृष्णकनजस्तोप्रकारले. तिमिहेरुले
पूजागयौ. तस्तोप्रकारले. अरुकोगर्ला. हेरुंरुश्रेष्ठबुद्धिधिर. अथवाकृष्णवृद्धनान. वृध
कन. पहिलेपूजागनुजोग्यछ. यस्नीमित्तहामिले. पहिले कृष्णकनपूजागयौ. भंदौता. उ
त्काशवावृद्धभयाकावसुदेवद्वै. कृष्णकनपूजागनुजोग्यहोला. अथवावसुदेवपनीहित
न. आक्राप्रतिपात्ररु. अंश्रीतरु. वृद्धरु. यस्नीमित्तपहिलेपूगनुकन. जोग्यछन्भदौ

श्रीराम
॥२७॥

ता. तिमिलाचै जनाका ससुरा. आसंत हित भयाका. वृद्ध भयाका दुपतरा जा दै. वसुदेव कन
पहिले पूजा गर्जो गये. ऐकुरु नंदन. अथवा. कृष्ण कन गुरु भनी माछौता. डोना चा र्य द
दा दै क्या निमित्र. कृष्ण कन पूजा गयो. ऐकुरु नंदन. अथवा कृष्ण कन. होता भनी माद
छौता. वृद्ध भयाका व्यास देव दै ॥ तिमिले क्या निमित्र कृष्ण कन पूजा गयो. ऐश जन्. संत
नुराजाका पुत्र. पुरुष मध्य उत्तम भयाको. त्वेदा मनु भयाको. यत्ता भीष्म पिता महा दै.
तिमिले क्या कारन ले कृष्ण कन पूजा गयो. ऐश जन्. सवै सास्त्र कन जान्या भयाका. अ.
त्वत्ता मा विर दै. ऐकुरु नंदन. तिमिले कस्व गरी. कृष्ण कन पूजा गयो. सवै राजा मध्ये
इंद्र जला भयाका. पुरुष मध्ये उत्तम भयाका. दुर्गा धन राजा दै. भरत वंश मा गुरु भयाका
कृपा चा र्य दै. तिमिले कस्व गरी कृष्ण कन पूजा गयो. किनर हेरु का गुरु भयाका. डोना चा
जै कन नाची कसै लेव सगरिन सकन्या भयाका. भीष्म करा जा दै. सपूर्ण राज लक्षन ले रु
क्म भयाका. पाद राजा दै. वृद्ध भयाका यकल वरा जा दै. मद्र देव का अधीपती सल्ले राजा

श्रीराम
॥२७॥

बंदे. तिमिले व्यावृथीले. कृष्ण लाई पुजा गयो. ईकन जो धन सो सवै राजा हेरले कन. बलय शक मले
 जीतना को ई क्षाश्या भयाका. पराजित मका पियारा सिध्द भयाका. जलेश्या का बलय शक मले
 संश्या समा राजा हेरु कन जित्या ध्या. दत्ता कर्न लाई नाची कन. हे भारत तिमिले कृष्ण कन. कस गदि
 पूजा गयो. मोन धुसुन भयाको. कृष्ण जो धन सो. होता पनी होईन. आका जे पनी होईन. राजा
 पनी होईन. हे कुरु प्रोष्ठ. अरु व्याठहराई कन. ईर लाई पुजा गयो. हे भारत. अथवा राजा नभ
 यापनी. हातान भयापनी. आचार्य नभ यापनी. हासिले दत्त लाई को जी को जी पूजा गयो. हा
 या पूजा गनी माफी क कृष्ण धन. भंदोता. देसर का वडा २ राजा हेरु लाई. आ हा मा भामा. लाई
 कन क विहित गनु. अथमान गना को व्यापु जो जन धन. हासिले वेले ईर युधी हिर लाई कर दि.
 याको. ईकुंति पूर युधी हिर का भयले पनी होईन. ईसित लायाय धी. हासिले हरेको. केहि काम क
 भनु ला भयाको लोभले पनी होईन. इन का दुहा उदा. फुल्ला उदा. फुली कन पनी होईन. आनी
 मित्र कर दियो भया. धर्म मार्ग. राजसूय राजा गनु कन. तमेर नेर ला द्यो. मास राजे पद दिवाड ना को
 ई क्षाश धन. इन लाई दिआ ई लेभनी. हासिले हरे कर दियो. इनले हासिले हरे लाई के ही वुजेन न

॥२६॥

ईकालेवासा. हासिहूकोनैकामकोठहरेन. सभासाल्पाईकनफ चीहिरगनीसाफीक काहासिनंदे
 हेपाहुव. अरुप्रकारकोअपमानकागर्नुपर्छ. दसराजसाभासा. सबैभंडा. अधीवानद्वयववर
 आसागुर्जा. ईसादिशतवीद्रा. केहिपनननयाको. कृष्णकन. सर्वत्रोठठहाई. अर्धलेजतिपूजा
 गयोता. सबैप्रकारका अपमानतीमिलेगदिसके. धर्मपूत्रपुथी/हिरगजा. धर्मात्माधनभानि
 ईनकोजसमुदहो. तोवेथैसूयाकोरहेहो. धर्मभन्नाकोईलेजायाकोरहेनहो. धर्मज्ञान्या
 भयाइंदे. धर्मछाडाभयाको कृष्णकन. दसविधानलेपूजाकसोगदिसनीथीयो. दृष्टिकुल
 माजन्माको. दुष्कात्माभकोयोकृष्णले. अधीकंसराजालेसायाथीयो. साहात्माभयाका. जरास
 धराजाकन. अन्मायलेमायो. दत्ताअन्मायकन. तिमिलेक्यागदिपूजागयाथो. आजकृष्ण
 लाईअर्थकानिवेदनगनीले. पुथीहिरधर्मात्माधन. भन्नाकरो. पुथीहिरदेविनगेगयो. पुथीहि
 रविषेविषेकभन्नाको. ईनधनभनी. सबैलेजानुभयो. दतिपुथीहिरलाईभनी. अवरुद्रा
 त. दुजोधनराजाकनभन्नुलाया. तयसीभयाका. हेमहाभागहेदुजोधन. ईकुवीभयाका. पा
 दवहेकृष्णदेविनडुहाईगया. भन्नापनी. बलवानमथेकोकभयाका. अमोथासाजेसपू

॥२६॥

ब्रह्मसंहिता भवाका. दुना बाह्य भाग नु कनतया रं दै. असुरघाटी भवाका कृष्णदेवि तिमि
 नदराइ धनः. अवडुता तपो दुव हेरु कन. भंनुला यो. हेकंति पूर हो. तिमि हेरु पनि. अनाद
 राइ हो. अल्पयश क्रम भवाको. यो कृष्ण ले अगली. यसा को पूजा गर्नी ले. तिमि हेरु कन. को
 फल मिले माध. पुन पूर्व माई कावे स क न य मा ति जा ले दअ ग रि दि मा था. यसा लाई राजा को
 पूजा गया है तिमि हेरु ले पूजा गयो. भीष्म का मंत्र गा मा. वरु या तिमि स वै वाल व को ज सो बुद्धि
 भवाका रला हो. जो तिमि हेरु ले. यो कृष्ण कन. काम को देन भंनु स कुं देनः वसु देव का घर
 मा. देव कि का गर्भ देवि न र ज मा को. वसु देव का दो रा कृष्ण भ मा को. गे वा र को ज सो ज स
 भवाको. सर्वदा. गाई बथा इ मा जो ठ ला. हा मि स वै ज ना ले जा द हो. यो कृष्ण ग रि देव ता इ
 ध. कृष्ण जाति. संव व क्र ग द प द्वा धा रि. आ कै देव ता कुं न र न मा. ज रा सं ध रा जा का भ य ले. ज
 संत प र्व त मा गाई. अना नु क नु ग यो. हे दु षु बुद्धि धी भवाका भीष्म. यो कृष्ण को पूजा. यो
 तिमि ले ग यो. यो पूजा को हि रा हा हेरु स ह मा हो न न. यसा प्र का र ले. लात ले हा मा को सर्व हेरु
 स ह नु स कुं देन. त तो प्र का र ले. कृष्ण को पूजा गया को. राजा हेरु ले. स ह नु स कुं देन. कामा ग मा दे

नर. दसलोकमा पांशु का पुत्र हेरुना सिया छ सिया न. ज का नी अजला बुधी दिना मंत्री छन. तिनी
 हेरुका. कसो गरि सुवसंतोष होला. तस अर्थ. इयां डर हेरु सो वंश नु कन. योग्या भया छन. जुठा पु
 सामतले. अजोग्य कन. अर्घ दिना. अजोग्य भै कन. अर्घ लीना. दस कुराको सत्ता दिना
 ईस वैजना का. नर कमा वास हुंछ. हेभी अ. पांशु व हेरु सवै कृष्ण हेरु देवी डराई ग्या. कृष्ण कन
 पूजा मा तस र भयो भया. तिमिले पनी बुझाउ मा हो. कृष्ण को पूजा गर्नु छैन भन्ना हो. अवद प्रातः
 कृष्ण कन भंनु लाये. हेरु राहुन. अथवाई. नजान्मा भया का. कृष्ण भया का. पांशु व हेरु ले
 पूजा गर्नु कन. आया पनि. आफु लाई. अजोग्य. भया को. पुजा तैले कसो गरि ली ईस. आफु लाई.
 अजोग्य भया को पूजा पाई कन. मवडा मा निम्न भयो भनी ठा म डछ म. हेमधु सुदन. आफु लाई
 अजोग्य भया को पूजा पाई कन. वहुत पा भान्नी था दछ म. मनुष्य हेरु को दिन भया को ठाउ मा. होम ग
 नु कन. राधा को धिउ वरुई था दि होम द्रव्य कन. कुरु र लेखा या रे. आफु लाई जोग्य न भया को पुजा
 ली कन. वहुत मानी स भयो भन मां डछ म. हेरु ना हुन. राजा मध्ये ई दु जला भया काई वडा २ राजा हेरु का
 अवसान गर्नु जाइ छैन. यदि कोइ व हेरु सवै. तलाई दोष दिना छन. हेमधु सुदन. पुंवा र्थ भया को न

पुंसकले. विगहज्या कामजतो. अजोग्यध. अघालेदर्वनमायुपहे. कामजतो. अजोग्य
 ज्यध. ततोराजानमेकन. राजाकोजतो तेरोयुगभयाको अजोग्यध. पथीकीरजाए
 का रत्नाधर भनीदेखा. नीलपनीजलाधर. सोदेखा. यो. रासुदेवपनी. दतिकैरहेधन
 नीलो देखा. यमराजको वृत्ता तसवे मैले बुझा. वैसंवायन मुनीले जनमे। जयराजा
 कनकहंहर. वैसंवायन उवाच. हे जनमेजय. मिसुपालराजा जोधनो. दतिवृत्तातवो
 लीकन. परमसुंदर भयाको. आसनदेविन उथीकन. सवैराजा हेरुले सहित मेकन
 तेसमाभादेविन. नीलकामनी. वैसंवायन मुनीले. जनमेजयराजा कनकहंहर भया. सोहि
 कथा भोमिवांरंय विषे. सुतललेसौ नकादि. आछामिहजार सविहंरकन. कंहर भया.
 इती श्रीमहाभारते समापवनी राजसुयः ३७ वैसंवाय उवाच. हे महाराज. तावपछी. दुषीथी
 रराजा जोधनो. मिसुपाललाई. किशईल्याउमाको नीमिन चावैआईकन. मधुरवचनग
 दि. मिसुपालकन बुझाउनु. मनाउनुलाग्या. हेसीसुपाल. श्रीकृष्णलाईतिमीले. दत्ताधुडव

श २

२००

हे ५

चन्वो लुगो ज्येदेन. दुद्रवचरवो नो को के हि अर्थ है न. दत्ता वचन बोलाति मि लाई पावला २०
 ला. हेरा जन्. संतनु रा जा का पुत्र. भीष्म पिता मह ले. धर्म कन जा देन नर बनी दत्तो ति मि न दु
 जीष्म पिता मह कम. हेलान गर. संपूर्ण धर्म कन. भीष्म पिता मह जां धन. हेर. ती मि भंदा वृद्ध भ
 मा का. ईरा जा हेर को दिवनी. श्री कृष्ण का पुजा गया को विमर्ग देन. तसै ति मिले पनी भमा ग
 नु यो ज्येदु. चो दिवते. श्री कृष्ण दत्ता धन बनी. श्री कृष्ण का तव कन. भीष्म पिता मह जां दधन. द
 दत्ता प्रकार ले. श्री कृष्ण कन. भीष्म पिता मह जां दधन. दत्ता प्रकार ले ति मि जा देनो. दत्ति ३। ५
 धिर रा जाले. वृद्ध माय दि भीष्म वो ल्हा भमा. भीष्म उवाच. हेम हा रा ज मुधी धिर. यो मि सुवा ला ति
 त. श्री ती ग नु यनी ज्येदेन. दत्त लाई मना उनु. समु जा उनु पनी ज्येदेन. जल्ले संपूर्ण लोक
 मा क्षा त्रिय क मजी ति. आक्र वम गरि जो हो दि दिह. सो तत्को गुरु रुध आ हा यति का रा जा हेरु धन. ई
 मा श्री कृष्ण का तेज ले. मग्रा ममान जी मा का ये क रा ना पनी देन न. ईम हा वा रु भया का. कहै पा नि
 न वु रु ना भया का. श्री कृष्ण जो दत्तो. हा मिले. मात्रै पूजा गया को हो ई न न. स्वर्ग मधे पाता ल. ई

२००

निनैलोकमा. इनैश्रीकृष्णकनपूजागर्दिन. युद्धमा. श्रीकृष्णले वहुत दारीय हेरुलाई जी। प्रो. योसं
पूर्ण जगत्संसार. श्रीकृष्णमारुमा को छ. तसर्थ. वृद्ध हेरु दामायनी. श्रीकृष्णकनपूजागर्नु
जोग्यछ. श्रृंका को पूजागर्नु जाग्यछैन. हेसिमुपाल. यत्ता सुदुववन बोलु तिमिले योसं ग्यछे
न. यमो बुद्धि तिमो कल चीत्पनी न हो स. हेराजन्. ज्ञानले वृद्ध नया का. सज्जन हेरु कामुष
कात. गुनवान् नया का. श्रीकृष्ण का गुनानुवाद मैले ठेने पल्लु ठो सुन्ना को छ. जानी जन हि रुव
सिकन. श्यापुत्मा. श्रीकृष्ण का. अनेक मार. अनेक महिमा कहं थ्या. योसवै. मैले सुन्ना को छ
बुद्धिमान् नया का. श्रीकृष्ण का जन्म भया देखिन्. ओ ठो ईल्ले ग्या का. पुतना वध आदि ग्या
का. जोर जोर कर्म छन्. तिसवै जानी जन हेरु ले वहुत केरु कल्ला को. मैले सुन्ना को छ. हेवेदि
शत्रु. हामि हेरु ले केवल थापुकाई छाले संबंध अघी लाई कन. जनाई न श्रीकृष्णकन. पू
जाग्या को होईन. यमपृथ्वीमा. सज्जन हेरु ले पूजाग्या का. संपूर्ण भुत प्राणी कन. मुष
दिन्या भया का. यत्ता श्रीकृष्ण लाई हामिले पूजाग्या. यस सुरपना जय. इसवै बुद्धि कन

हा मिले श्रीकृष्णका पूजा गयौ . अह जो कोहि आया कह्यु न . ई माहा मिले पादि क्षानलिया का न बुझा
 का . एक जना का कवनि दैन . श्रीकृष्ण का वरो वर तेज . वल . पनाक्रम . कसे को पनी दैन . सर्व श्रेष्ठ
 जया का . श्रीकृष्ण कन पूजा गर्नु जोग्य छ . ब्राह्मन मा जान अधिक जया को श्रेष्ठ छ . वैष्णवा . अधीक
 धन भया को श्रेष्ठ छ . धुमा अधीक वस भया को श्रेष्ठ छ . श्रीकृष्ण का पूजा गर्ना मो . दुई कार
 न छ . वेद वेदांग को जान सक . दो श्री अधीक बल . यस मनुषे लोक मा . श्रीकृष्ण भदा श्रेष्ठ को छ
 दान जया कुसल पना . साक्ष भयो वूरय ना भयो . लजान भयो . कीर्ति भयो . नम्रा भयो . लक्ष्मी भ
 यो . पुष्टि भयो . तुष्टि भयो . पुष्टि भयो . यति सबै थोक . श्रीकृष्ण विषे स्थीर छ . यत्ता प्रकार का
 सत्व गुण ले युक्त भया का . आचार्य भया का पितर भया का . गुरु भया का . अर्ध दिनु कन जोग्य
 भया का . सर्वे लोक ले पूजा गरिया का . पूजा गर्नु कन योग्य भया का . यत्ता श्रीकृष्ण कन पूजा गया
 को . सर्वे ले क्षमा गर्नु योग्य छ . होता गुरु संबंधी ब्राह्मन राजा प्रम पाव . ईति अच्युत . श्रीकृष्ण छ
 छ . तसर्थ द्विष के सब . श्रीकृष्ण के छ . सो सर्व का पूजा छ . संपूर्ण लोक का उपाति स्थान

आशा क. व. का. थि
2324 2424
ASHA ARCHIVES